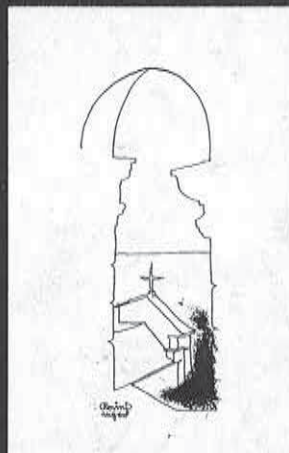
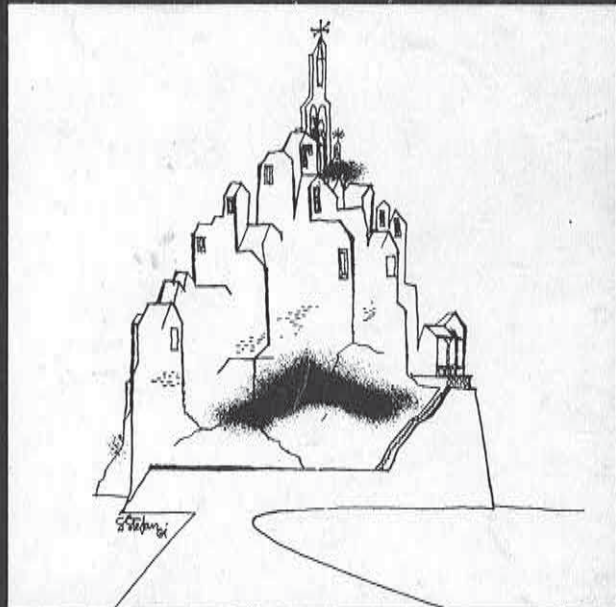

26

IN

Br
arh

OB
Mi

Pr

IZ

IN

BE

Te

GI

Bo

RE

Mi

Zi

Pr

GI

Mi

Na

cr

—
C

—
C

—
C

—
b

—
b

INFORMATIVNI BILTEN CENTRA ZA STANOVANJE

Broj je u celini posvećen životu i radu
arh. MILOSAVA – MIŠE MITIĆA (1932–1970)

Objavljeni materijali su dobijeni ljubaznošću porodice arh.
Miše Mitića, kao i iz arhive Centra za stanovanje

Prateći tekst: arh. Mihailo Čanak

IZDAJE CENTAR ZA STANOVANJE,
INSTITUTA ZA ISPITIVANJE MATERIJALA,
BEOGRAD, BULEVAR VOJVODE MIŠIĆA 43,
Tel. 652-419

GLAVNI UREDNIK
Božidar Janković, dipl. ing. arh.

REDAKCIONI ODBOR
Mr. Mihailo Čanak, dipl. ing. arh.
Živojin Kara-Pešić, dipl. ing. arh.
Predrag Napijalo, dipl. ing. arh.

GRAFIČKA OPREMA
Miodrag Hadži-Pešić

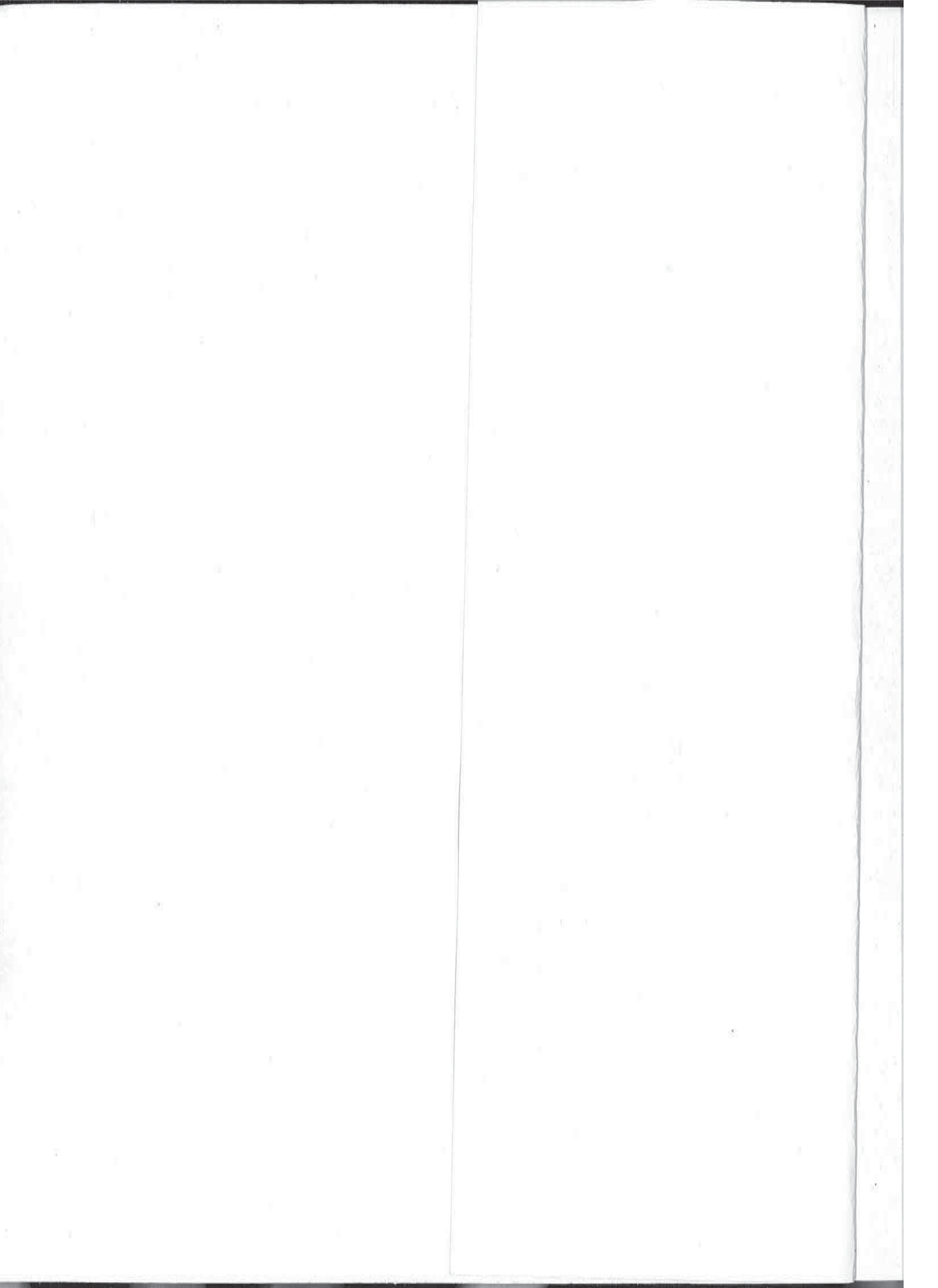
NASLOVNA STRANA
crteži Miše Mitića

YU ISSN 0351-3270

 centar za
stanovanje
broj 26
jul 1980

Ovaj broj Biltena štampan je u 600 primeraka i dostavlja se
besplatno.

ŠTAMPA: BIRO ZA GRAĐEVINARSTVO,
Beograd, Sremska 6/III, tel. 637-506

Ovim brojem obeležavamo deset godina od smrti našeg kolege, izvanrednog stručnjaka i dragog prijatelja, arhitekta Milosava—Miše Mitića, jednog od osnivača našeg Centra.

Napadnut od teške bolesti, nakon svega petnaestak godina intenzivnog rada u uslovima koje je svojim znanjem i talentom daleko prevazilazio, preminuo je početkom 1970. godine u punoj stvaralačkoj snazi u sred intenzivnog rada na stambenom bloku 29 na Novom Beogradu, koji je njegovo poslednje ostvarenje, u tri-deset osmoj godini.

Snaga Mitićevog talenta je samo delimično sagledljiva iz njegovih ne mnogobrojnih realizacija. On je živio u vreme bremenito ograničenjima, vreme kada su arhitekti bili više tehnički realizatori nego kreatori i kada se jugoslovenska stambena arhitektura tek rađala. Šta je Miša zaista bio i šta je mogao da pruži u vremenima koja su došla nakon njegove smrti najbolje se može videti iz njegovih skica i neizvedenih projekata.

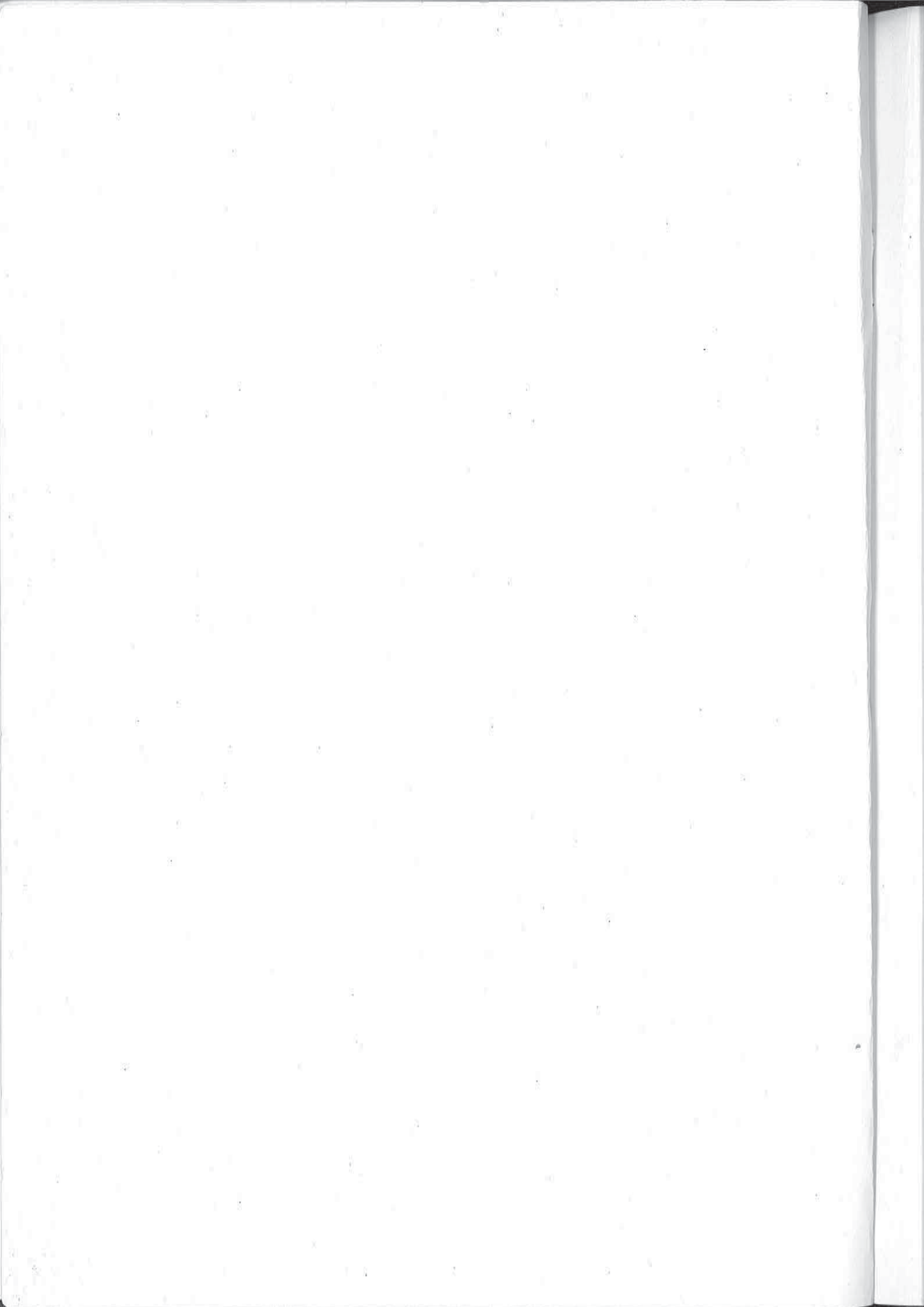
Materijali, koje ovde prikazujemo, mada parcijalni predstavljaju ipak do sada najkompletniji pregled Mitićevog stvaralaštva i verujemo da daju zaokrugljenu sliku o njemu i njegovom talentu. Prikazujući ih našim čitaocima, mi se ne samo odužujemo njegovoj uspomeni, već, duboko ubeđeni, dokazujemo da je njegovo stvaralaštvo još uvek aktuelno i živo, kao što i sećanje na njega živi u svima nama, koji smo imali sreću da ga poznamo i radimo sa njim.

With this issue we wish to commemorate ten years of passing away of our colleague, excellent expert and dear friend — architect Milosav—Miša Mitić — one of the founders of this Centre.

Attacked by severe illness he died at the beginning of 1970, at the age of thirty eight after only fifteen years of intensive work. In full creative power, he was working with ardour on the residential super block 29 in New Belgrade in conditions that he with his talent and knowledge considerably surpassed.

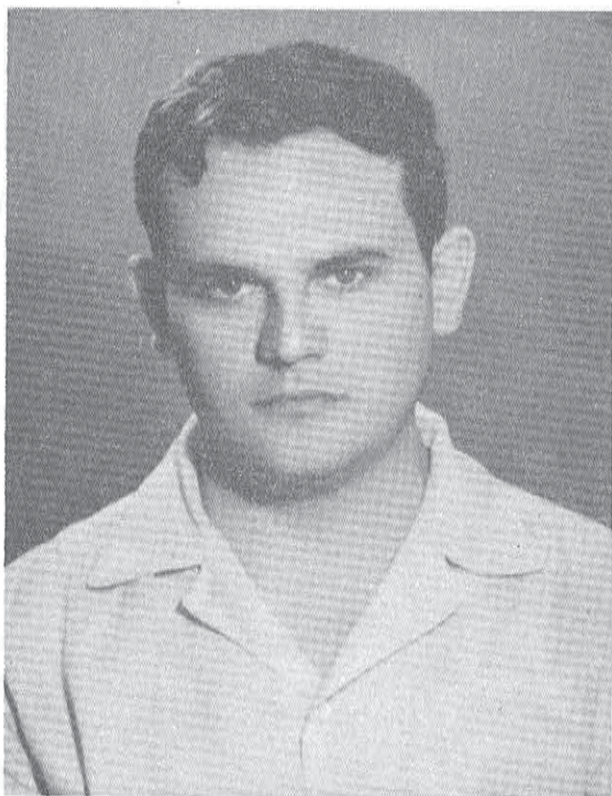
The creative power of Mitić's talent can but partly be realised from his not very numerous works. He lived in a period abounding in limitations when architects were more technical realisers than creators and Yugoslav residential architecture was just to be born. What Miša really was and could be in times that followed after his death can be seen from his sketches and unrealised projects.

The material here presented (although not complete) represents the most thorough survey of Mitić's creative work and we believe that it fully reflects his personality and talent. Presenting it to our readers we do not only remember him but to our deepest persuasion prove that his creative work is still actual and up to date, as our remembrance of him is still alive in all of us that had the luck to know him and to work with him.

MILOSAV – MIŠA MITIĆ, arhitekta

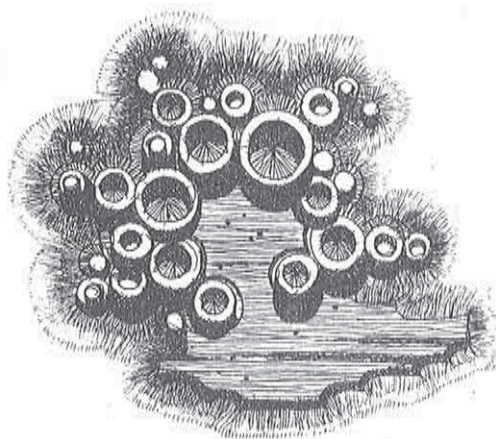
1932 – 1970

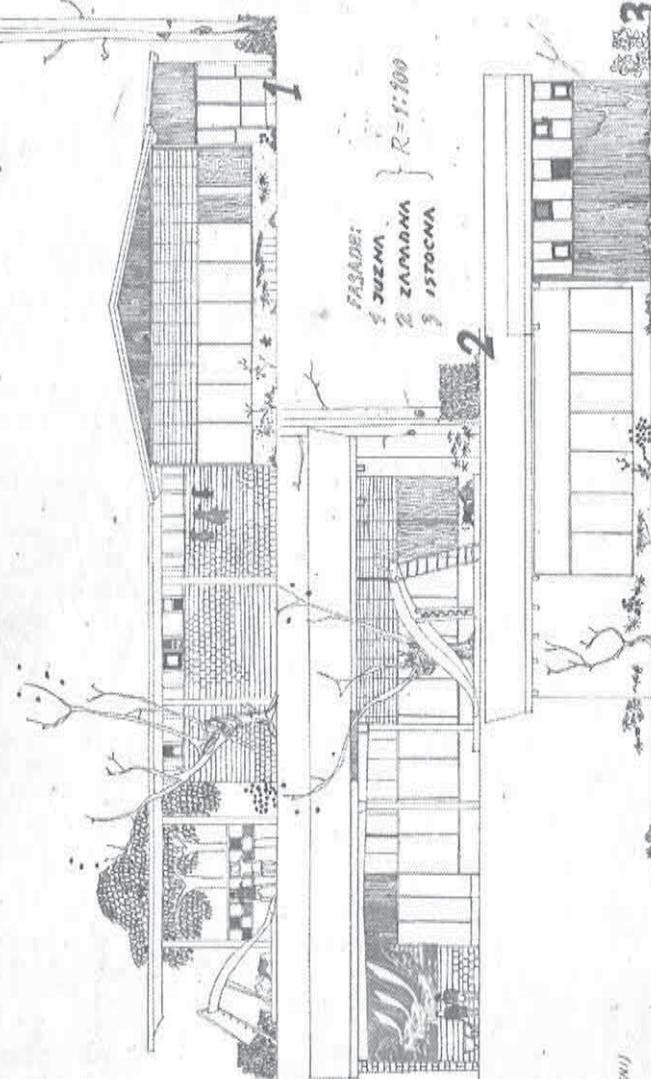
Šta je razlog što deset godina posle smrti jednog čoveka želimo da podsetimo naše čitaoce na njegov rad? Miša Mitić je živeo kratko, stvarao jedva petnaestak godina u jednom vremenu tvrdom i nenaklonjenom arhitektima. Izveo je relativno malo stvari, a kvalitet ovih realizacija je u mnogome otuđen od njegovih intimnih stremljenja i stvaralačkog kvaliteta, bilo zbog lošeg izvođenja, bilo zbog programskih ograničenja tako karakterističnih za šezdesete godine, bilo zbog toga što je većina ovih realizacija projektovana u timu pa se njegov lični doprinos negde može više slutiti nego precizno izdvojiti. Zašto, dakle, Mitića smatramo tako značajnim da mu posvećujemo ceo broj našeg časopisa? Da li je to samo pijetet prema rano preminulom kolegi, prijatelju i jednom od osnivača Centra za stanovanja ili su ovi motivi daleko dublji?

I zaista, moramo podvući da su razlozi posvećivanja ovog broja Miši Mitiću mnogo ozbiljniji. Mi, koji smo Mitića poznavali, ubeđeni smo da se radi o jednom nesvakidašnjem fenomenu, o čoveku koji se u našoj arhitekturi pojavio pre vremena, koji je za sobom povukao svoju generaciju pomagavši joj da se odlepi od mediokritetstva i konformizma i koji je u sebi nosio daleko više nego što su mu spoljne prilike dozvoljavale da pruži od sebe. Želja nam je, stoga, da prikazemo više ono što je živelo u njemu, od onog što je stvorio, ubeđeni da su te ideje oživotvorene samo u skicama i nedovršenim projektima i danas, posle toliko godina sveže i aktuelne. Pokušaćemo da paralelno sa hronološkim prikazom njegovih skica i realizacija pratimo i unutrašnji razvoj jedne izuzetne ličnosti u periodu od 1953. godine, kada se odjednom na trećoj godini studija bukvalno nametnuo svojoj generaciji, sve do 1970. godine kada ga je smrt otrgla iz naših redova.

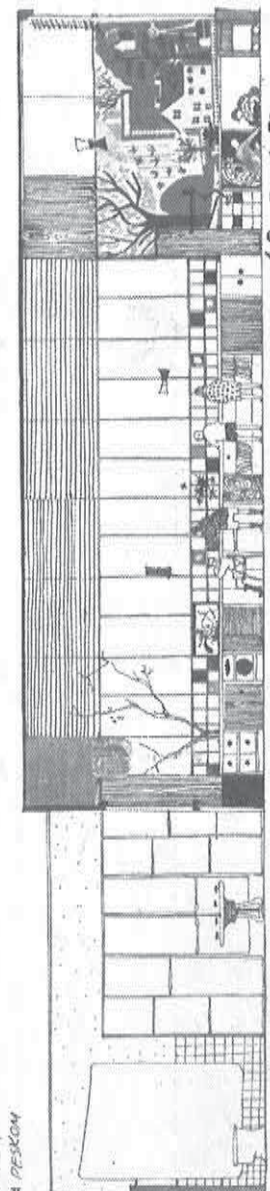
Čak i mi, njegovi najbliži prijatelji, malo znamo kako je proveo mladost pre dolaska na fakultet 1951. godine. Znamo samo da je rođen 28. avgusta 1932. godine u Tetovu, da mu se porodica često selila (otac mu je bio agronom), da bi se konačno skrasila u malom naselju Reva između Pančeva i Beograda. Mnogo o njemu nismo znali, ali smo se odjednom 1953. godine, negde na trećoj godini svi mi studenti početnici, našli suočeni sa saznanjem da se među nama nalazi jedan potpuno zreli arhitekta koji zna šta hoće, i zna kako to i da izrazi.

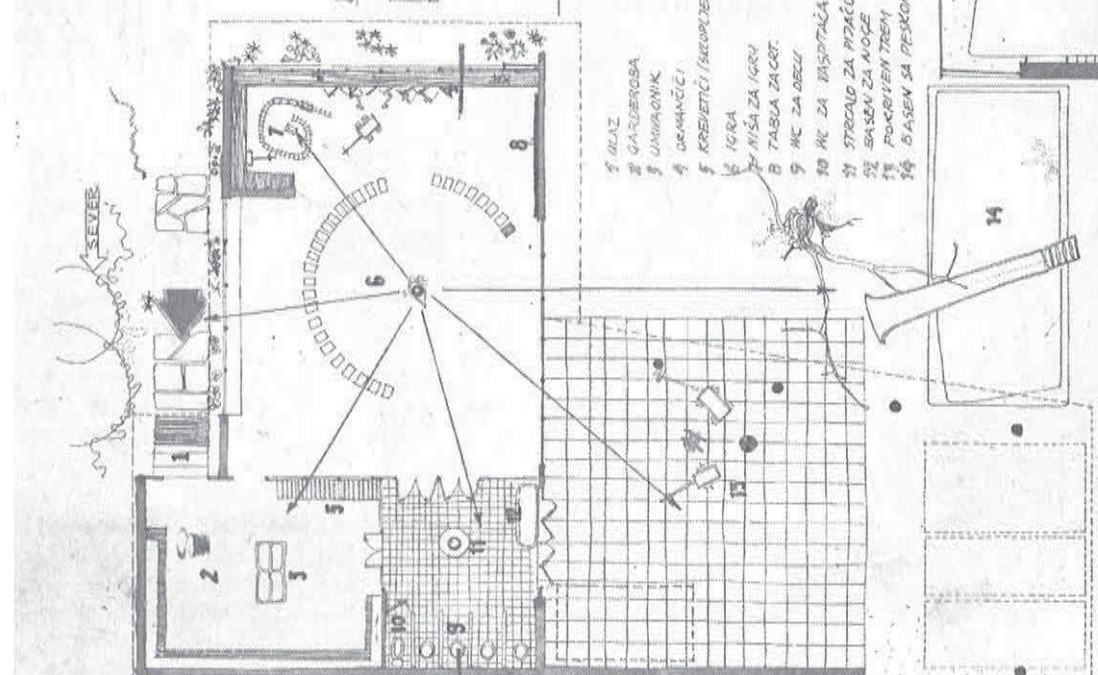
DECJI VRT - KAPAC. 30 DECE

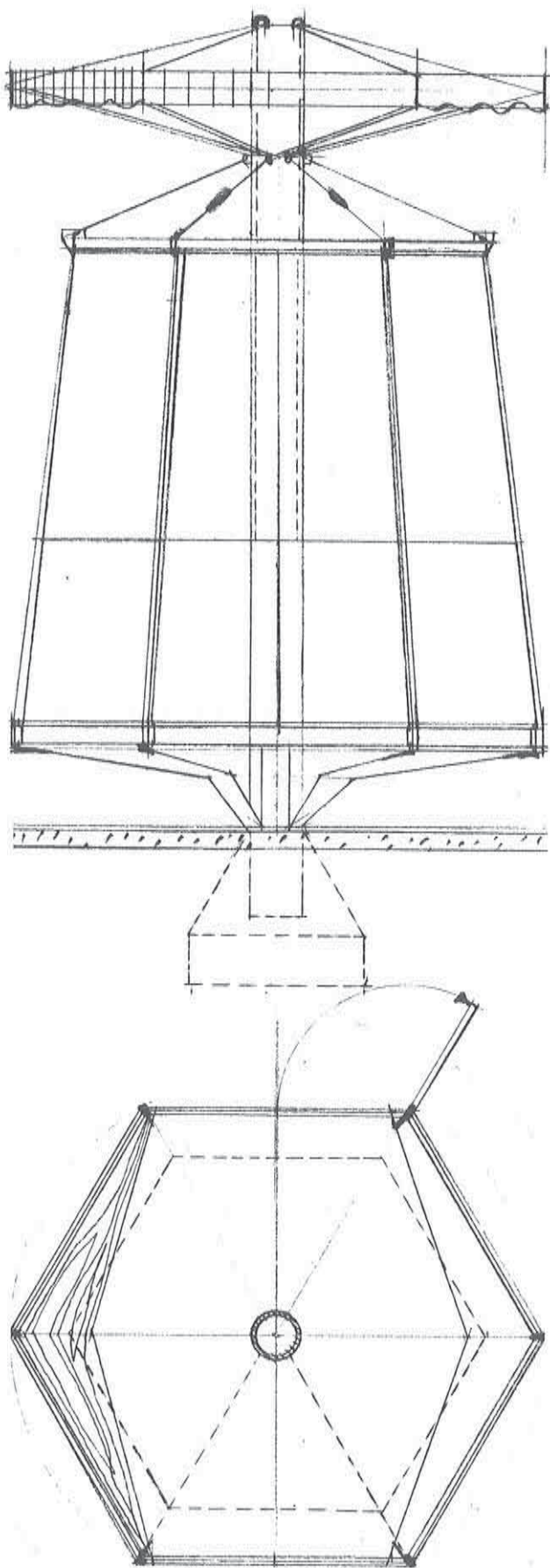
FASADE:
 1 JUZNA
 2 ZAPADNA
 3 ISTOCNA
 R=1:200

PRESEK AB R=1:50

- 1 ULAZ
- 2 GARDEROBA
- 3 UMIVALONIK
- 4 DEKORATIVNI
- 5 KOSMETICI (SKOPLENJE)
- 6 IGRA
- 7 MISA ZA IGRU
- 8 TABLA ZA CRT
- 9 MC ZA DECU
- 10 MC ZA NASTAVLACA
- 11 STOLIC ZA PIZACU VOJU
- 12 BAZEN ZA NOGE
- 13 POKRIVENI TREM
- 14 BAZEN SA DESKOM

Kao i svi studenti, počeo je sa malim problemima, ali za njega ni jedan problem nije bio mali. Danas, posle 17 godina, kada odem na Arhitektonski fakultet i vidim studentske radove izložene po vitrinama, retko nalazim stvari po svežini i spontanosti ravne njegovom dečjem vrtiću rađenom u VI semestru. Funkcionalnost, oblikovanje i zrelost globalnog koncepta, praćeni jednom izuzetnom grafičkom perfekcijom, činili su njegove radove onoga vremena bukvalno nedostižnim, tako da nismo mogli ni da mu zavidimo, bilo je to, prosto, neka druga dimenzija.

Kada smo u toku pripreme ovog materijala prikupljali Mišine radove, neugodno nas je taknulo to što smo tek sada shvatili koliko je njegovih skica, crteža i projekata iz tog prvog perioda nepovratno nestalo. Tako nismo u mogućnosti da pokažemo njegovu I nagradu na javnom konkursu za zdravstvene stanice u Bosni i Hercegovini i IV nagradu za zdravstvene stanice u Hrvatskoj, dva ljupka projekta koji su rađeni na IV godini (1954–55) ali koji bi i danas bili prihvatljivi i dopadljivi.

U poslednjem trenutku uspeali smo da pronađemo i jednu malu skicu u olovci tipskog uličnog kioska, iz Mišinih studentskih dana. Danas ovakve strukture nisu više ništa novo, ali pedesetih godina, kada se u našim gradovima tek javljala prva generacija, danas vizuelno potpuno degradiranih, aluminijumskih kioska, ovakav studentski rad je predstavljao istinsko osveženje. Takvih malih crteža i šarmantnih ideja imao je on bezbroj, i danas se teško mirimo sa činjenicom da svega toga više nema.

Nova zgrada za astrofiziku

Projektat Mitića Milosava studenta arhitekture

Mnogi studentski radovi impresioniraju prije svega svojom svežinom misli i mašte i jednom pozitivnom upornošću da se pobjegne od stereotipnog, pomodnog i već profanisanog izraza.

Takvim naporom se prije svega i odlikuju projekti Mitića koji pored jednog finog osjećaja za kompoziciju prostora i izvanrednog smisla za njegovo grafičko pretstavljanje ima, za razliku od mnogih drugih inače talentovanih studenata, posebno osjećanje mere i realnosti.

Iznosimo baš ovaj jer je on primjer realnog projektovanja na bazi konkretnog zadatka i programa iz prakse, što je novi element u našoj savremenoj nastavi. Na ovaj način studenti se u školi privode konkretno, problematiki i uče ne samo komponovanju u širem smislu već i jednom savim određenom savladivanju za datka iz neposredne arhitektonske prakse. Izloženi projekat je namenjen nastavi oteška za astrofiziku Prirodno matematičkog fakulteta.

Mitić je kroz široku skalu analiza i studijskih skica došao do koncepcije zatvorenog kvadrata

sa dvostrukim otvaranjem krila prema daljim vidicima i prema jednom intimnom, unutarnjem prostoru datom u vidu atriuma. Očekivalo bi se da će iz tako sažete i uprošćene koncepcije, što je osnovna odlika ovog rešenja, proizaći oskudan i osiromašen objekat bez širih mogućnosti arhitektonskog izraza. Kod isključivih funkcionalista tako najčešće i biva. Mitićeva osnova, struktura, plastika i međusobni odnosi igre površina dolaze kao rezultat jednog simultanog zahvatanja problema u cjelini. To je u ostalom jedino ispravan postupak i put u arhitektonskom stvaralaštvu, koji je autor, iako bez iskustva, na samom početku osetio i usvojio ga.

U projektu zgrade, kroz jedan savremen i jasan stav Mitić se po oblikovanju najviše približio Wright-u, prije svega snažnim pokretanjem masa i jednom zgrnutom erudicijom vezivanja kubusa u kompozicionu cjelinu. I-pak, to nije Wright-ova škola, ima tu primene Le Corbusier-ovih principa, kao što je otvor po horizontalni Neutrinog prožimanja arhitekture i pejzaža, Gro-

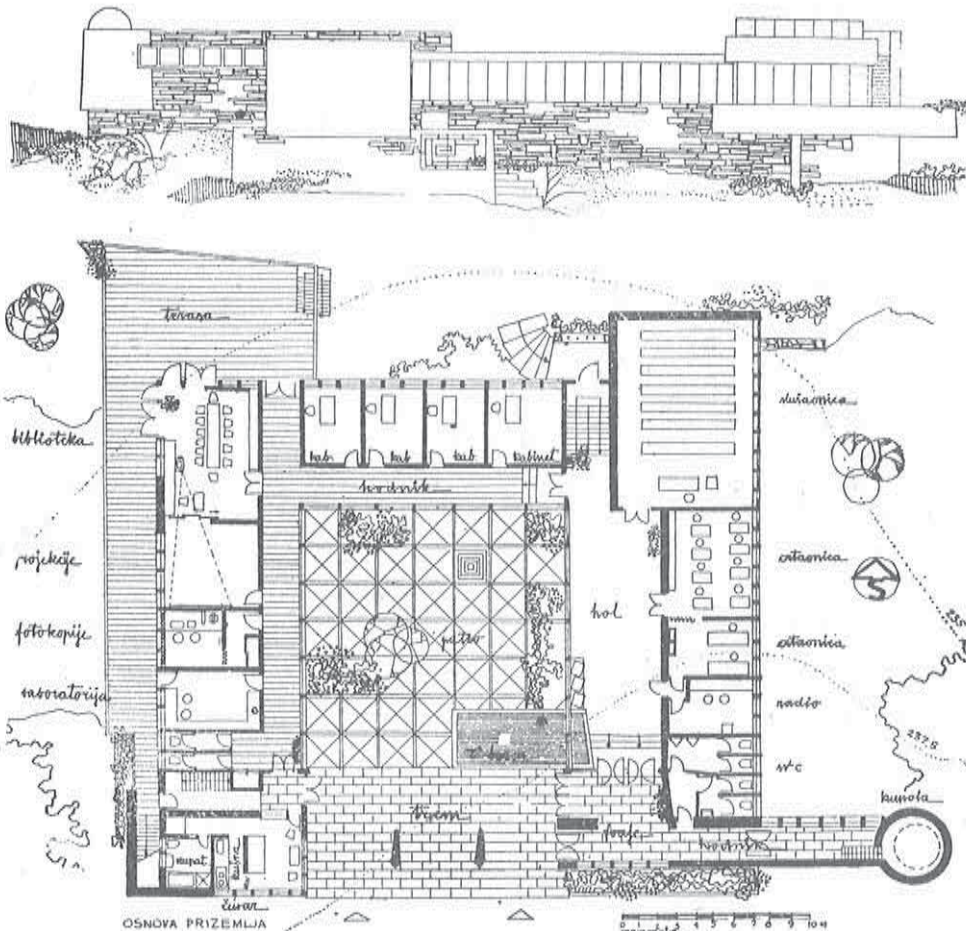
piusove racionalnosti i odmerenosti, ali u glavnom i ponajviše dičnog jezika i izraza, koji možda još nije dovoljno čvrst i zvonak, ali ima nesumnjivih kvaliteta jedne intimne, iskrene i doživljene inspiracije.

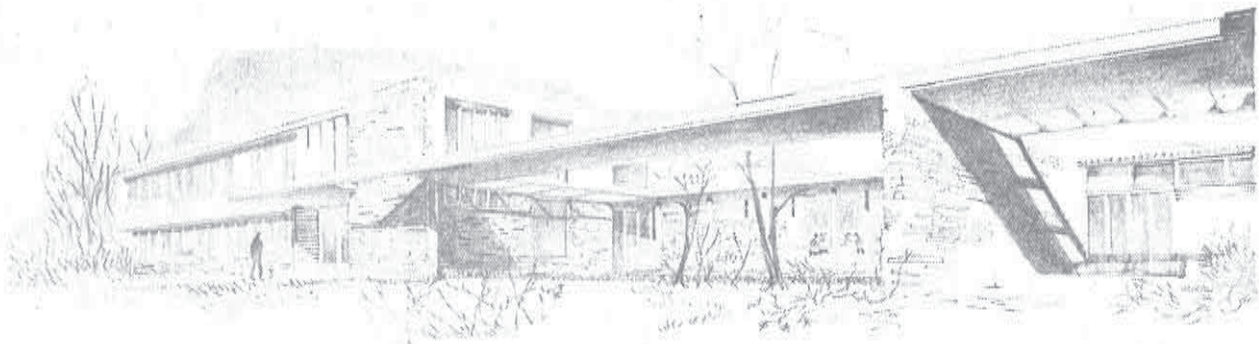
Nesumnjivo, da projekat nije bez izvesnih unutarnjih slabosti kao što su odviše izdužene komunikacije i međusobne veze ili, naprimer, još nenađeni odnos i mesto u čitavom prostoru osmatračnice sa kupolom.

Gledajući ovaj i mnoge druge studentske radove mi sa neskrivenom radošću možemo očekivati da će se sa novim generacijama arhitekata kod nas i na planu arhitekture krenuti mnogo snažnije napred. Sve veći broj talentovanih studenata izlaze sa naše škole naoružani, ne samo solidnim tehničkim znanjem, nego i jednom jasnom svešću, voljom i intimnim naponom stvaralaštva.

I ovaj prikaz je samo jedna ilustracija takvog kretanja i njegov smisao je više u poticanju nego isticanju takvog toka stvari.

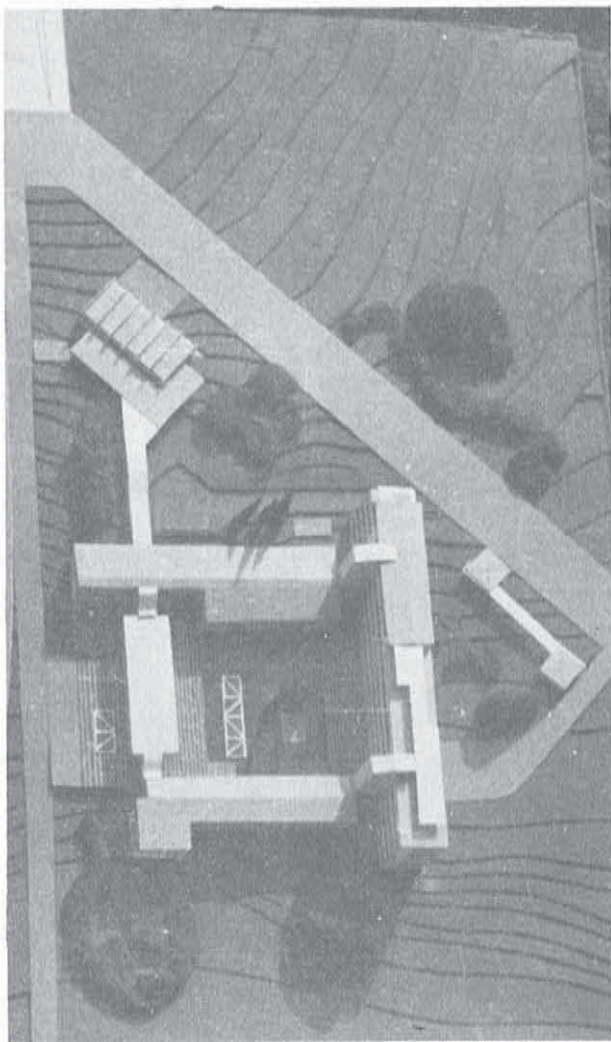
Arh. Uroš MARTINOVIC

Nepoznati konkursni rad iz studentskih dana (1953/54)

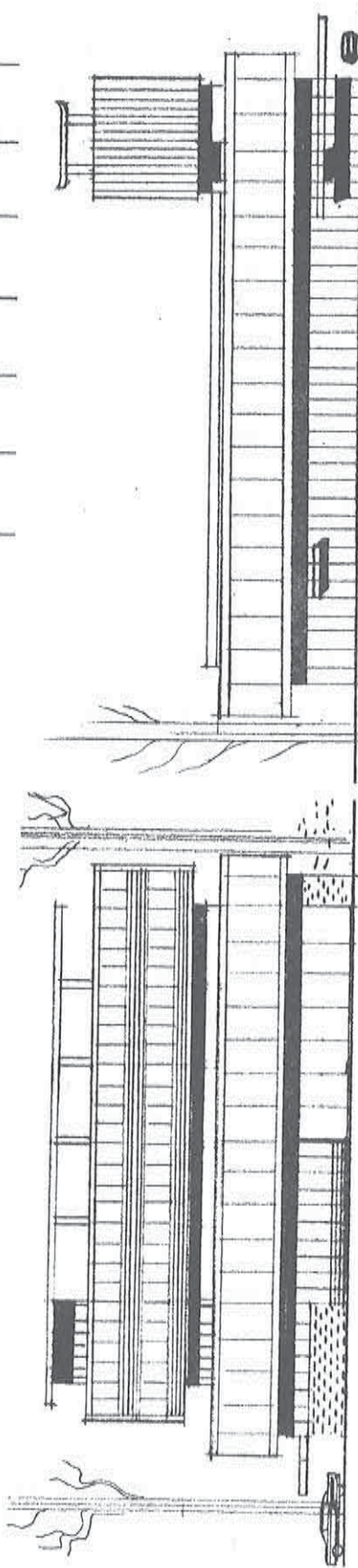
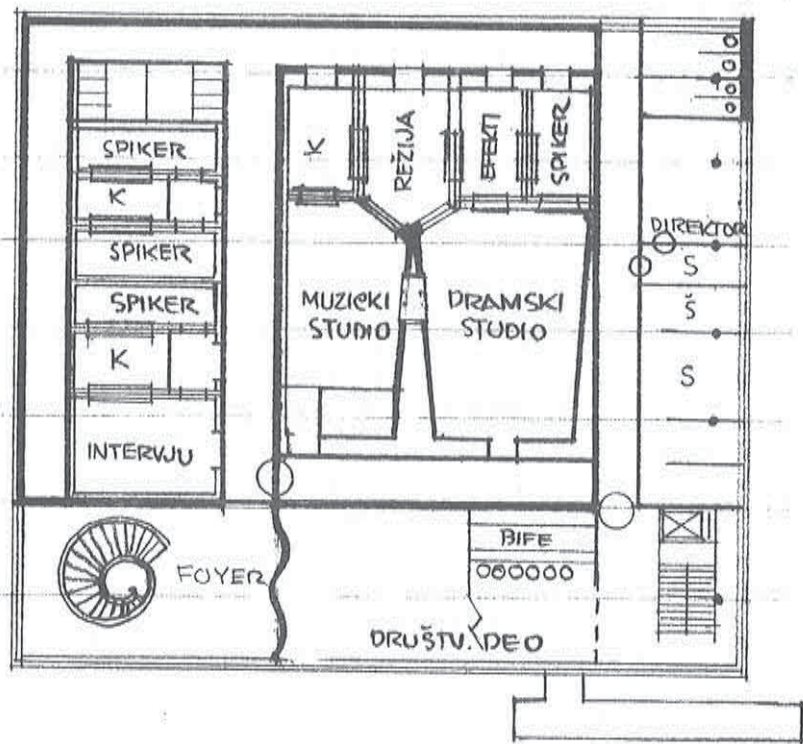
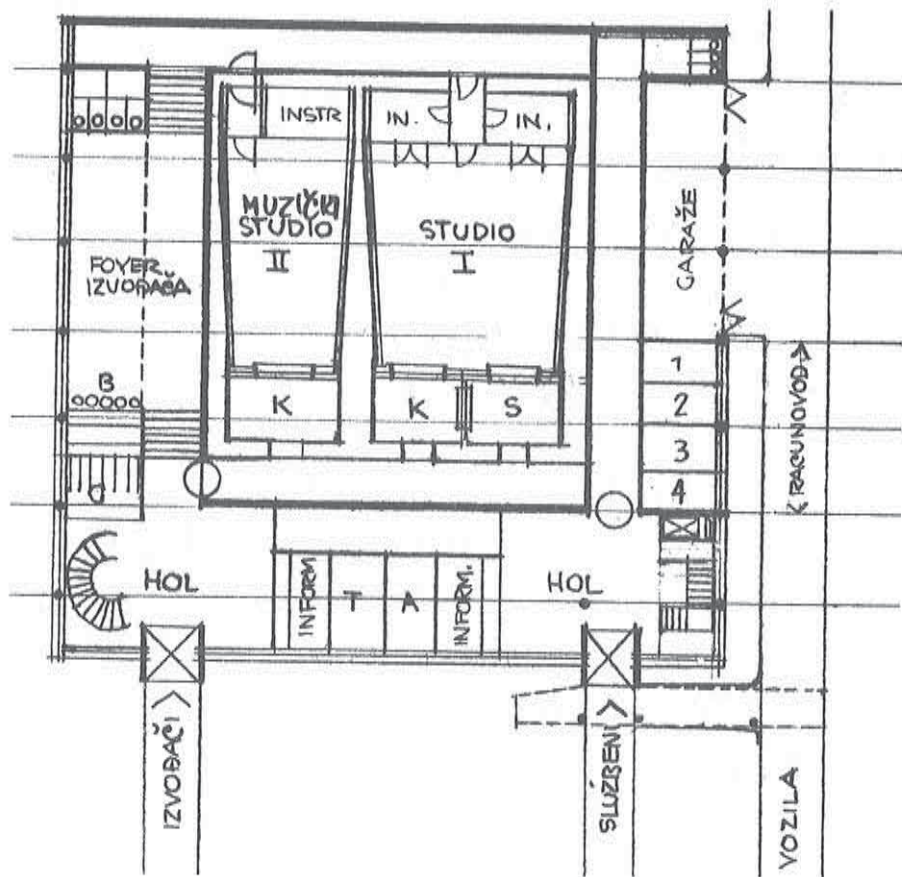
Otkupljeni konkursni rad (1954/55) – srednja stručna škola u Beogradu

Nikad neće biti sasvim jasno zašto se jedan tako izrazit individualista kao što je Miša, nakon ovih prvih uspeha praktično odrekao uloge „usamljenog vuka“ i ušao u tim koga se držao sve do smrti, i u kome su se svi ostali polako i mučno tek formirali.* Pretpostavljam da je to bilo prosto, zbog druženja. Radeći zajedno sa prijateljima on je i to drugovanje intenzivnije doživljavao, kao što je i sve u životu doživljavao intenzivno. Ja lično, ovo sam obilno koristio, pa i danas njega smatram svojim prvim pravim učiteljem arhitekture. Upijao sam tada svaku njegovu crtu, a jedan njegov crtež otvorao mi je šire vidike, od mnogih predavanja. Dobro se i danas sećam njegove opservatorije sa IV godine (na sreću, pronašli smo je u jednom prastarom broju „Vidika“), mislim da me je ona podsvesno pratila kroz sve moje studentske radove, sve do diplomskog.

Ma koliko to danas izgledalo daleko (a za mlađe ljude, verovatno i nevažno), nije bez interesa sagledati to čudno stanje na domaku šezdesetih godina, kada se posleratna beogradska arhitektura tek rađala, a grad bio preplavljen sivim i beznačajnim ostvarenjima po uzorku na Karaburmu ili Cvijićevoj ulicu. U gradu se tek pojavila stidljivo išarana malterska arhitektura. Među zgradama obojenim bleđim tonovima teranove i terabone, šepurile su se mermerne administrativne zgrade, hladne i bezlične. Međutim, neki novi vetar počinjao je polako da pirka. Stari mastodonti – ogromni državni projektni zavodi izumirali su, da bi ustupili mesto malim dinamičnim projektnim biroima, čiji su se šefovi rastrčali po Srbiji u potrazi za poslom. Posla je bilo, ali je bio slabo plaćen, pa je i većina projekata rađena brzo i rutinski. A onda se javljaju i prve prave zgrade – Dobrovićev generalštab, Antićevi soliteri – Zvezdari i još po neki objekti, koji otvaraju neka nova vrata kroz koja se uskoro probijaju i drugi.

* Članovi standardnog tima sa kojima je Miša Mitić najduže saradivao, bili su Leon Lenarčić, Ivan Petrović, Ivan Simović i Mihailo Čanak.

Idejne skice za radio-dom u Prištini

Poslovna z

Du
U knjižar
ni strani
vratio iz
stambena
su bile
hramalo,
brzo os
fotografi
vala i sl
teško pr
Međutim
i reduko
vanje u
je morac
okolinu.
monodis
Petrović
posle je
žale i pr

R
poletno
boraca
(uspeh),
šće zavr
ji tima i

N
slio pre
arh. Tr
u Nušić
prvi sul
skim o
tvima,
sve to
jasnoća

Poslovna zgrada u Nušićevoj ulici u Beogradu

Duhovna atmosfera je takođe, bila specifična. U knjižarama nije bilo mnogo stručnih knjiga ni naših ni stranih, nije bilo ni istraživanja. Prof. Baylon se tek vratio iz Skandinavije sa novim idejama, a Beogradska stambena škola je još bila u povoju. Strane čitaonice su bile glavna žiža okupljanja, sa stranim jezicima se hramalo, učilo se uglavnom iz stranih časopisa, koji su brzo osakaćivani studentskim žiletima. Svaka takva fotografija, stečena ili ukradena, duboko se proživljavala i služila kao istinska inspiracija. Preko granice se teško prelazilo, a deviza za stranu literaturu nije bilo. Međutim, informacije su ipak nekako tekle, siromašne i redukovane, ali zato maksimalno eksploatisane. Sazrevanje u takvoj situaciji bilo je otežano i usporeno. Čovek je morao da se oslanja na sopstvene snage i neposrednu okolinu. Tako su se radali prvi pravi timovi u Beogradu, monodisciplinarni, ali ipak timovi. Prvo se pojavio tim: Petrović, Janjić, Bravačić i Pališaški, drugi je bio naš, a posle je formirano više grupa koje su se dosta dugo održale i pružale veoma vredna ostvarenja.

Rano smo se bacili na konkurse i radili ih brzo, poletno a često i površno. Posle III nagrede za Trg palih boraca u Čačku (što je za studente onda bio pozamašan uspeh), sledio je niz konkursnih radova koji su se najčešće završavali otkupima, ali koji su doprineli konsolidaciji tima i sazrevanju pojedinaca u njemu.

Negde 1956. godine smo apsolvirali i Miša se zaposlio pre diplome. Prvo kod arh. Brašovana, a onda kod arh. Trišića na Terazijama i tu je projektovao zgradu u Nušićevoj ulici i nadgradnju u Njegoševoj. Bili su to prvi sukobi sa arhitektonskom svakidašnjicom, programskim ograničenjima, tehnologijom, nedovoljnim sredstvima, prva razočarenja i prve plaćene cene. Ispadalo je sve to drugačije nego što je on zamišljao, ali su ona jasnoća zamisli, ona ubedljiva logika prostornog kon-

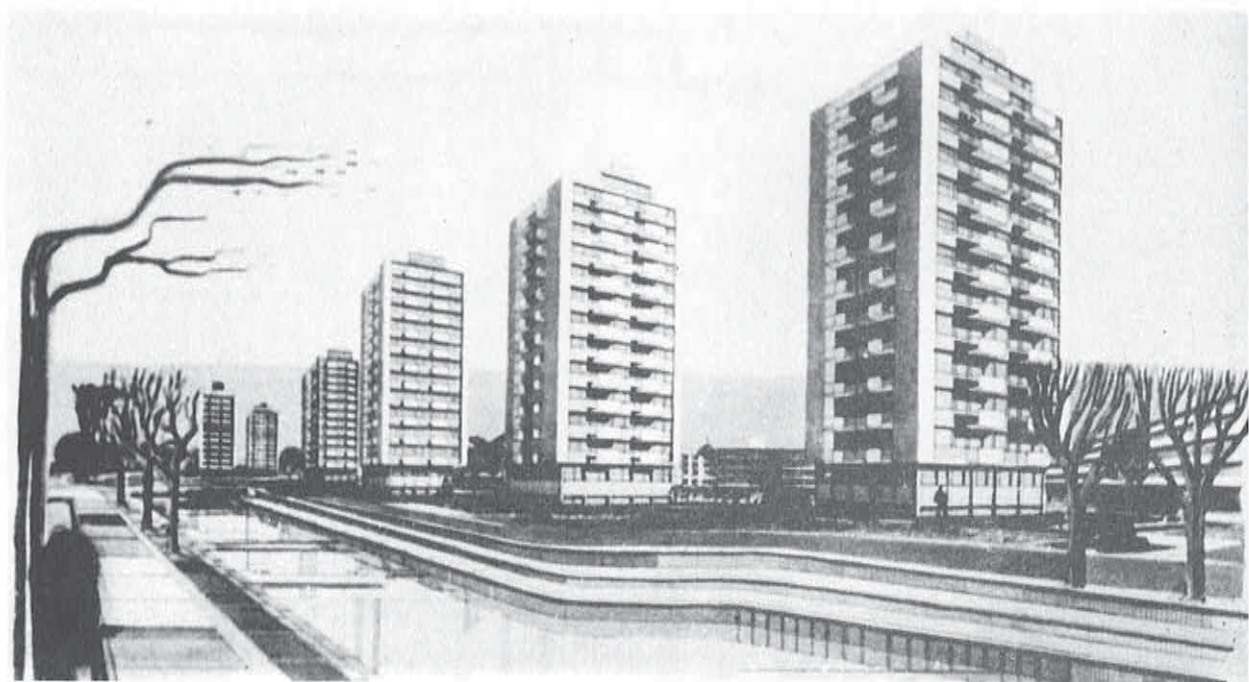

Stambeno-poslovna zgrada u Njegoševoj ulici u Beogradu

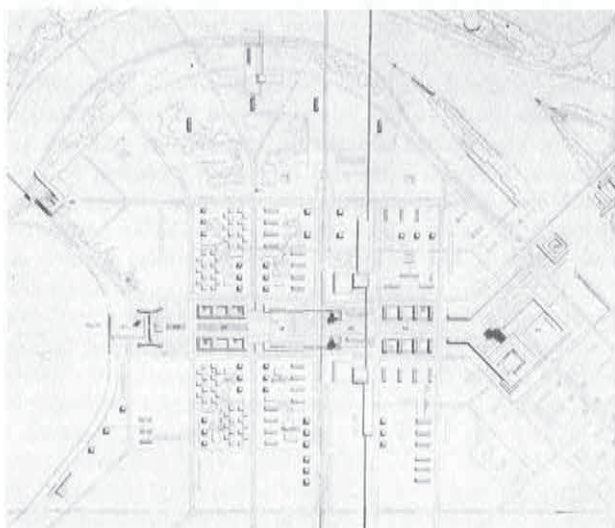
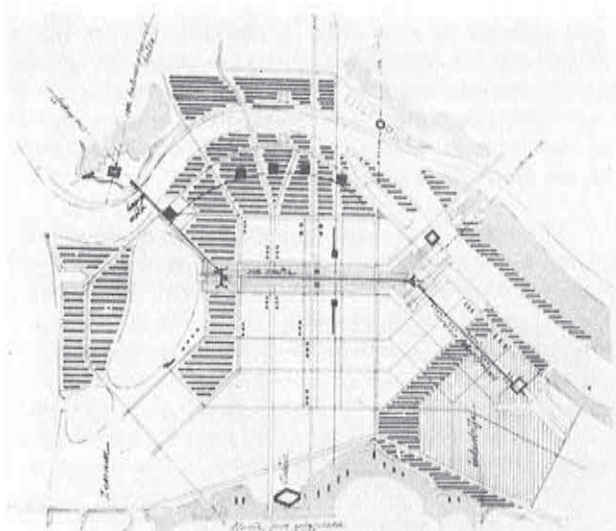
cepta kojima su se njegove stvari uvek odlikovale, uglavnom uspevale da se očuvaju. Snaga jakih ličnosti nije u agresivnosti. U Njegoševoj ulici sa minimalnim tehničkim sredstvima uspešno je postignuto prostorno jedinstvo nazidanog tkiva i stare prefinjene strukture. Bežeći od nametljivosti, Miša se nametnuo ali ne svojom ličnošću, već diskrecijom i osećanjem mere.

Prolazeći kroz razne faze Mišina ostvarenja su dobijala i propratne pečate pojedinih, za ono vreme velikih uzora. Dok je u prvim radovima prisutan uticaj američke i skandinavske škole, pred kraj studija sve je vidljivije njegovo druženje sa Rajtom. Ulaskom u projektovanje „in vivo“, izvesno vreme prolazi kroz jasnu specifičnu purističku fazu (čemu je možda doprineo i zajednički rad sa Leonom Lenarčićem) da bi se kasnije bliže upoznao sa školom Pola Rudolfa. Svi ovi uticaji, međutim, nisu dominantni, on se njima svesno poigrava i oni samo dopunjuju jedan kontinualni tok njegovog razvoja, koji se, uostalom poslednjih godina potpuno osamostaljuje. Sposobnost da se inspiriše, ali da pri tom ipak uvek ostaje svoj, jedna je od njegovih tipičnih osobina.

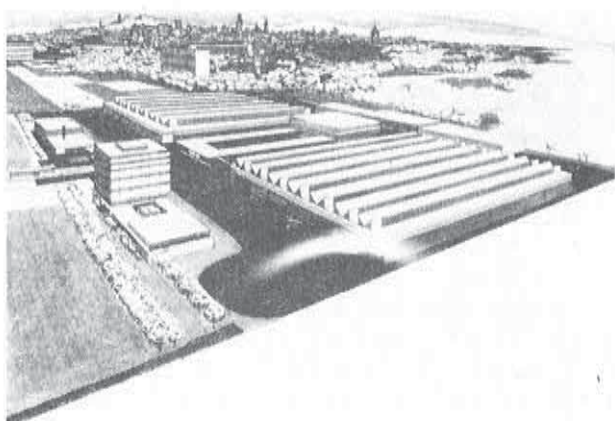
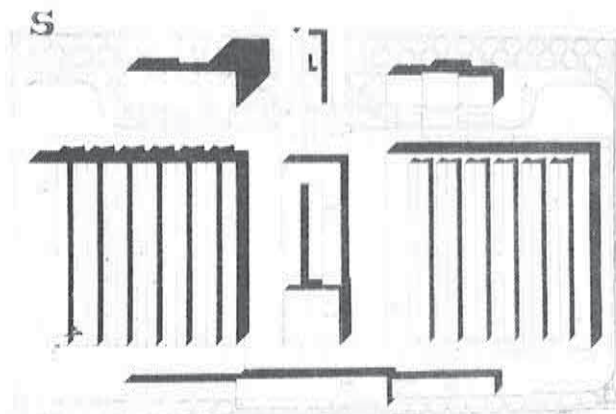
Njegov trud da nađe pravu meru i istovremeno udovolji zahtevima investitora, koji su obično bili začinjeni oštrim ograničenjima, ogleda se i kroz skice Radio-doma u Prištini, rađene krajem pedesetih godina. Mitić se ovde povremeno oprašta sa Rajtom i orijentiše na čiste kubične oblike, sa krajnje pojednostavljenim oblikovanjem i besprekornom unutrašnjom organizacijom prostora. Pitanje je, međutim, koliko mu je ovakav pristup zaista odgovarao, a koliko je rezultat tendencija razvoja grupe koja je u to vreme prolazila kroz neku purističku fazu. U nekim kasnijim radovima moći će se ponovo zapaziti njegova sklonost ka skulpturalnom tretmanu masa i minucioznim detaljima, kao na pr. u objektima u Bloku 29 na Novom Beogradu.

Konkursni rad za stambeno naselje Lepenica u Kragujevcu, 1958 (nagrada van konkurencije)

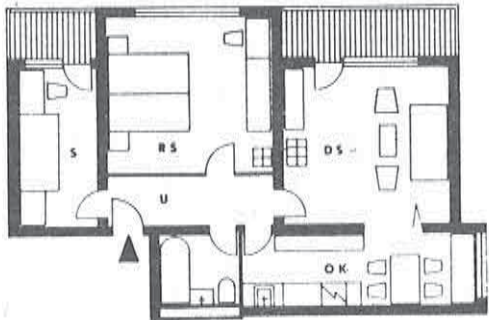
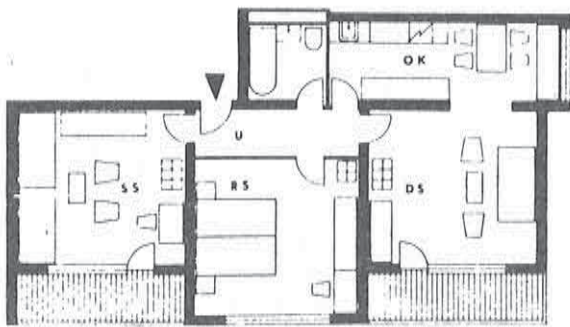

Konkursni rad za centralnu zonu Novog Beograda, 1959 (II povišena nagrada)

Konkursni rad za kompleks „Autovojvodine“ u Novom Sadu, 1959 (I nagrada)

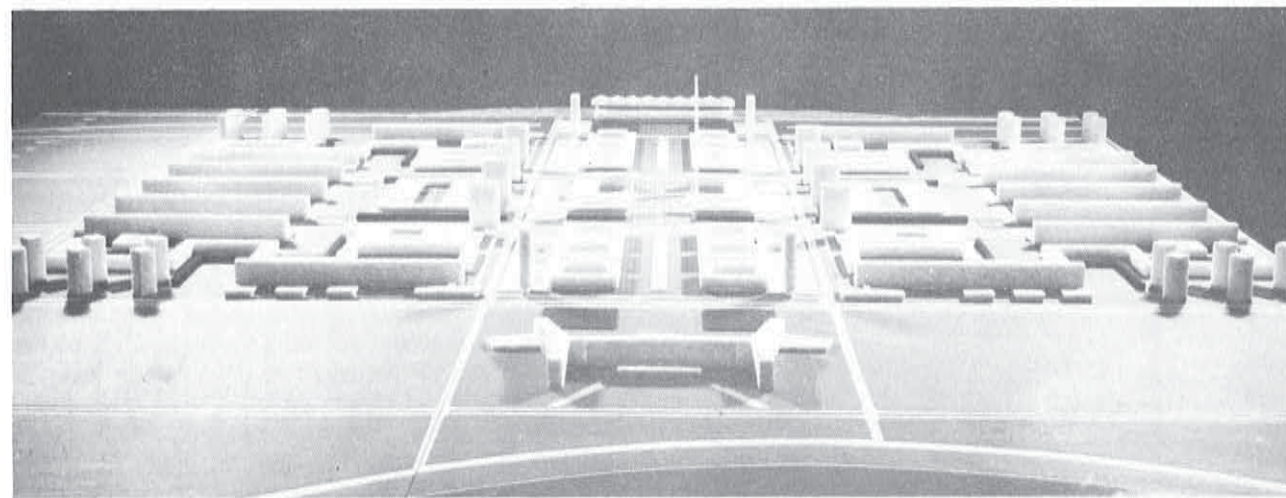
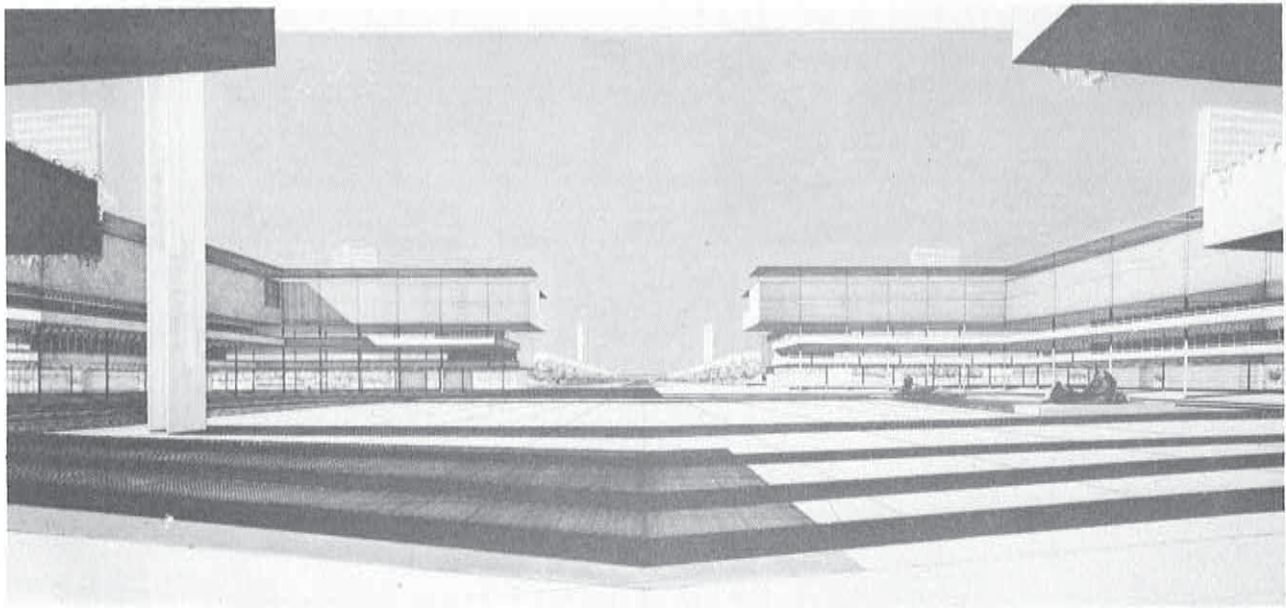

Konkursni rad za tipске stambene zgrade u SRS, 1960
(I, II i III nagrada) 1961

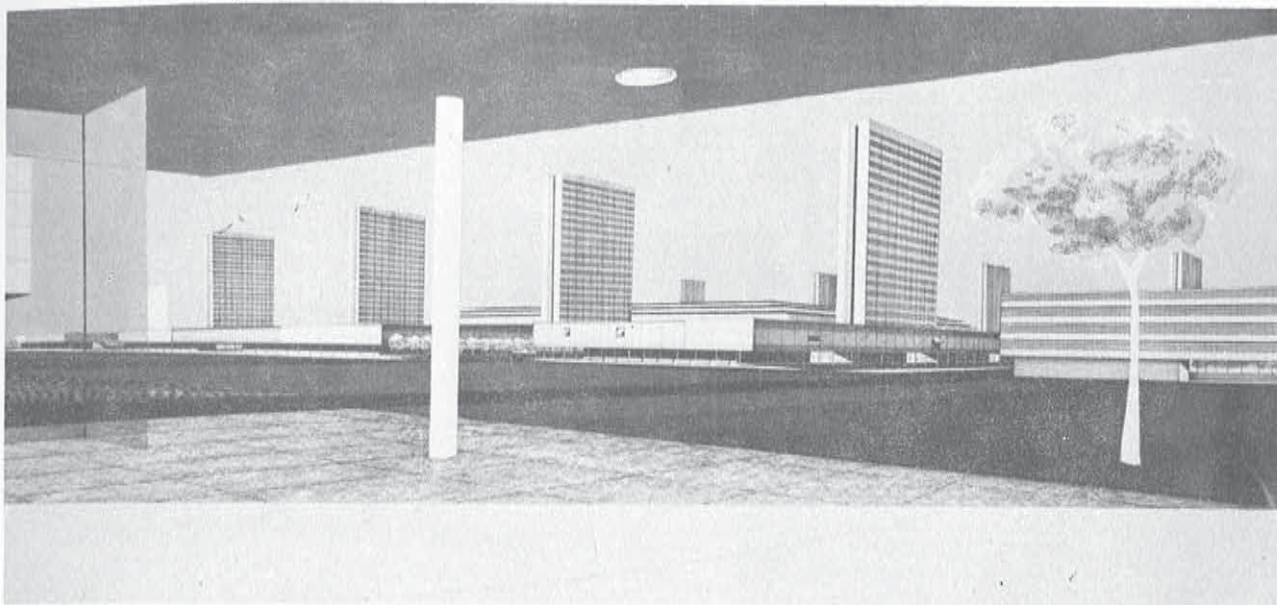
Od konkursa koje smo radili u periodu 1959/61 god. prikazujemo ovde samo četiri. To su konkursi za kompleks autotransportnog preduzeća „Vojvodina“ u Novom Sadu (jedna od četiri prve nagrade), naselje „Lepenica“ u Kragujevcu (nagrada van konkurencije), tipski stanovi za Zavod komunalnih delatnosti SRS (I, II i III nagrada) kao i najveći uspeh – jedna od dve prvoplasirane nagrade na konkursu za centralnu zonu Novog Beograda. Zanimljiva je sklonost grupe prema javnim, i to uglavnom reprezentativnim objektima i pored relativno slabog plasmana u ovoj oblasti, dok su prave šanse ležale u stanovanju, a one su u to doba nedovoljno korišćene.

Zaustavićemo se malo više na konkursnom radu za Centralnu zonu Novog Beograda, koji je pružio, u odnosu na dosadašnja rešenja, mnoge nove elemente od kojih su neki zadržani i u konačnoj razradi. To se pre svega odnosi na formiranje široke pešačke zone između Saveznog izvršnog veća i železničke stanice Novi Beograd, kao i pomeranje železničke pruge na mesto na kome se približno i danas nalazi. Jedna od nerealizovanih predloga ovog rada koji bi, čini nam se, uz odgovarajuće saobraćajne modifikacije, pružio povoljnije mogućnosti formiranja prostora od današnjeg rešenja, je razrešenje skvera jugozapadno od stanice sa druge strane pruge, na kome se Miša posebno angažovao. Zanimljivo je da je tokom vremena ovaj rad više izgubio u aktuelnosti na nižim nivoima (stan i zgrada) nego na višim (urbanističko rešenje bloka 21 i cele centralne zone). Dok mnoge sugestije na makroplanu još uvek „drže“, dotle se koncepti stanova i stambenih zgrada (u ono doba povoljno ocenjeni) danas mogu smatrati potpuno prevaziđenim. U ovom radu, Miša se nije bavio stanovima. Koncentrisao se na urbanizam i u mnogome uticao na globalni koncept prostora.

Razrada centralne zone Novog Beograda, 1960/61

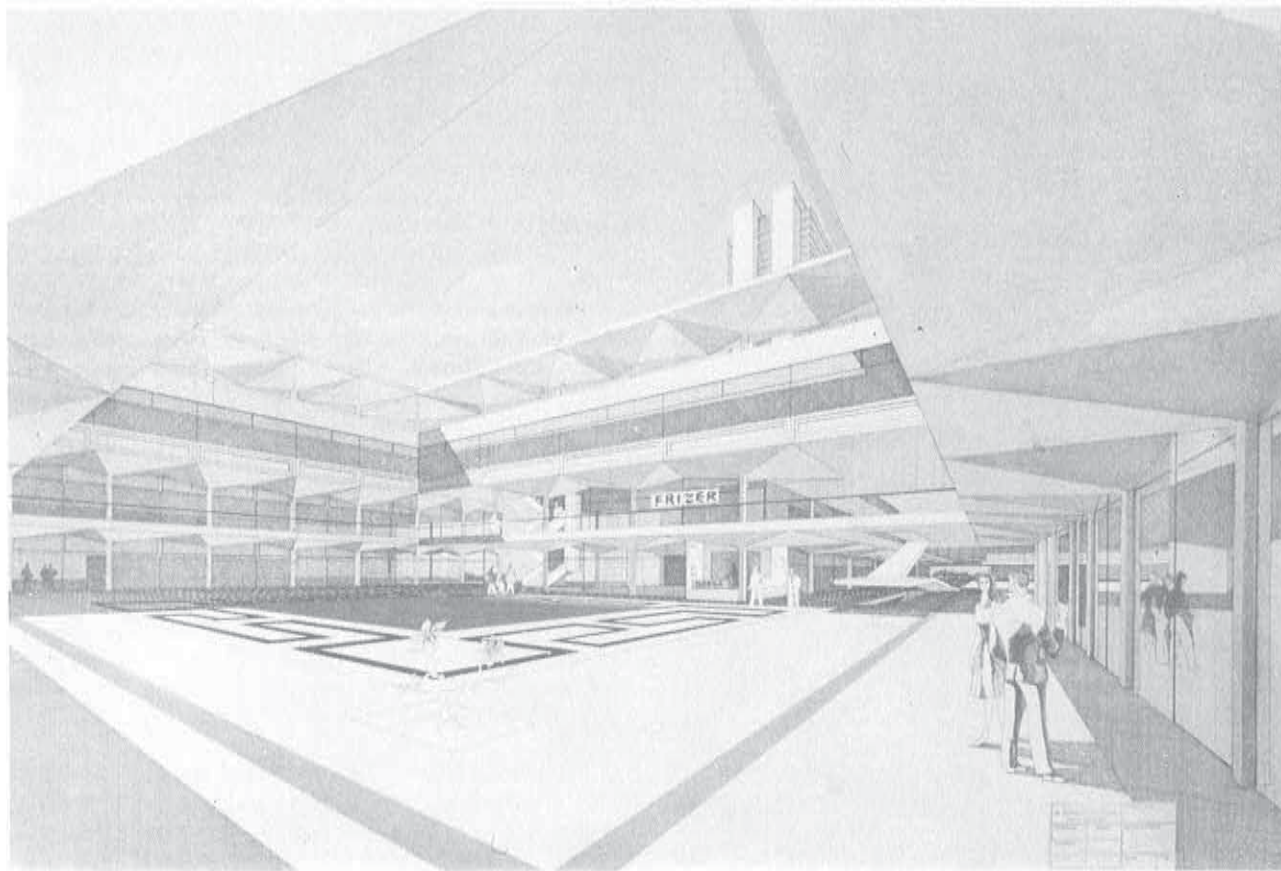
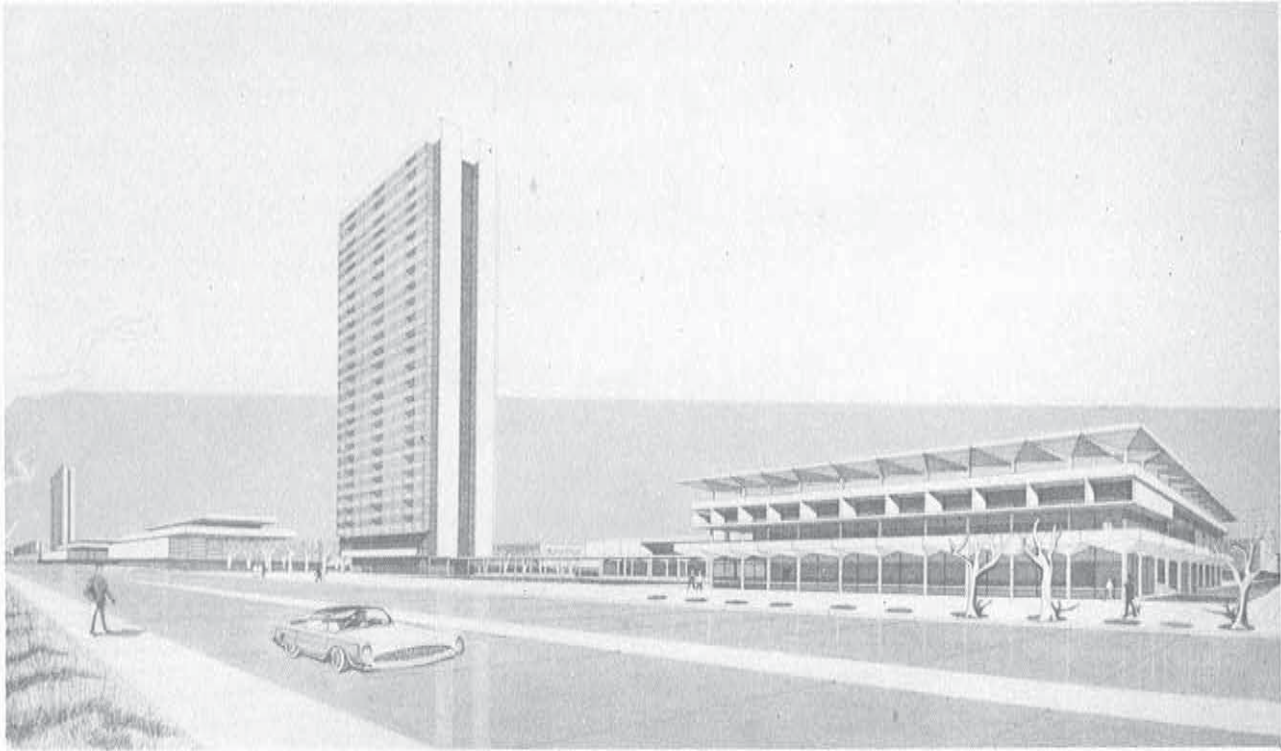

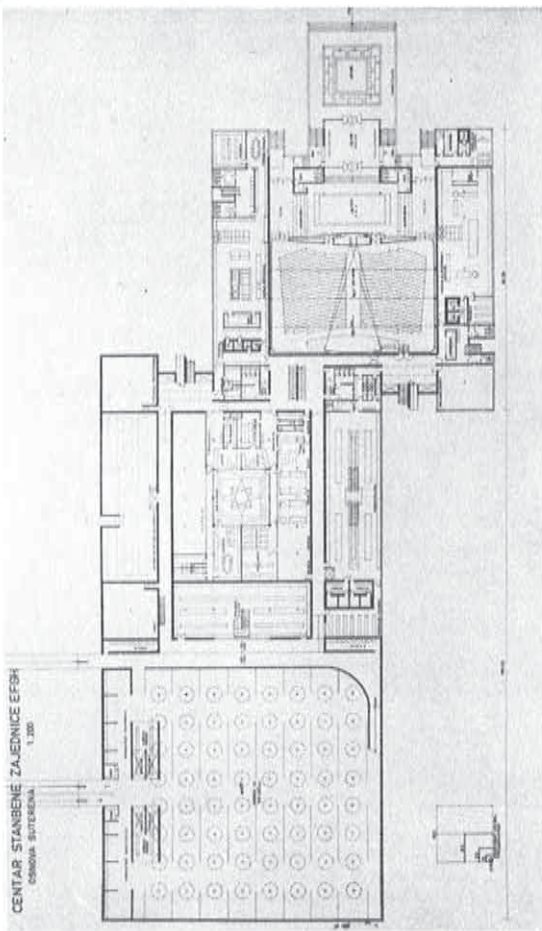
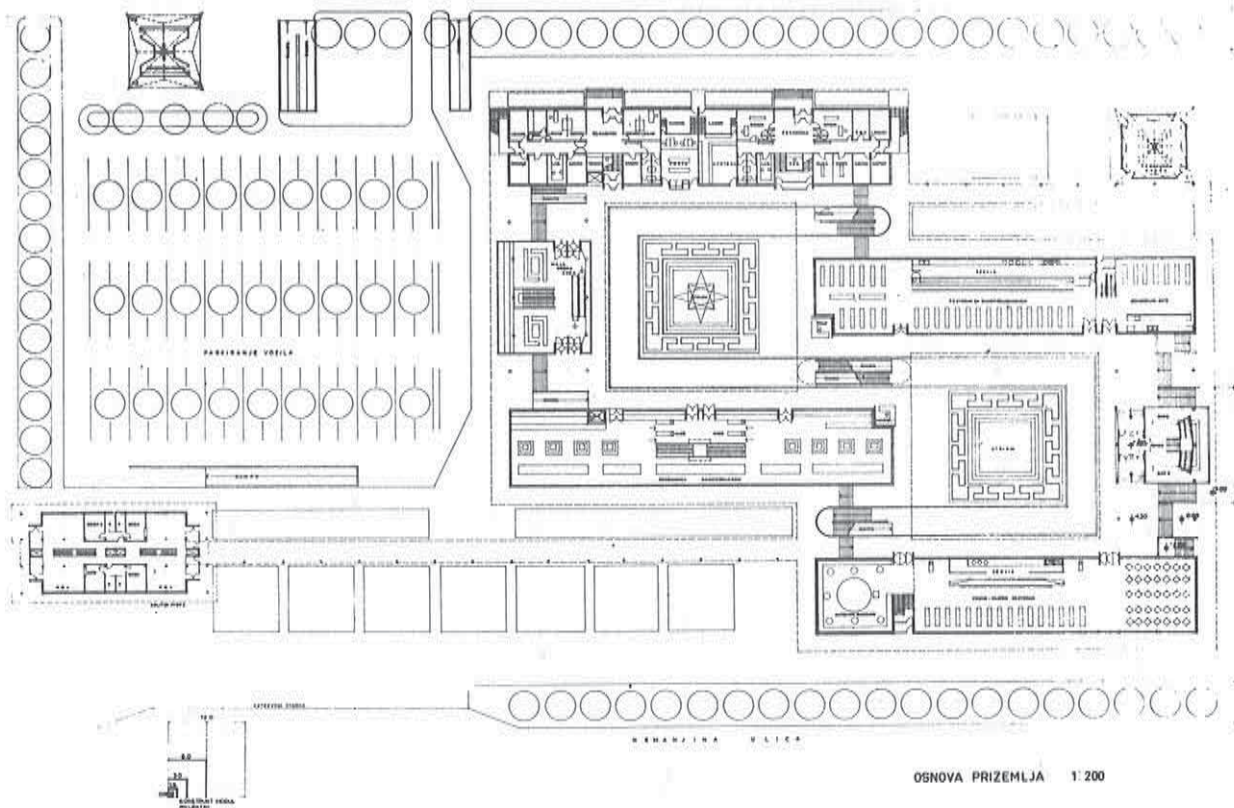
Razrada centralne zone Novog Beograda, 1960/61

Pošto je radi razrade Centralne zone Novog Beograda formiran tim, kombinovan od članova dve prvonačene ekipe na konkursu, Miša prelazi u Urbanistički zavod Beograda, gde u periodu 1959/60 radi na izradi detaljnog plana zone sa Glavičkim, Lenarčićem, Martinovićem i Milenkovićem. Ovo rešenje je unelo preokret u razrešavanju novobeogradskog prostora, stvorivši jednu čvrstu matricu, koja, iako na izgled zatvorena u sebe, omogućuje efikasnu korespondenciju sa starim gradskim tkivom, Zemunom i prostorom zapadno od pruge, na kome se sada razvijaju blokovi 45, 70 i 60-64. Iz konkursnog rešenja zadržan je koncept pešačke zone koja se linearno razvija između Saveznog izvršnog veća i Železničke stanice Novi Beograd, direktno se vezujući na šest okolnih blokova. Tada je dat osnovni koncept i ovih blokova po kome je u potpunosti izveden blok 21, dok su kod drugih kasnije sprovedene izvesne modifikacije. Kritičari ovog rešenja zamerali su mu preteranu simetričnost i shematizam, ne shvatajući da se u suštini radi o jednom globalnom konceptu koji tek u daljoj razradi treba da dovede do konačnih rešenja. Praksa zaista pokazuje da će ovaj koncept tokom vremena biti u mnogome dopunjen i prilagođen savremenim potrebama. Stambene površine su za sada već formirane, pružajući čitavo bogatstvo raznih mikro-urbanih i arhitektonskih rešenja. Što se tiče javnih sadržaja, oni su još daleko od konačne realizacije, a u poslednje vreme postoje sve aktuelnija ideja da se poprečna pešačka osovina, obogati i jednom podužnom koja bi povezala staro gradsko tkivo i Zemun.

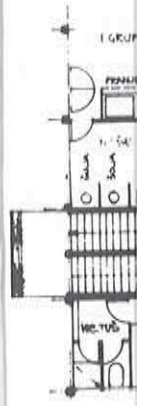
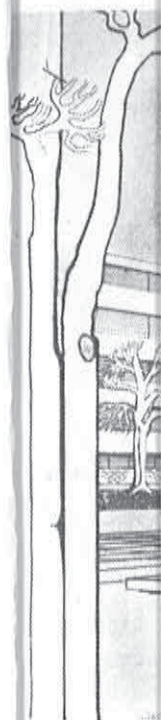
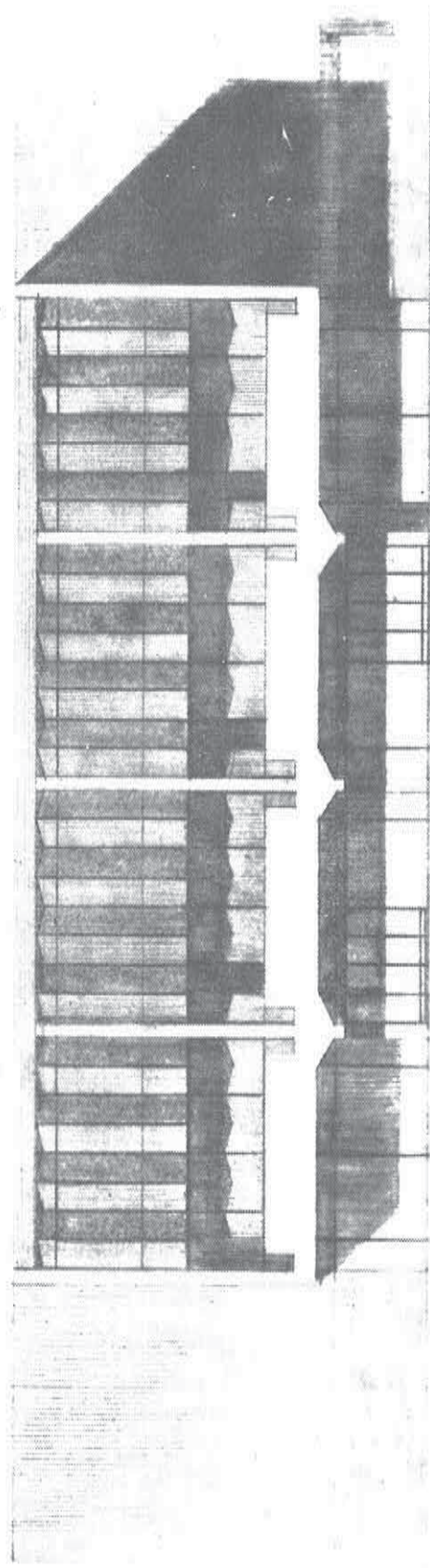
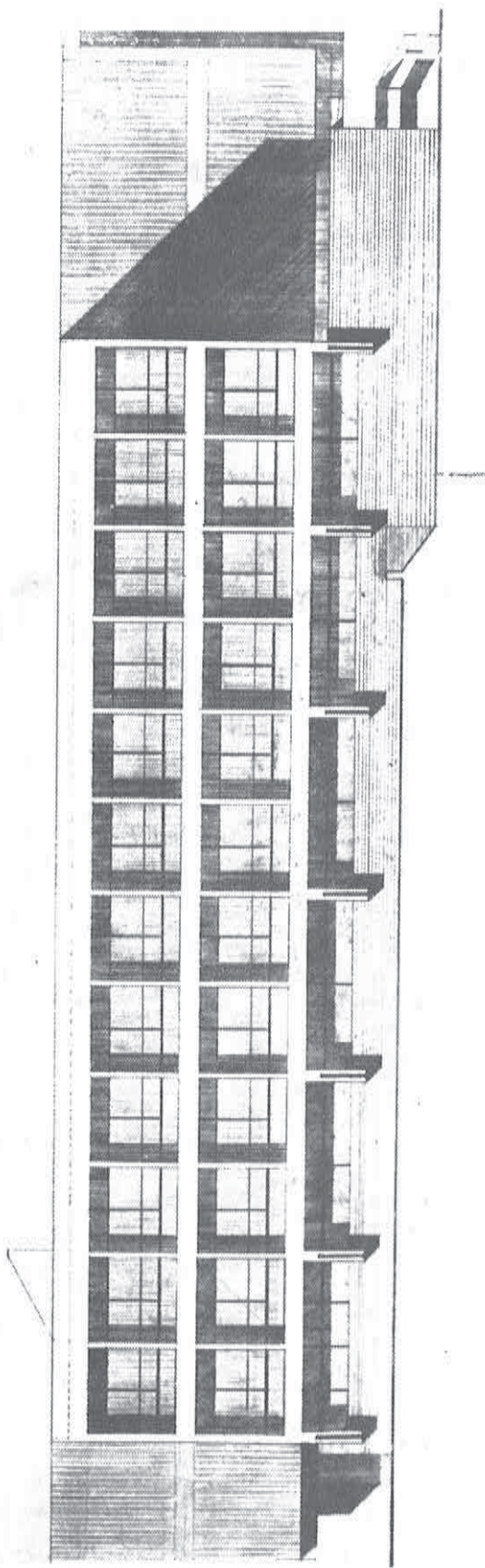
Centralna zona Novog Beograda, je nesumnjivo najveća planerska operacija na kojoj je Mitić radio u svojstvu autora. Kasnije, on će se skoro isključivo baviti arhitektonskim projektovanjem, pri čemu su sve njegove najznačajnije realizacije koncentrisane baš u toj istoj zoni u blokovima 21 i 29.

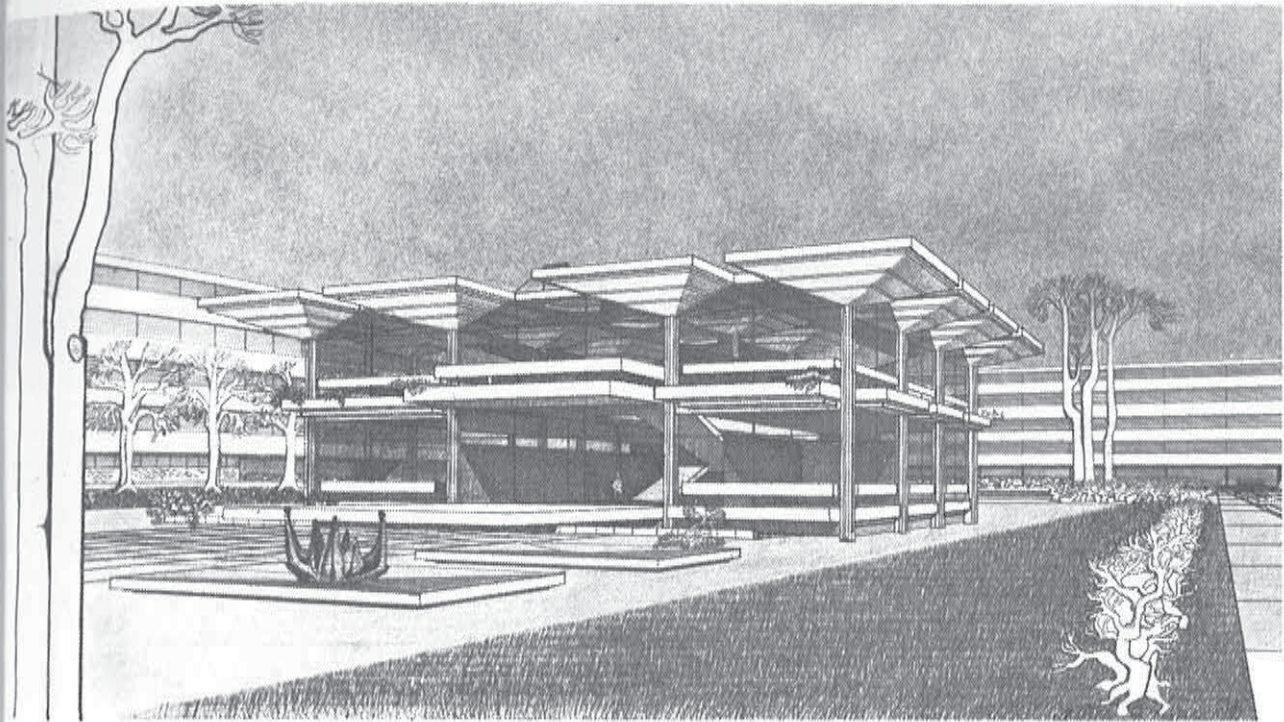
Projekat centra mesne zajednice u Bloku 21 na Novom Beogradu, (Diplomski rad), 1961

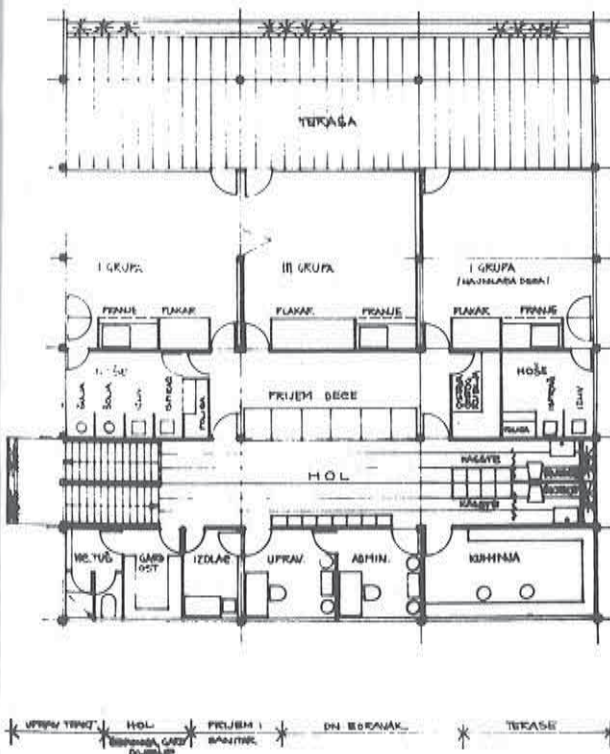
Miša Mitić je bio jedan od onih koji su se planerski afirmisali pre diplomiranja. U autorskom timu za razradu Centralne zone Novog Beograda, on je bio jedini student, a rad na ovoj razradi bio je odložio njegov rastanak sa studijama, tako da je diplomirao tek krajem 1960. godine i to sa konkretnim već ugovorenim projektnim zadatkom za centar mesne zajednice u Bloku 21 na Novom Beogradu, sa stambenim soliterom namenjenim bračnim parovima bez dece. Ovaj zadatak je Mitić po našem mišljenju briljantno obavio, uklopivši objekat u detaljni plan centralne zone i samog bloka, iz maksimalnu funkcionalnost i, za ono doba, retko uspešno arhitektonsko oblikovanje. U aneksu solitera, oko dva međusobno povezana atrijuma formiraju se društveni i komercijalni sadržaji u izuzetno prijatnom i bogatom ambijentu. Ako ovo rešenje, koje nije realizovano samo zato što je u to vreme preko ovog prostora prelazila železnička pruga, uporedimo sa aktuelnom realizacijom centra mesne zajednice u bloku, mislimo da nećemo biti mnogo nepravični ako kažemo da je sadašnje rešenje, oko petnaest godina mlađe od Mitićevog, u odnosu na isto, duboko inferiorno. Ono što Mitićevom radu daje trajnu vrednost je osećaj prave mere za oblikovanje jedne fizičke strukture koja treba da se nalazi u centralnoj zoni Novog Beograda. Izbegavši Scilu autorsko-spomeničke arhitekture s jedne strane i Haribdu industrijalizovanog pauperizma (u koju je strmoglavo upalo sadašnje rešenje) s druge Mitić nepogrešivo daje rešenje trajne upotrebne i arhitektonske vrednosti koje nije lišeno ni elemenata prefabrikacije o kojoj se već tada veoma vodilo računa.

Osnovna škola u bloku 21 na Novom Beogradu, 1961/63

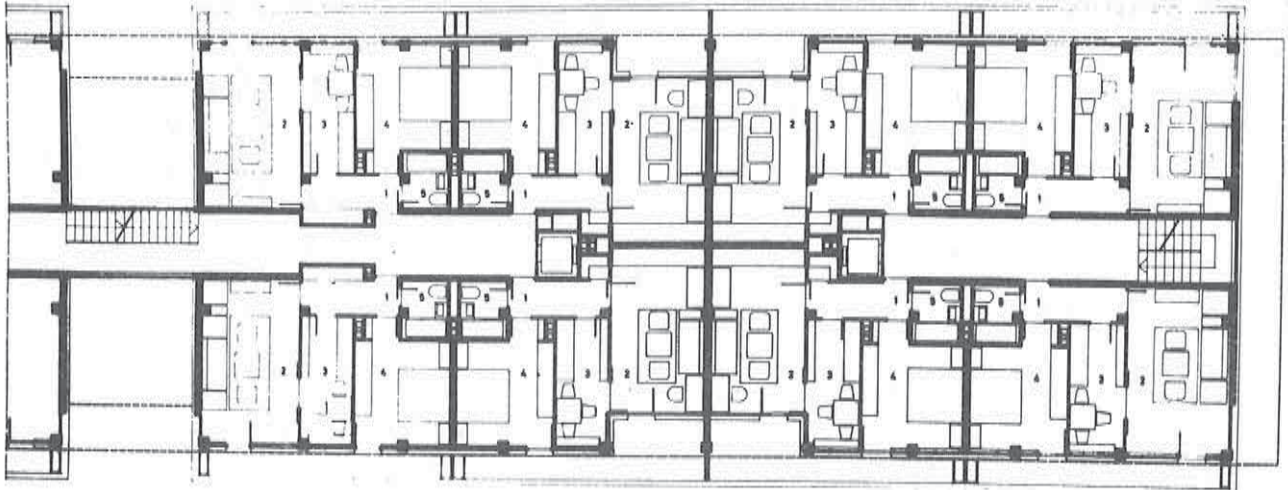
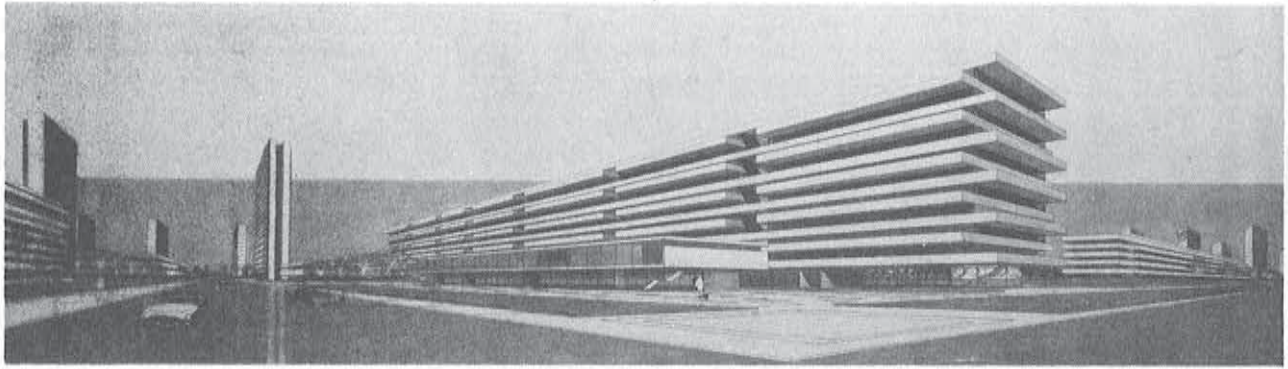
JUGOISTOK

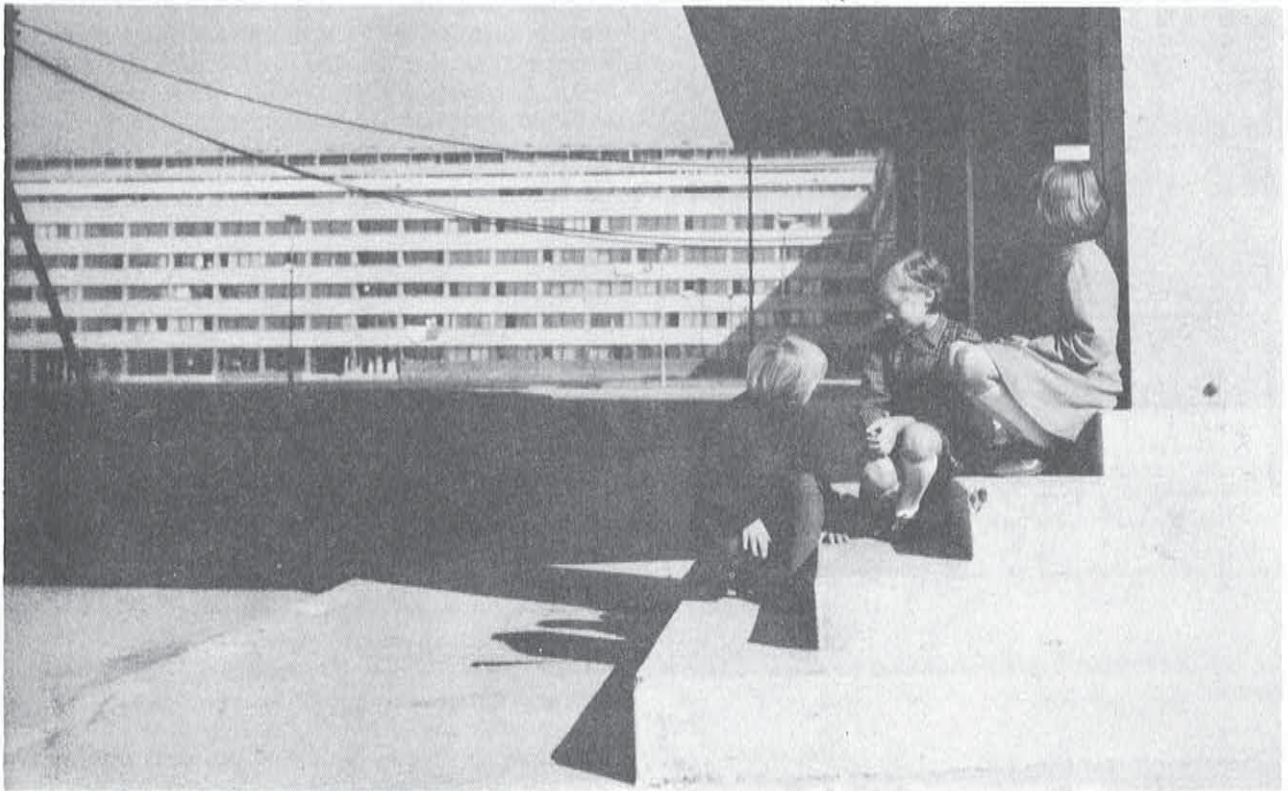
I varijanta objekta dečjih ustanova u Bloku 21 na Novom Beogradu, 1961/63

Škola u Bloku 21 je jedna od retkih Mitićevih realizacija koje su izvedene u svemu prema prvobitnoj zamisli autora. Oni koji su skloni da ovom rešenju zamere suviše koncentrisanost i sabijenost (radi se o jednoj čisto kvadratnoj osnovi koja se oštro sukobljavala sa tada vladajućim konceptima lepršavih i raščlanjenih školskih gabarita), treba da imaju u vidu da je ovakav koncept proistekao prvenstveno iz položaja škole u bloku. Prostor rezervisan za školu bio je sa svih strana uklješten stambenim objektima. Mitić je želeo da što koncentrisanijim gabaritom obezbedi što veće odstojanje škole od stanova kako bi se međusobne smetnje umanjile, a istovremeno dobilo što više slobodnog prostora za školsko igralište. Naknadno, u Bloku 21 je izgrađena još jedna škola. Zanimljivo je uporediti ova dva rešenja od kojih je Mitićemo znatno starije u pogledu angažovanja prostora. Mislimo, da ne treba mnogo truda da se konstatuje kako je Mitić na istoj površini dobio više slobodnog prostora, odnosno kako mu je prostor pod zgradom usled racionalnog projektovanja, daleko manji.

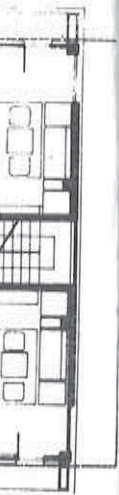
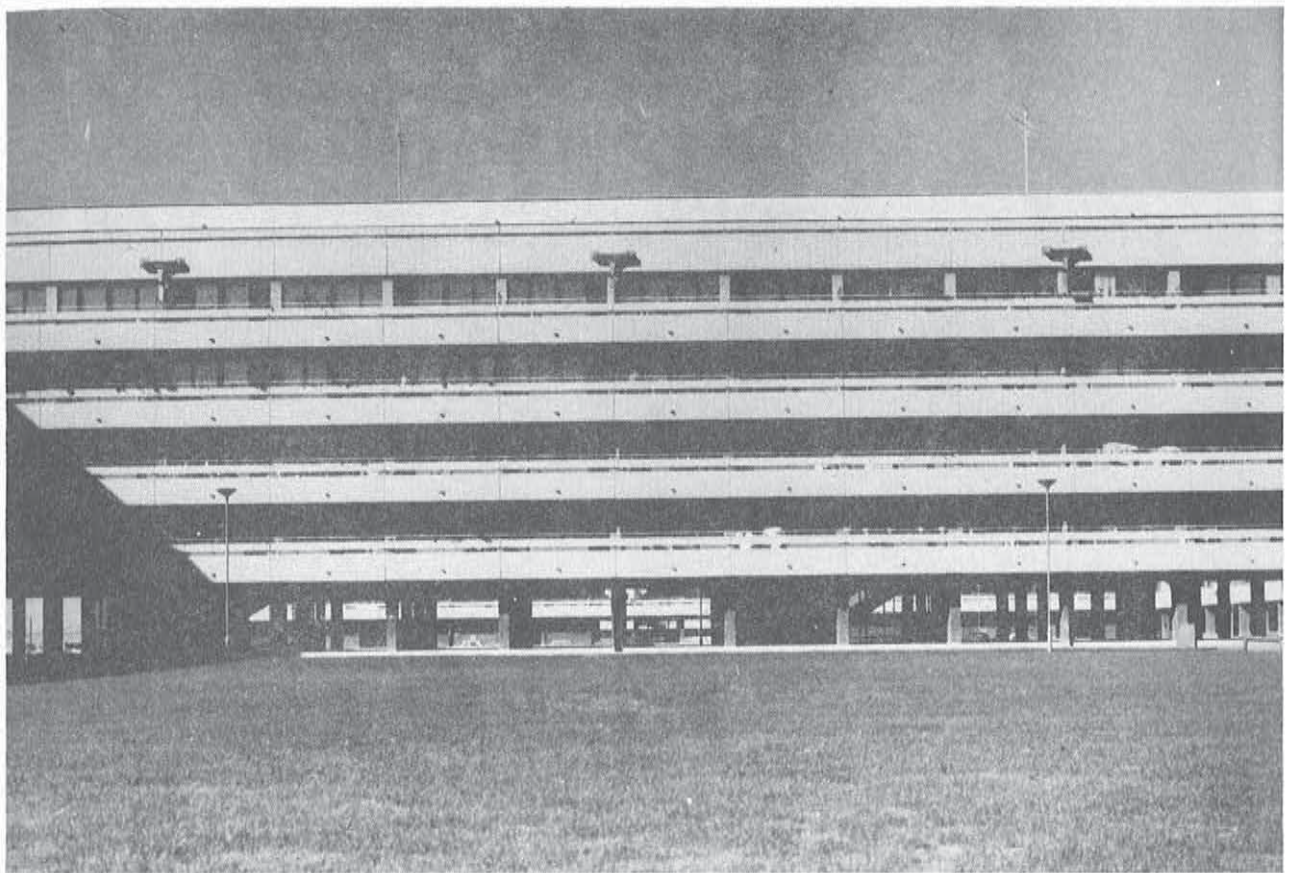
Sa dečjim ustanovama u istom bloku, stvari stoje već drugačije. Pod pritiskom građevinara i investitora, Mitić je bio prinuđen da odustane od prvobitnog predloga koji je nudio iste prefabrikovane elemente kao i na Centru mesne zajednice i da pečurkaste konstrukcije zameni standardnim skeletom. Projekat je na taj način izgubio prvobitnu lakoću i eleganciju i postao teži i manje atraktivan. Nije bilo vremena za neke ozbiljnije studije ove nove situacije, niti je investitor bio spreman da se upušta u eksperimentisanje, tako da realizovani objekti ni iz bliza ne pružaju pravu sliku o Mitićevoj pravoj vrednosti niti o ideji od koje je pošao, a koja je ovde prvi put prikazana širem krugu čitalaca.

Stambeni objekat B.9 u Bloku 21 na Novom Beogradu, 1961/64

Stambeni objekat A.7 (Meander) u Bloku 21 na Novom Beogradu, 1961/65

čovjek i prostor

GODINA XIV BROJ 176 - ZAGREB, STUĐENI 1967 CIJENA: JNO 2,50 IZDAVAC: SAVEZ ARHITEKATA HRVATSKE

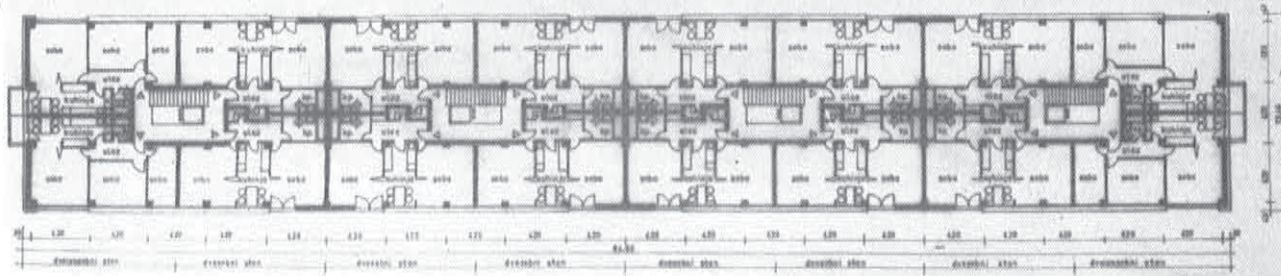
- STAMBENI BLOK NA NOVOM BEOGRADU
- PRIGODNA ZA BAMBUDORU
- U SVRHSKI KONKURS ULA U PRILU I SUSREĆI UBRANOST U BEANSLAVI
- KATERU STANARSKI I POLNE INDUSTRIJALNO GALIHOVANA IZ SAVESKI SPURNEI NIDRANCI
- MALA LIDOVINA KONCI

STAMBENA ZGRADA B9 U BLOKU 21 NA NOVOM BEOGRADU

Prida u ovom delu...
 Prida u ovom delu...
 Prida u ovom delu...

Dok je školu i dečje ustanove u bloku 21 praktično sam projektovao, Mitić je stambene objekte P+10 (B.9) i P+4 (A.7-meander) radio zajedno sa timom u sastavu: Lenarčić, Petrović i Čanak. O objektu B.9 je u svoje vreme bilo dosta priče: predlagan je za oktobarsku nagradu grada Beograda, proglašavan je jednim od najlepših objekata u zemlji itd., itd. To doba je davno prohujalo, i sada ova zgrada, daleko od nekadašnje atraktivnosti, kao veteranka časno obavlja svoju ulogu, ne remeteći (verujemo) ambijent koji diktiraju daleko značajniji objekti a čiji je i ona sastavni deo. U ovom objektu između ostalih pisao je i Arh. S. Vuković u časopisu „Čovjek i prostor“.

Objekat A.7, poznatiji pod imenom „meander“ ostao je u senci prethodnog objekta. Zamerana mu je shematičnost i monotonija u oblikovanju, prevelika dužina (400 m. u dužem pravcu, a preko 600 m. razvijenog trakta) itd. Pri tome se obično zaboravljalo da se ovde radilo u suštini o jednoj površinskoj strukturi kod koje su izgrađeni traktovi i okolni prostori trebali da sačinjavaju celinu, da su dobijeni stanovi za ono vreme veoma visokog kvaliteta, da je niska spratnost omogućila dobijanje povoljnih koncentracija stanova, kao i da samim stanarima stanovanje u ovom objektu najviše odgovara. Neke od kasnije veoma rasprostranjenih shema organizacije stambenog prostora, na ovom objektu su kod nas po prvi put primenjene.

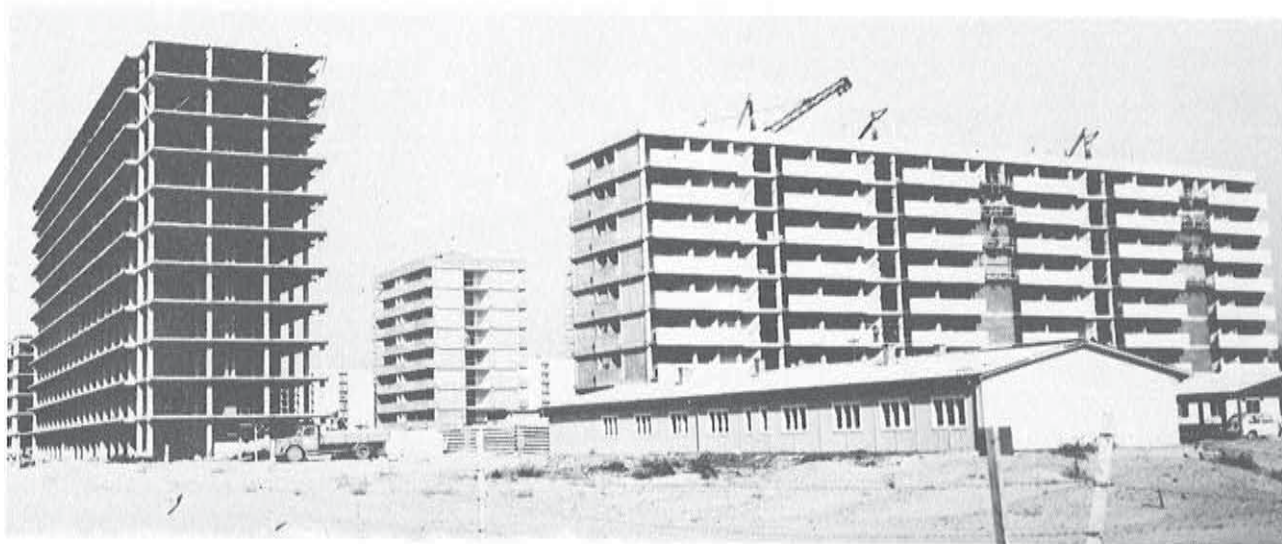
Idejna skica tipskog stambenog objekta

Stambena zgrada P+7, Liman II, Novi Sad, 1964/65

Liman

Liman

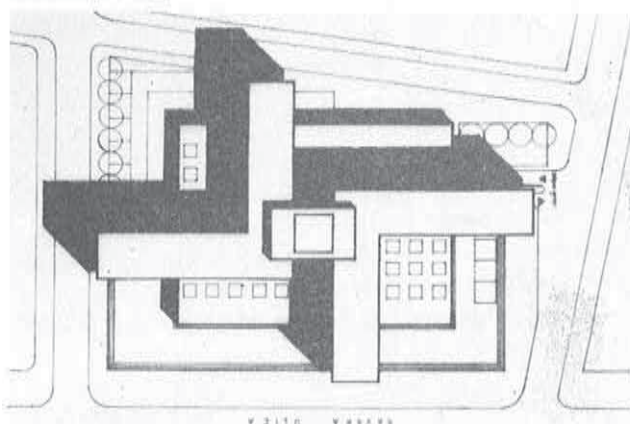
Liman II, Novi Sad, 1964/65

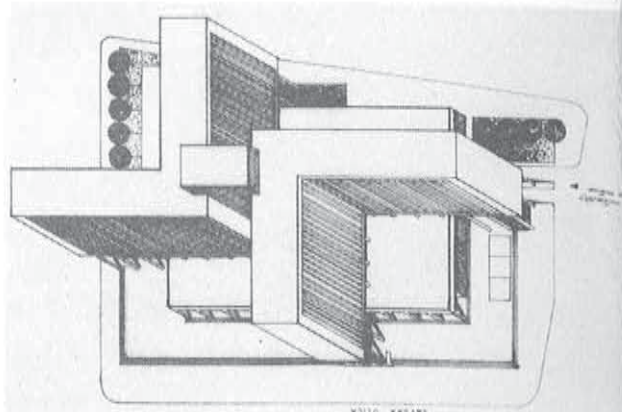
Liman I, Novi Sad, 1962/64

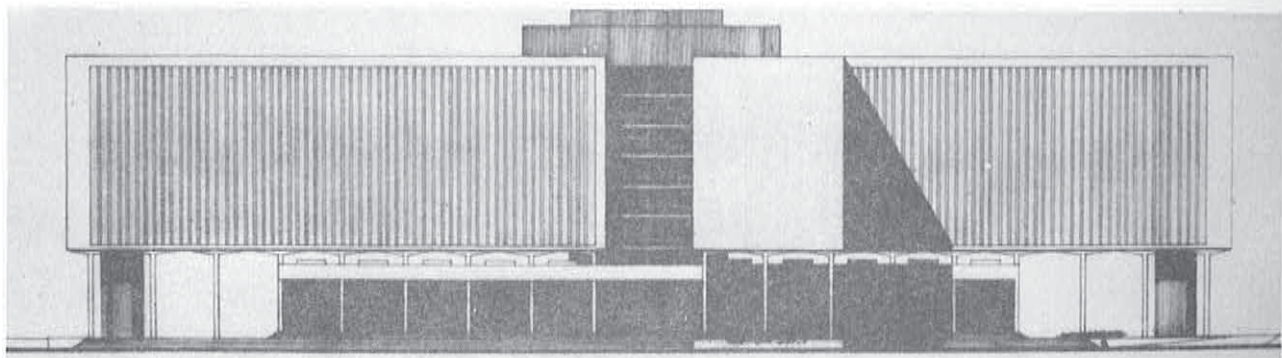
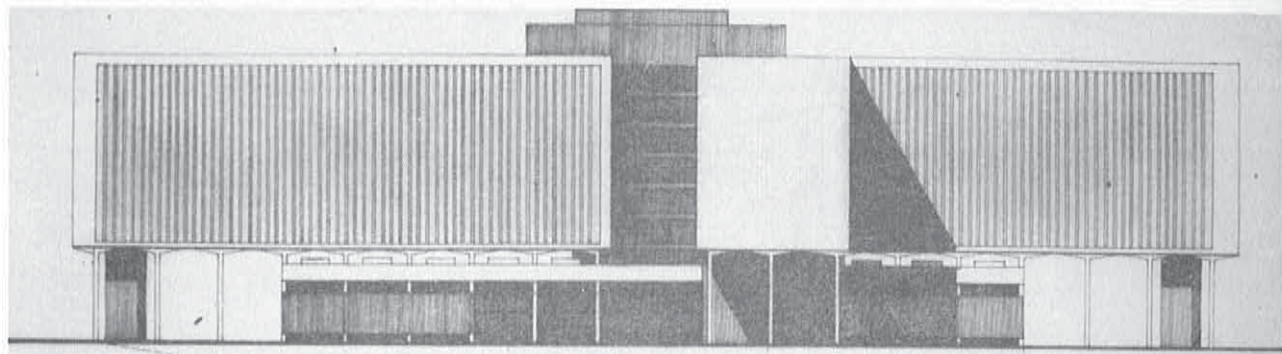
U toku 1962/64. god. odvija se rad na projektovanju negde oko 1200 stanova u kompleksima Liman I i II u Novom Sadu, koji u kreativnom smislu sledi liniju zacrtanu na Bloku 21, sa još izraženijim uticajem tehnologije. Bila je to poštena, ali ne naročito inventivna realizacija već standardnog tima u kome je učestvovao i Miša, mada ne sa nekim posebnim žarom. Nije voleo ponavljanja i preslikavanja shema projektovanih za drugo mesto i druge uslove. Smatrao je da svaki lokalitet zaslužuje specifični tretman i nešto svoje lično. Objekti su inače, projektovani u skeletnom sistemu IMS sa tipizovanim parapetnim fasadnim elementima, tako da u spoljnom oblikovanju preovlađuju horizontalne, nekad kontinualne nekad presećane balkonima ili zidovima za ukrućenje. Među ovim objektima izdvajamo zgradu P+8, sa trosobnim stanovima koji su još uvek udobni i aktuelni, i nešto svežijom arhitekturom.

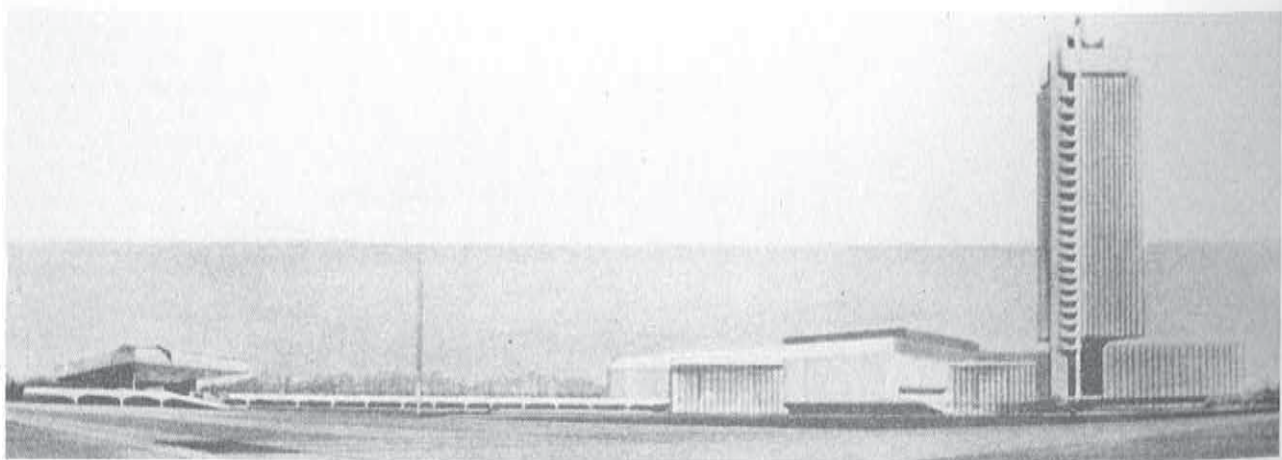
V. ŽILIC V. KRSTIC

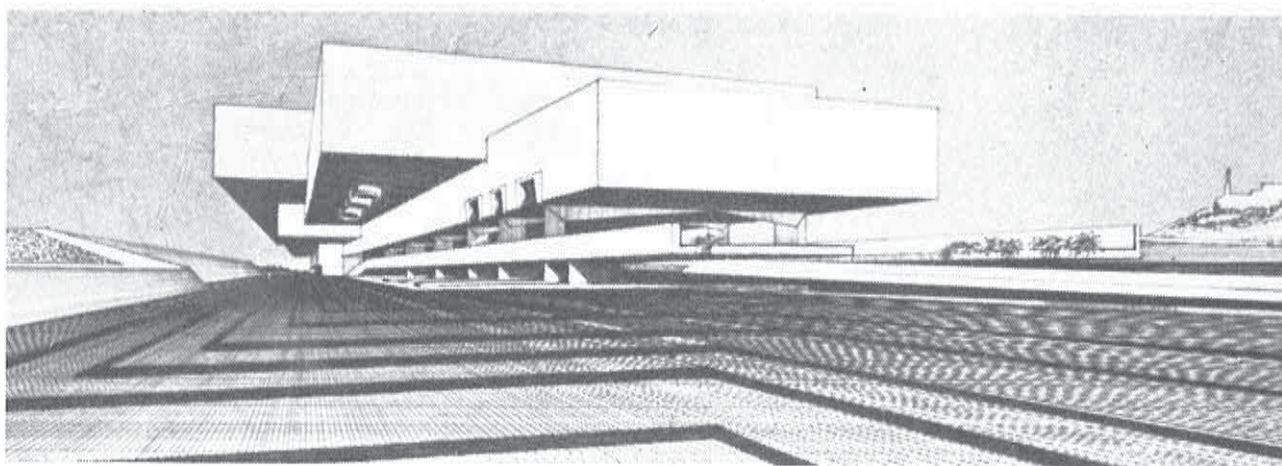
V. ŽILIC V. KRSTIC

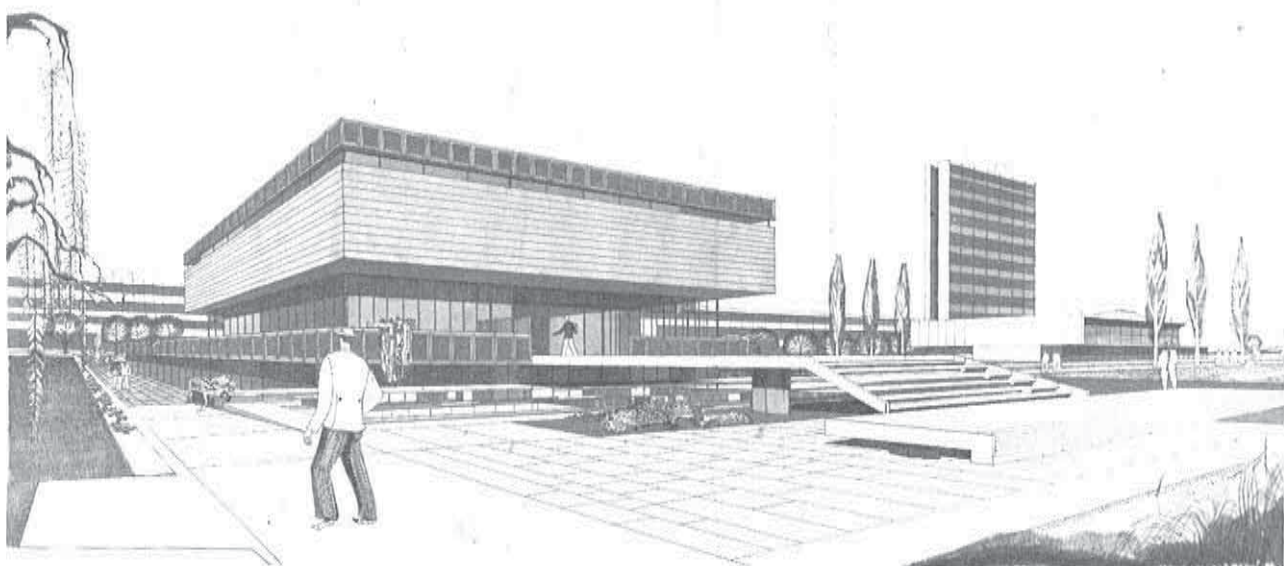
Konkursni rad za sudske ustanove u Beogradu, 1964

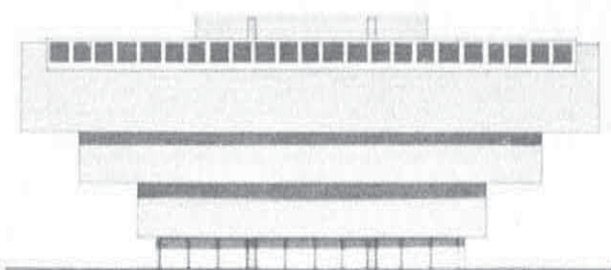
Konkursni rad za zgradu radio televizije Beograd, 1964

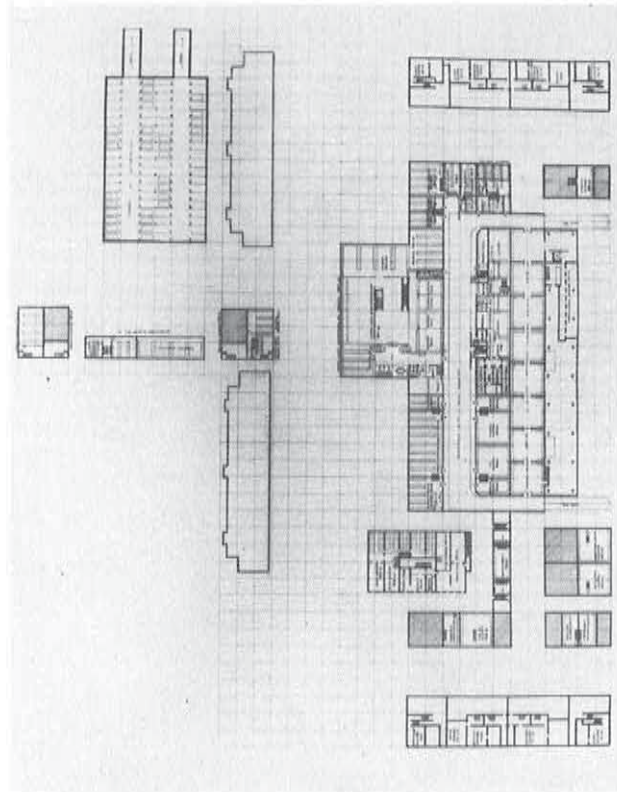
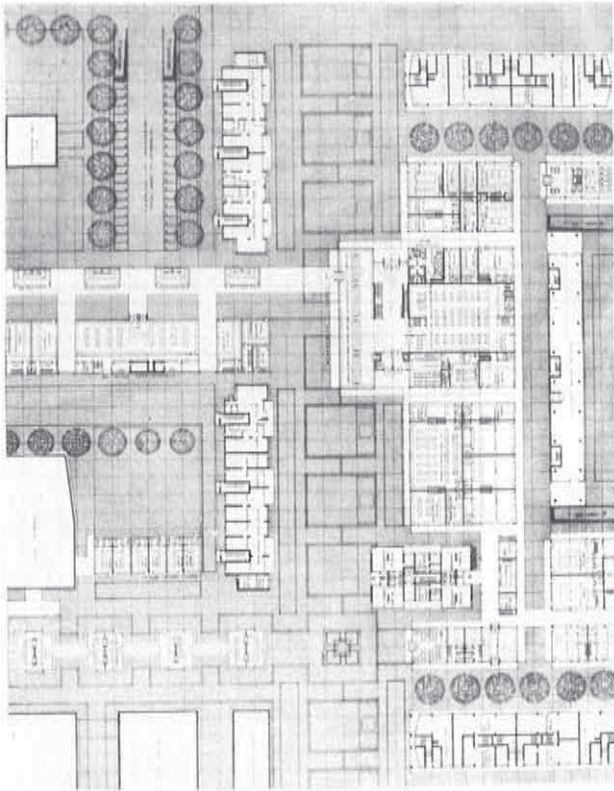
Konkursni rad za Muzej revolucije u Beogradu, 1964

Konkursni rad za Muzej revolucije u Novom Sadu, 1964

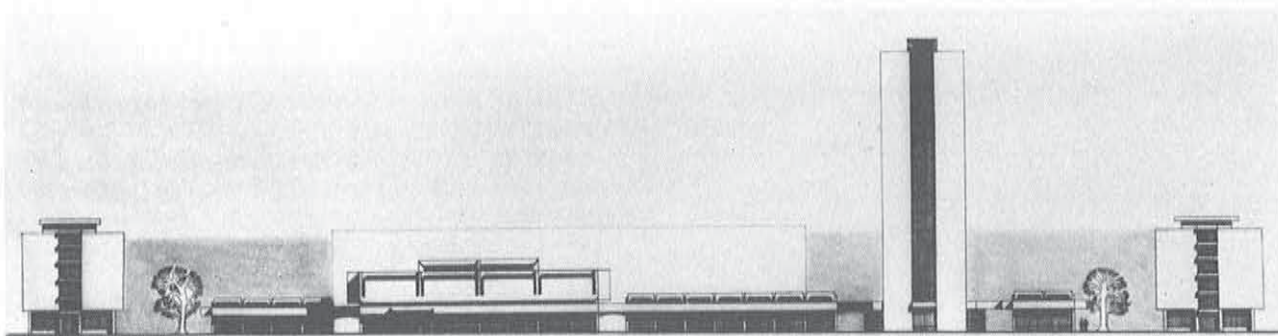
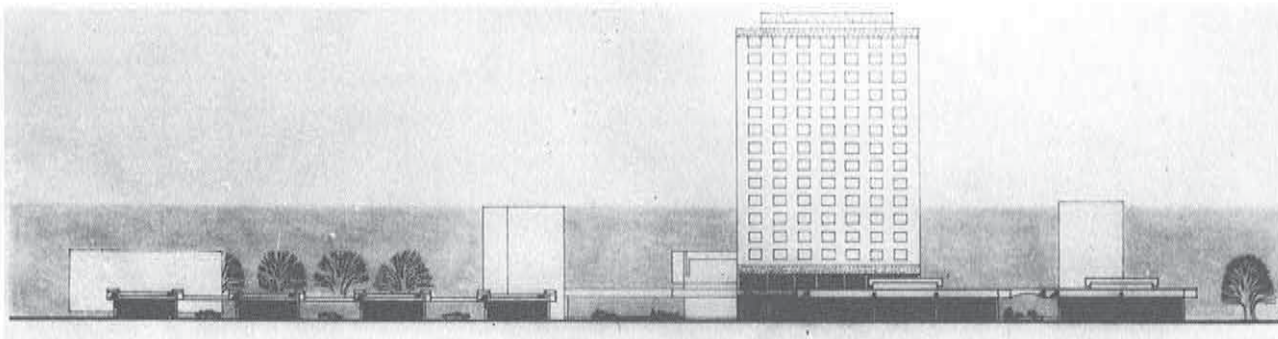

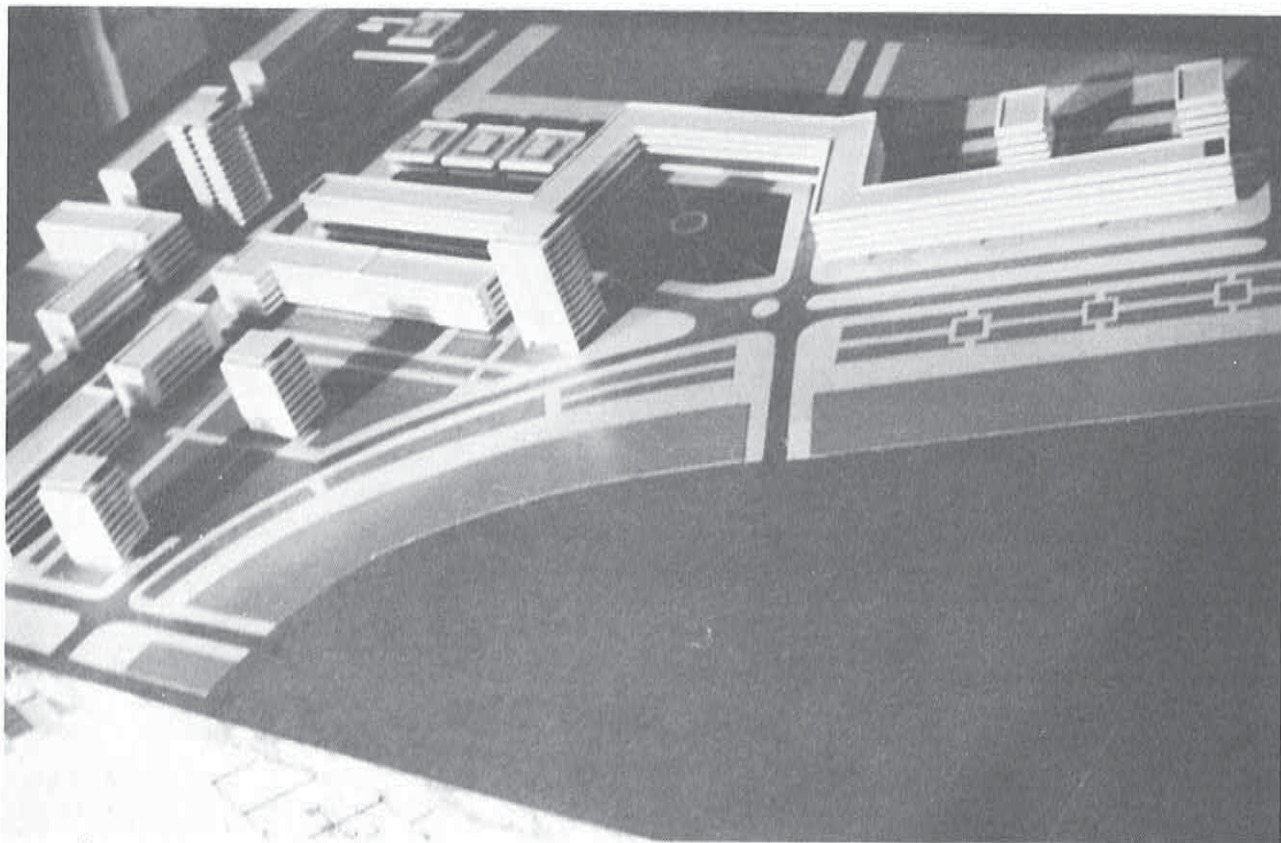
Nepovoljni uslovi za rad, nedostatak valjanih projektantskih poslova, nerešeno stambeno pitanje i nezavidan status arhitekata u Institutu za ispitivanje materijala, doprineli su osipanju standardne grupe čiji je član bio i Miša. Nakon niza konkursa sa relativno skromnim rezultatima među koje spadaju konkursi za sudske ustanove, muzej revolucije, dom omladine i zgradu radio televizije u Beogradu, Petrović i Simović odlaze 1964. u Englesku, čime se jedna faza zajedničkog života i rada konačno završava. Bila je to s jedne strane velika šteta, jer se kvalitet članova grupe tokom više godina zajedničkog rada prilično ujednačio, što je otvaralo puteve za još harmoničniju saradnju i značajnije rezultate. Mitić je takođe, nameravao da svoj rad nastavi u Engleskoj, ali su ga porodični problemi odvratili od ove namere. Ostao je u institutu, u sredini i uslovima koji su ga umrtvljivali i otupljivali oštricu njegovog talenta.

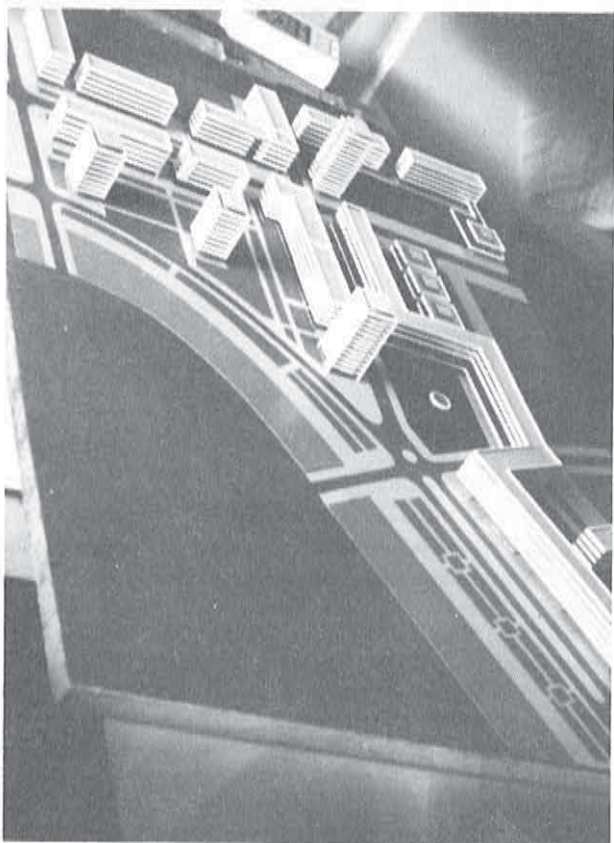
Konkursni rad za stambeno-poslovni kompleks u Velenju, 1965 (otkup)

Konku

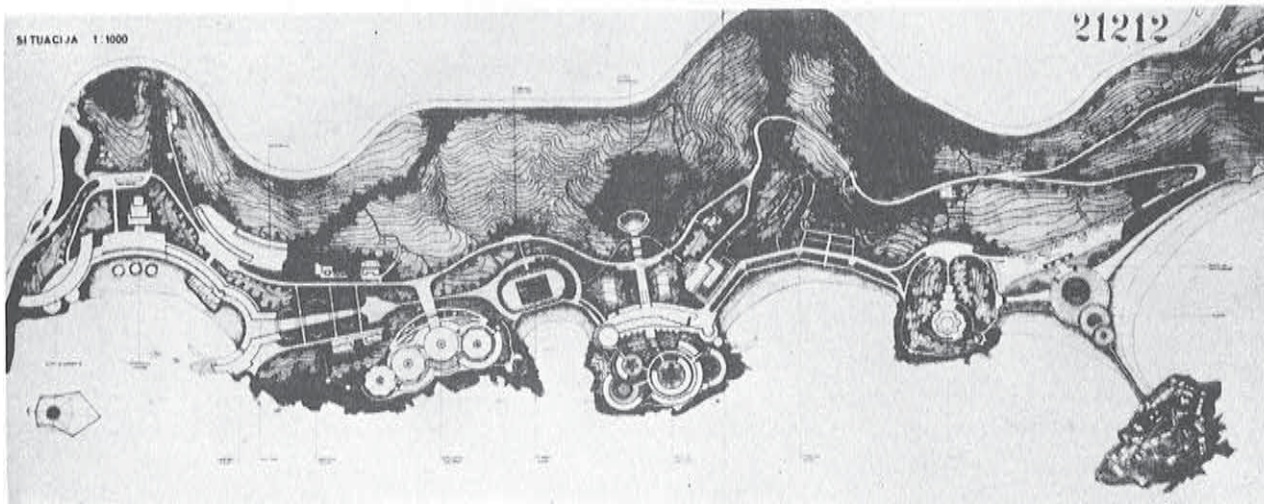

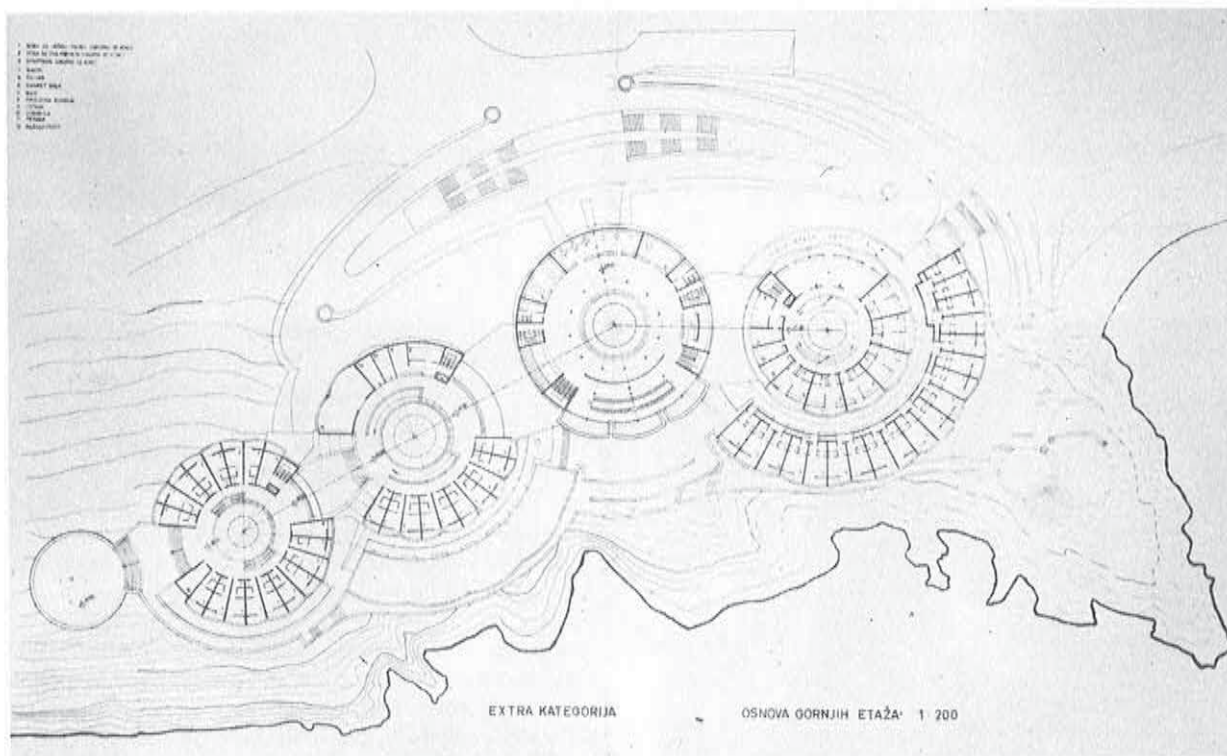
Konkursni rad za centar Prijedora, 1965 (otkup)

Nakon odlaska Petrovića i Simovića, Mitić sa Lenarčićem i Čankom, nastavlja rad na konkursima, koji su u to doba predstavljali jedini medijum preko koga su arhitekti pritisnuti raznim ograničenjima, nezaposlenošću i mukom svakojakom mogli da se o svom, a nekad i o tuđem trošku slobodno izraze i profesionalno javno predstave. Iz ovog, relativno kratkog perioda, pominjemo konkurse za robnu kuću u Velenju i za centar Prijedora. Oba rada, kreativno smirena, ali solidna, predstavljaju pokušaj traženja kompromisnih formula i prilagođavanja konkretnim mogućnostima investitora. Međutim, ovaj kratkotrajni „defetizam“ se takođe sveti. Prava mera između kreativnosti i prilagođavanja spoljnim pritiscima, opet nije pronađena. Investitori projekte prihvataju, ali ih ne plasiraju dalje od otkupa. Ono što karakteriše ove radove, je izvesna površnost u obradi detalja koji svojim stepenom obrade nisu bili u stanju da dostojno afirmišu globalni koncept kome se najčešće pridavala izuzetna pažnja i na čijem je iznalaženju trošen i najveći deo raspoloživog vremena. U konkursu za Prijedor npr. rešenje prostora predstavlja veoma dopadljivu kombinaciju komercijalnih ulica i trgova, ali je sve to prikazano nekako suviše pojednostavljeno i ogoljeno. Bilo je to u stvari nedovoljno da verno prenese investitoru širinu projektantove ideje, možda malo i suviše hladno, a sve u strahu da se u detalju suviše ne raspojasamo i da nam ne prebace kao obično da smo nerealni i da ne idemo u korak sa postojećim tehničkim i materijalnim mogućnostima.

Konkursni rad za potez Budva—Sveti Stefan, 1966 (Tim: Lenarčić, Karadžić, Mitić, Čanak)

Poslednji timski poduhvat bio je konkurs za potez Budva—Sveti Stefan. Na Mišinu inicijativu, a u želji da se čestito „ispucamo“, odgovorili smo se da ne idemo na nagrade, već na „ideju“ i da nju konsekvntno isteramo, bez obzira na posledice. Tako smo, umesto da se smotreno povlačimo od obale na ravnije terene, toliko drage građevinarima (a što su svi drugi i učinili), formirali orlovska gnezda na stenama, tik uz more, analogno samom Svetom Stefanu. Miša se ovde maksimalno angažovao na globalnom konceptu prostorne celine, za koju verujem da ni danas nije izgubila u zanimljivosti. Veru-

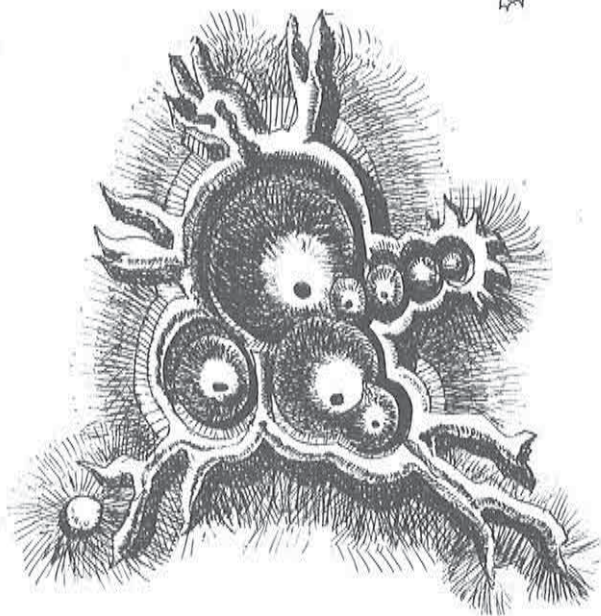
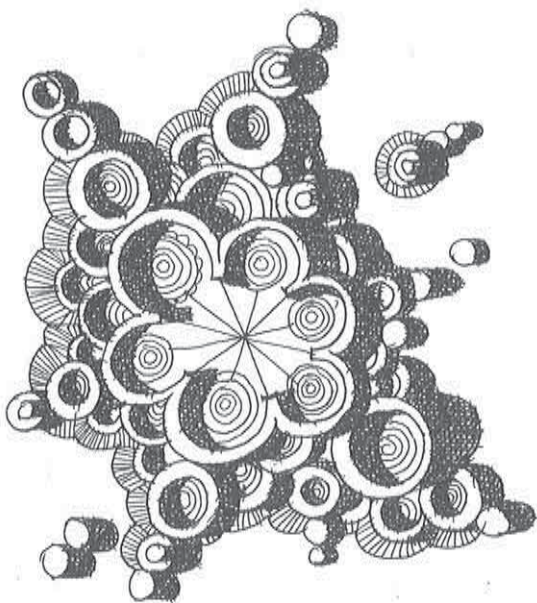
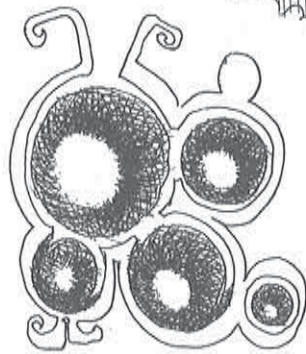
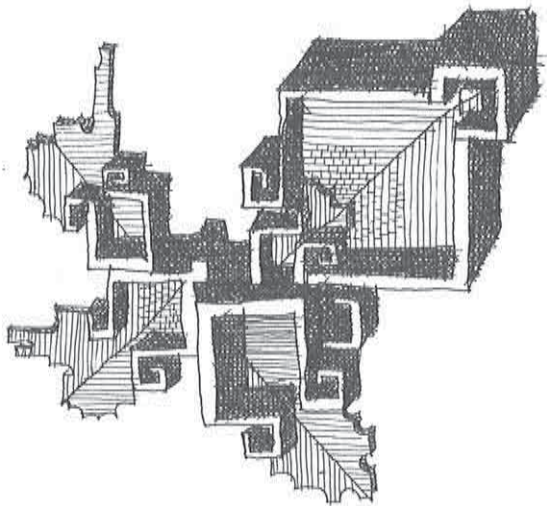
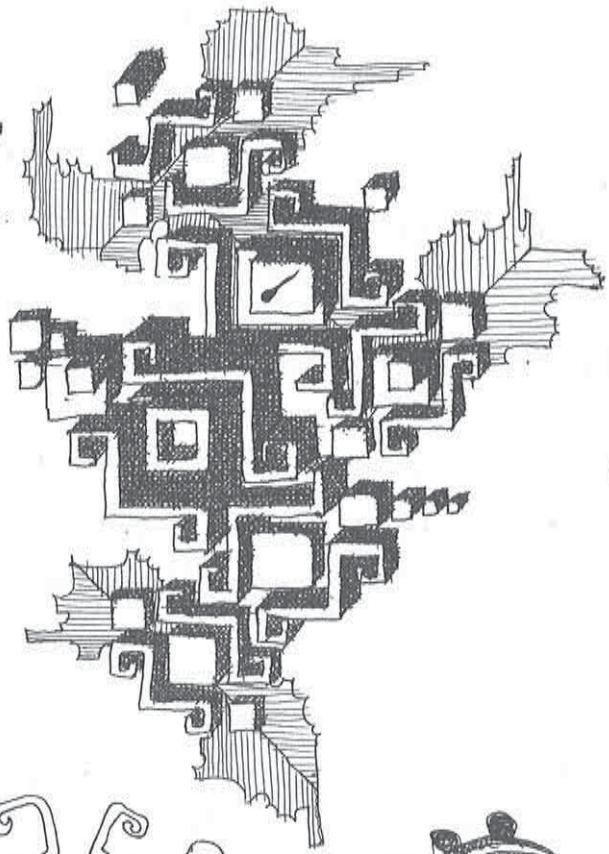
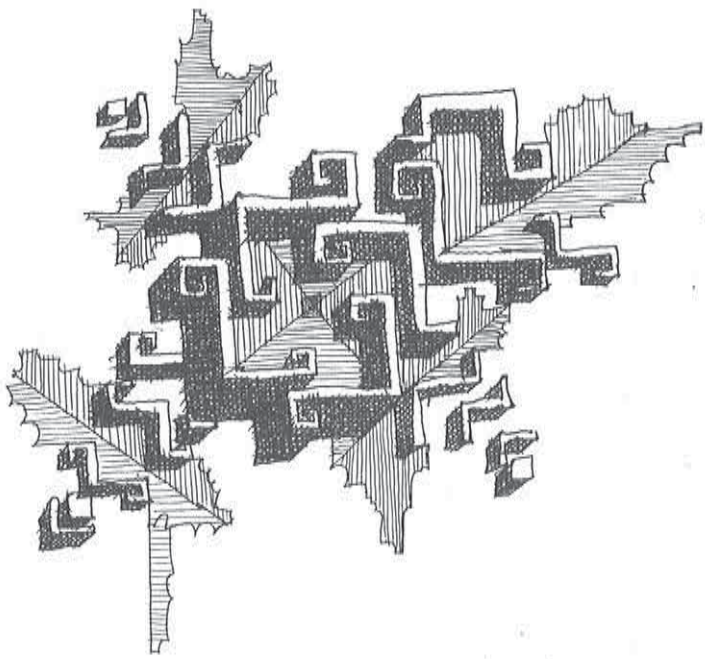
jem da je jedan od osnovnih kvalitet ovog rešenja bila vizuelna nenametljivost izgrađenih struktura, koje su se pripijale uz krševite stenske mase između pojedinih plaža, ne menjajući niti remeteći njihovu prirodnu artikulaciju. Tokom rada, smo se svađali oko svakog detalja kao da nam od toga život zavisi, iako smo unapred bili svesni da su nam sa ovakvim konceptom izgledi više nego minimalni. Konačno, kada je sve bilo gotovo, nismo uopšte bili nezadovoljni. Razume se, ništa nismo dobili, ali smo bar jednom radili ono što smo hteli i pri tome se zabavljali kao retko kad.

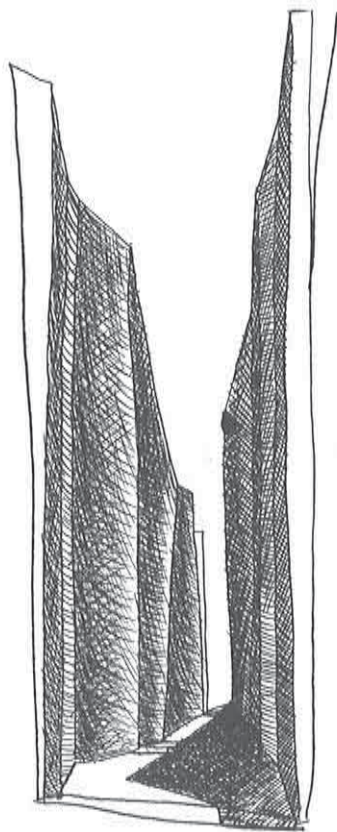
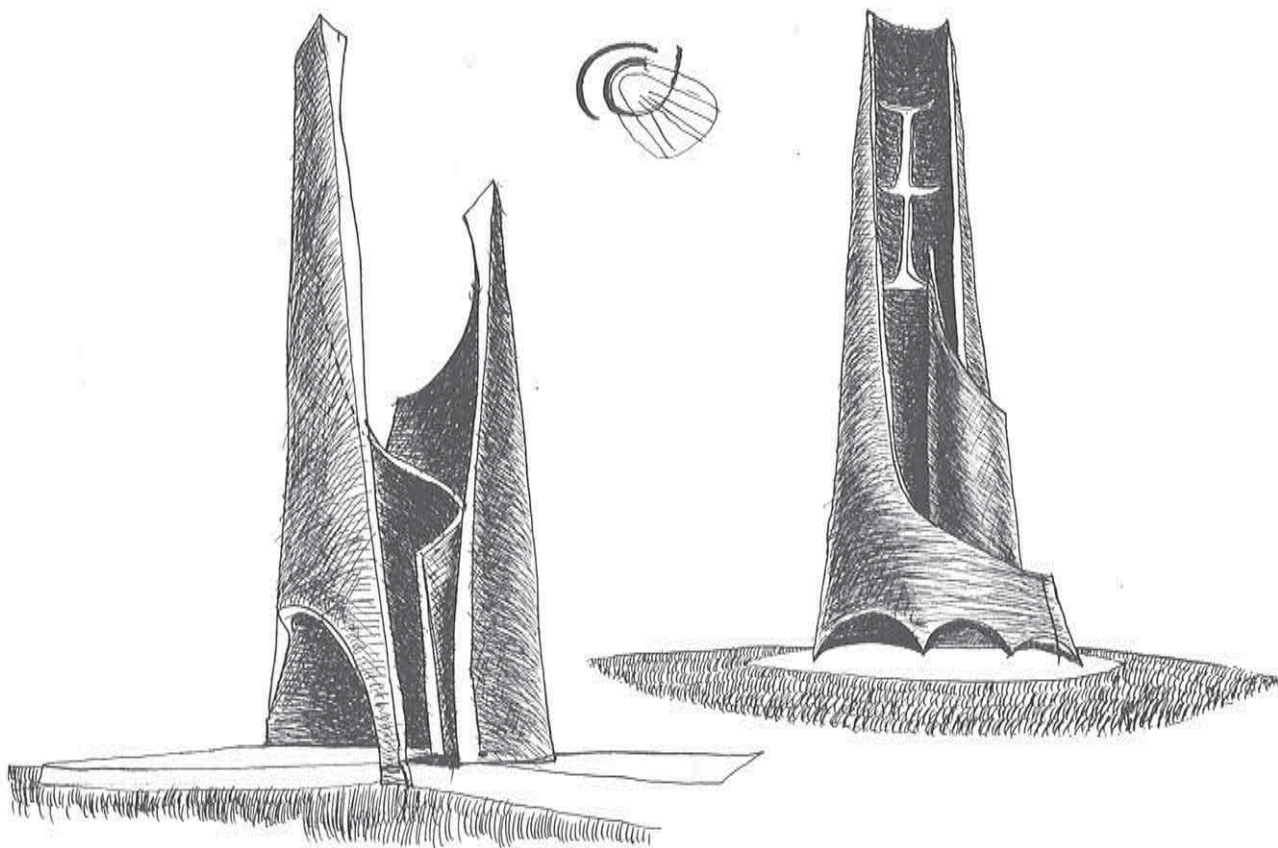

Vikend kuća 1965/66

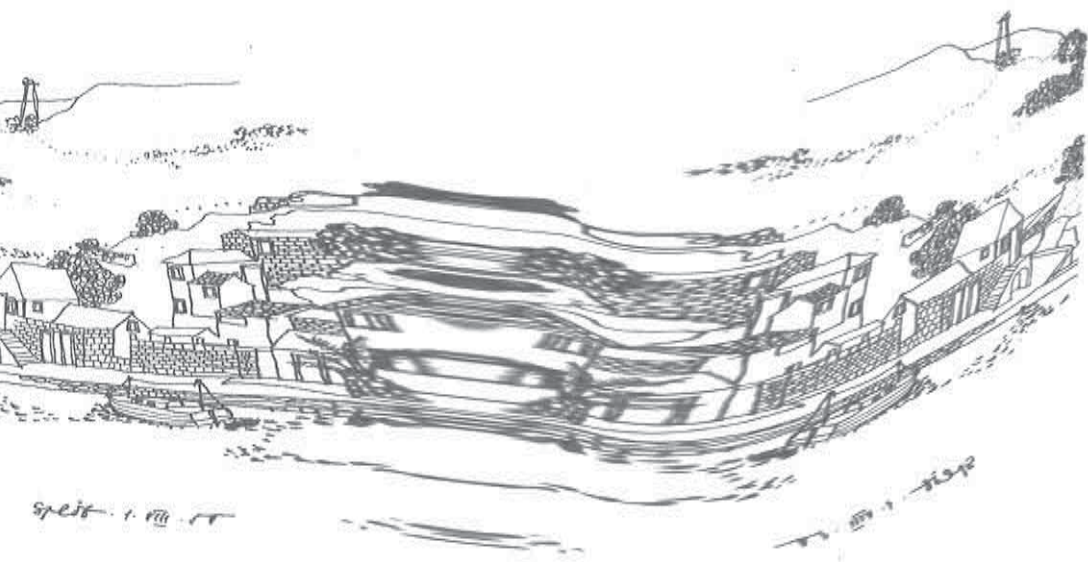
Međutim, Miša je pronašao još jednu mogućnost da se izrazi po sopstvenoj želji i plasira svoj, spoljnim prilikama prigušeni talenat. To su bile vikend kuće na moru koje su negde oko 1965/66 godine naglo počele da ulaze u modu. Sledeći sugestije naših pretpostavljenih, napravili smo ih bezbroj za razne društveno-političke radnike i poslovne prijatelje kuće (razume se, van radnog vremena i besplatno). Bile su to skromne kuće, malih dimenzija, jer u ono doba nije niko mogao ni da pomisli da će se pojam letovanja poistovetiti sa pompeznim i skupim vilama, koje su kasnije preplavile našu obalu.

Miša je ovde bio bukvalno izvanredan, jer mu je atmosfera relativne projektantske slobode na malim i zahvalnim zadacima veoma odgovarala. Svaku takvu kuću je radio kao za sebe, sanjajući istovremeno o sopstvenom stanu, koji je uspeo da stekne tek pred sam kraj života. (iz tog doba sačuvana je priča o jednom poznatom javnom radniku, kome je, kada je čuo kako je Miša bez stana, bilo do te mere nezgodno da mu govori o svojim željama u vezi vikend kuće, da je radije promenio projektanta i našao drugog sa rešenim stambenim pitanjem).

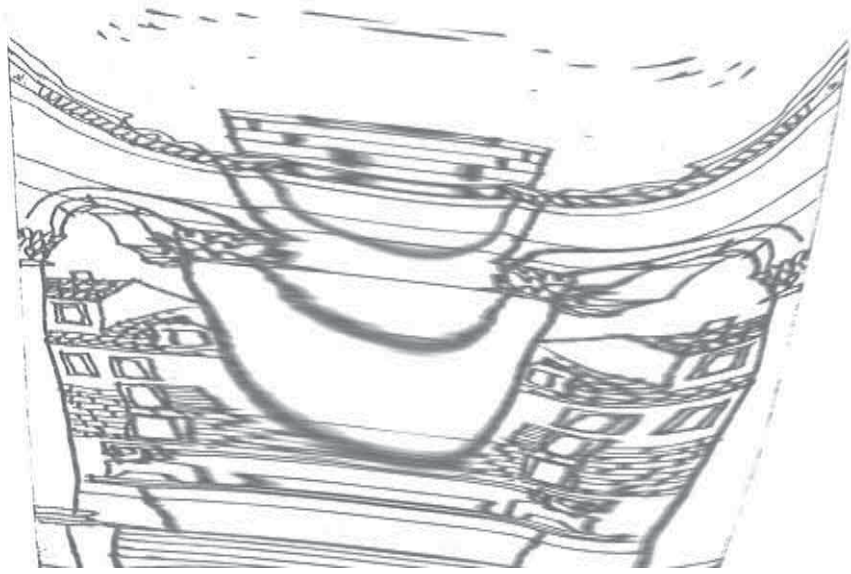
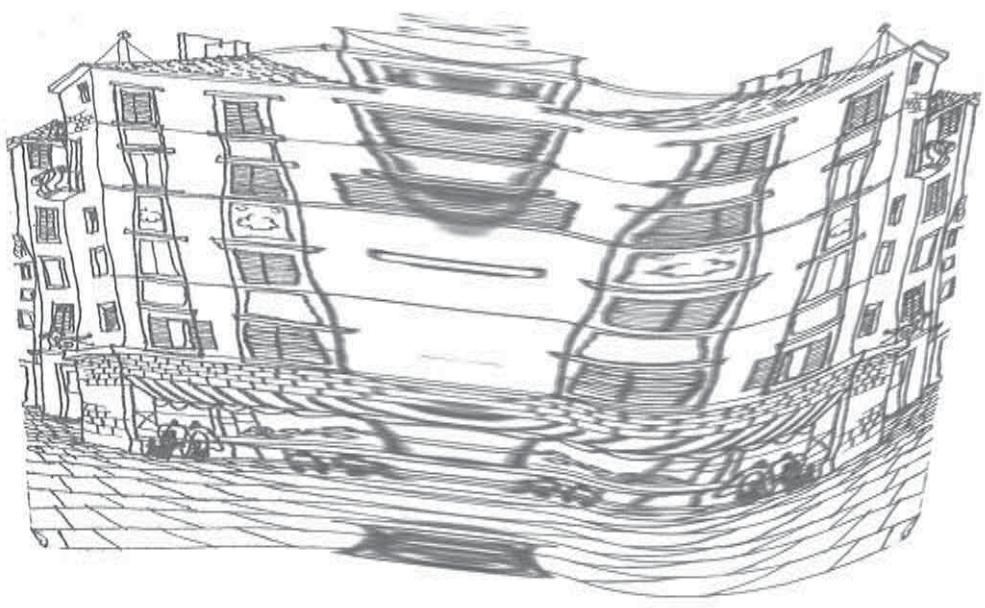

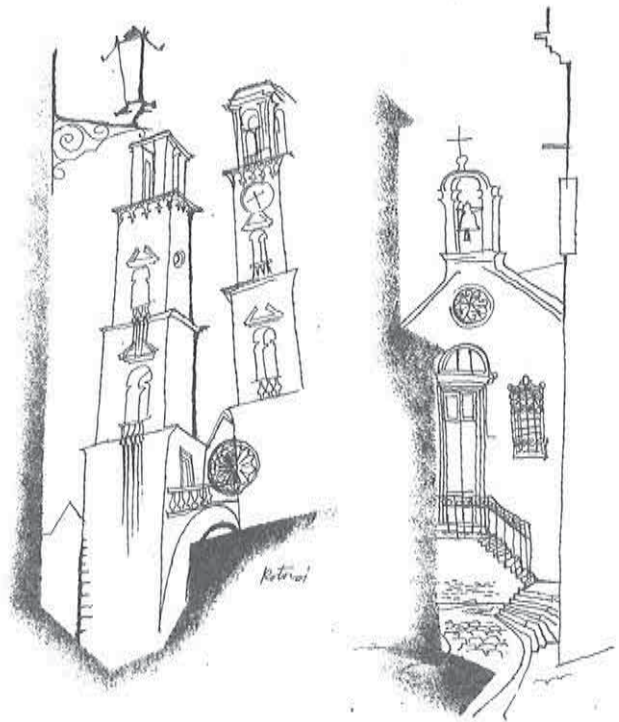
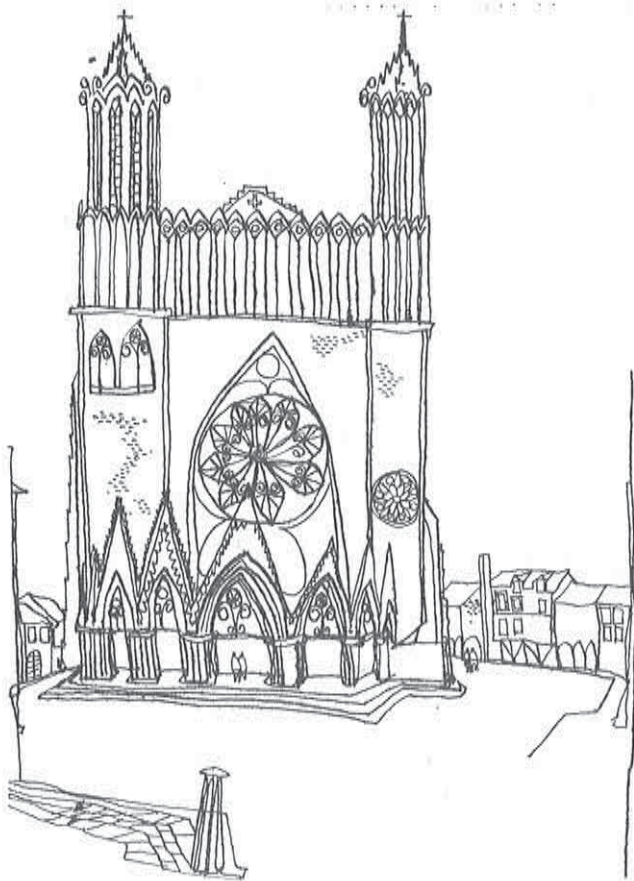
Kada nije bio vezan programskim ograničenjima, koja je obično striktno poštovao, smatrajući želje i potrebe korisnika ipak prevashodnim, Miša je puštao mašti na volju hvatajući se u koštac sa prostorom i apstraktnim oblicima u njemu, a za to mu je najviše pogodovala memorijalna arhitektura. Skice za spomen park u Jajincima i za neki samo njemu znani spomenik i danas zaslužuju punu pažnju. Na mene poseban utisak ostavlja spomenik. Retko, veoma retko, beton uspeva da prevaziđe sopstvenu sumornost i depresivnost. Ovde pak, beton je jedini materijal u kome se ovakvi oblici mogu izvesti, to su oblici koji su skoro dematerijalizovani, koji počinju da zvuče. Znam da je traženje analogija između muzike i arhitekture već krajnje banalizovana stvar, ali ne mogu da se otmem utisku da se preko ovih formi materijalizuje sastvim određena muzika i to Bachova tokata i fuga u d-molu, koju je Miša posebno voleo. Muzika mu je uopšte, u životu mnogo značila a na neke Bachove stvari je bio posebno senzibilan. Ne mali broj puta smo se po podne sastajali da radimo neki konkurs i do uveče slušali Bacha i Vivaldija, a onda uveče rastajali, uvereni da smo svoj posao za taj dan pošteno odradili. Izgleda da je slušanje muzike za Mišu bio sastavni deo procesa „iluminacije“ i zaista, dan nakon toga, određeni problemi su se razrešavali bez teškoća, kao nekom čarolijom. Danas, posle mnogo godina, duboko zagrezao u rutinske vode, pitam se da li nam je muzika zaista pomagala ili je to bilo samo uobraženje mladića koji ne znaju kud da se denu i šta da rade sa sobom.

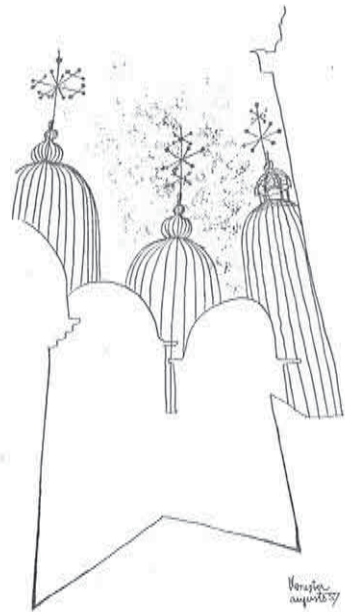
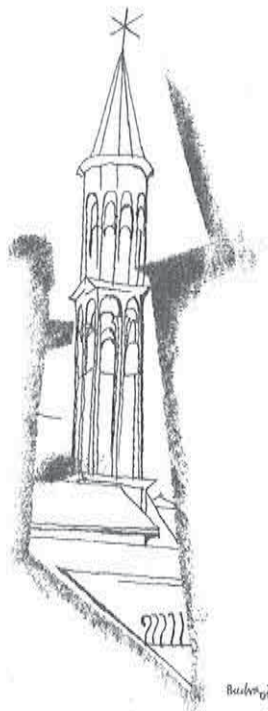
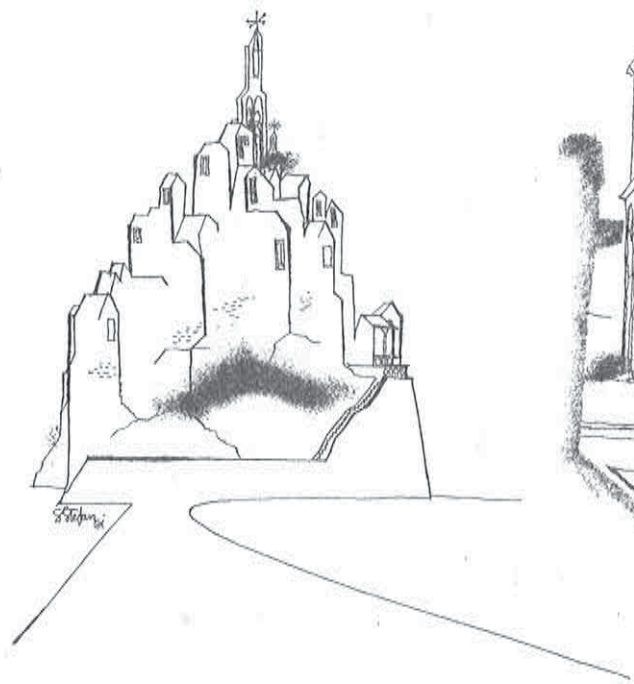
spelt i m r

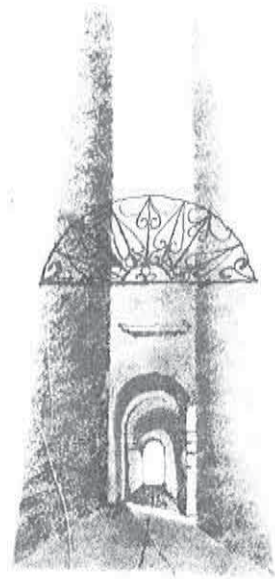
17. 09. 1952

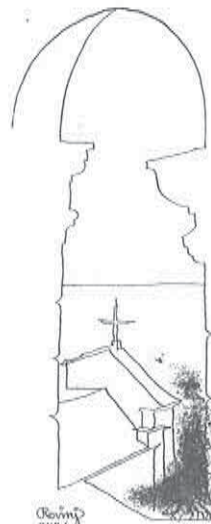

10. februar 56
Misa

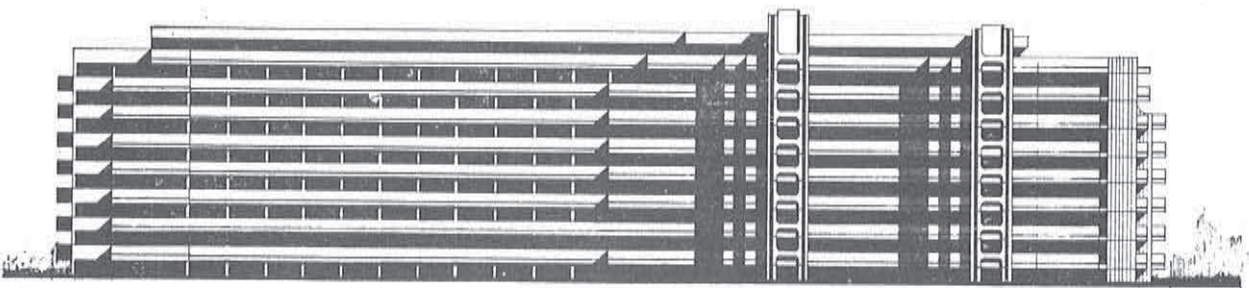
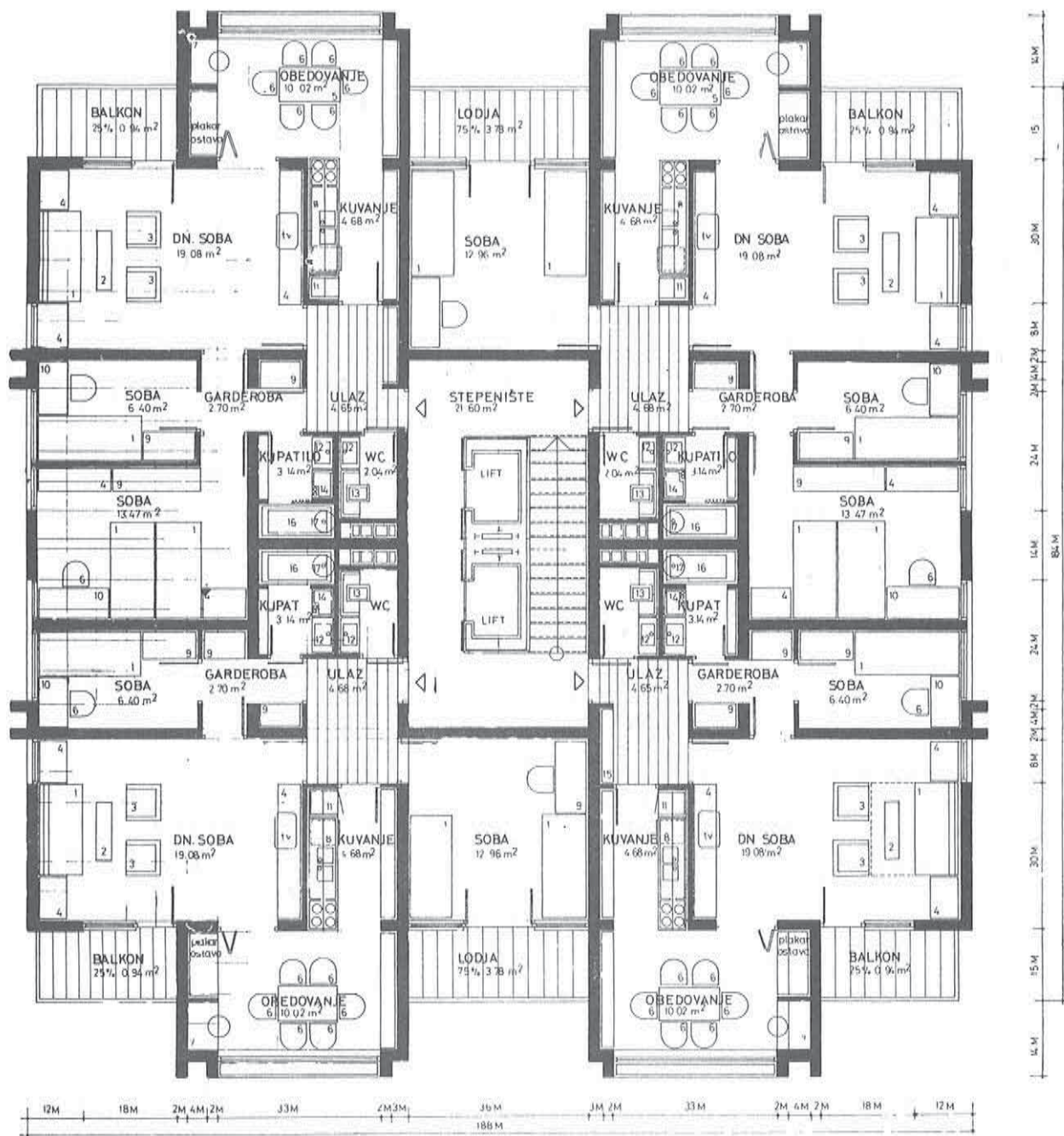
Split - 1. VII. 57

Split - Peristilum
1. VII. 57

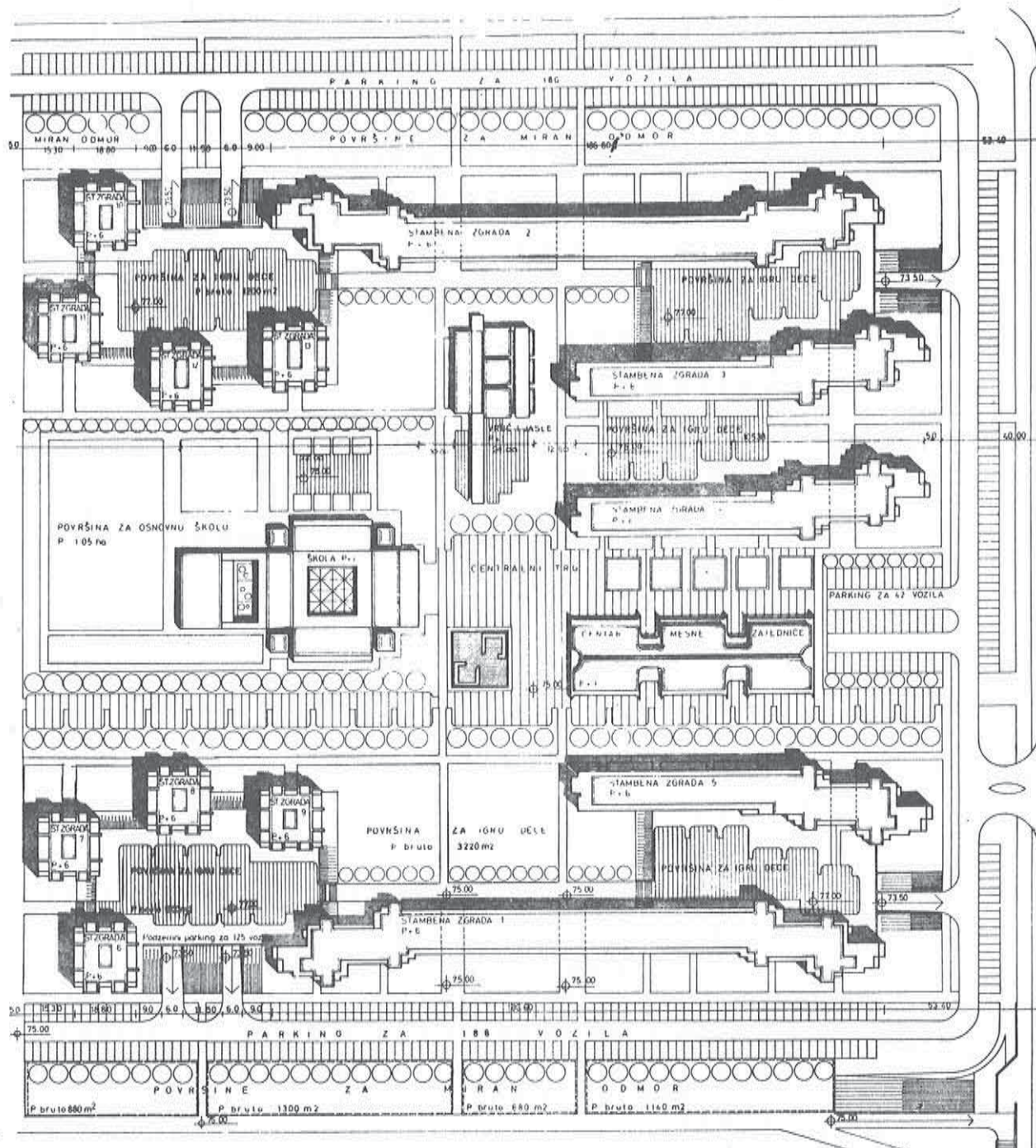
Iako je bio izuzetan grafičar, Miša se nikad nije naročito dičio svojim crtežima, smatrajući ih više arhitektonskim pribeležkama, nego likovnim ostvarenjima. Mi nismo tog mišljenja, naprotiv! Sve vinjete i crteže u ovom broju su njegovi, mnogi još iz studentskih dana. Sačuvano je samo dvadesetak njegovih crteža arhitektonskih ambijenata, koji svedoče o izuzetnim osećaju za kompoziciju i detalj. Boju je izbegavao, smatrajući da je tek u crno-belim tehnikama „kod svoje kuće“ i držao se uglavnom crteža perom, gde je zaista bio nenadmašan. Kao i svi mi u to doba, bio je fasciniran mediteranom, odakle potiču skoro svi njegovi crteži. U Sv. Stefa, Budvi, Cavtatu, Dubrovniku, Baškim Vodama, Splitu i Veneciji, nepogrešivo je pronalazio najprivlačnije motive i uspevao da im prikuje dušu na hartiju, nekada minucioznom obradom, a nekad samo u nekoliko poteza.

Konkursni rad za Blok 22 na Novom Beogradu, 1968 (III nagrada)

Konku

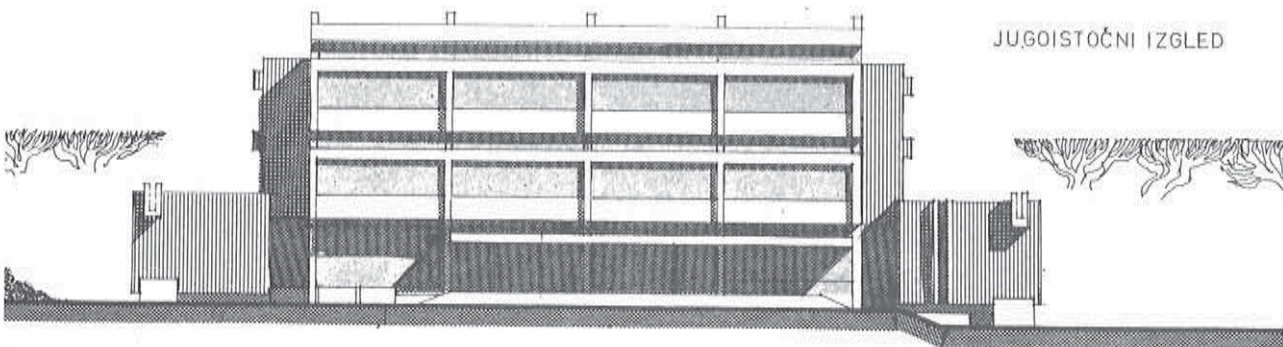
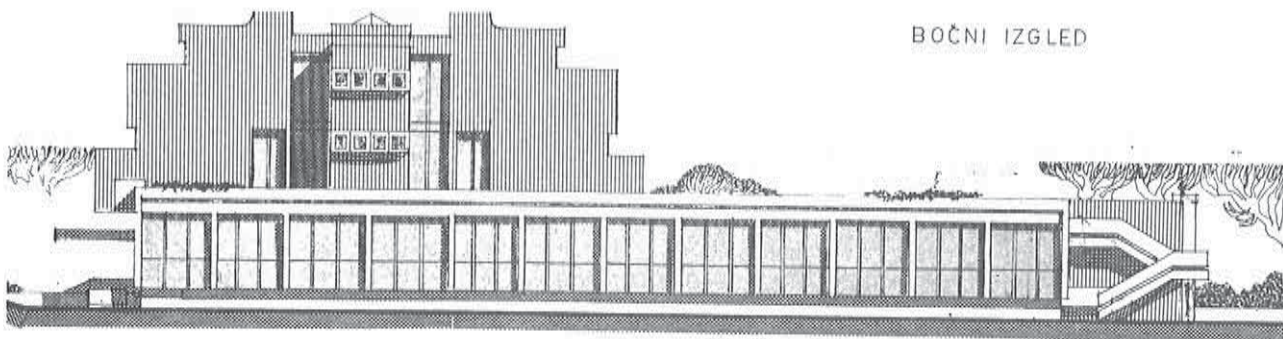
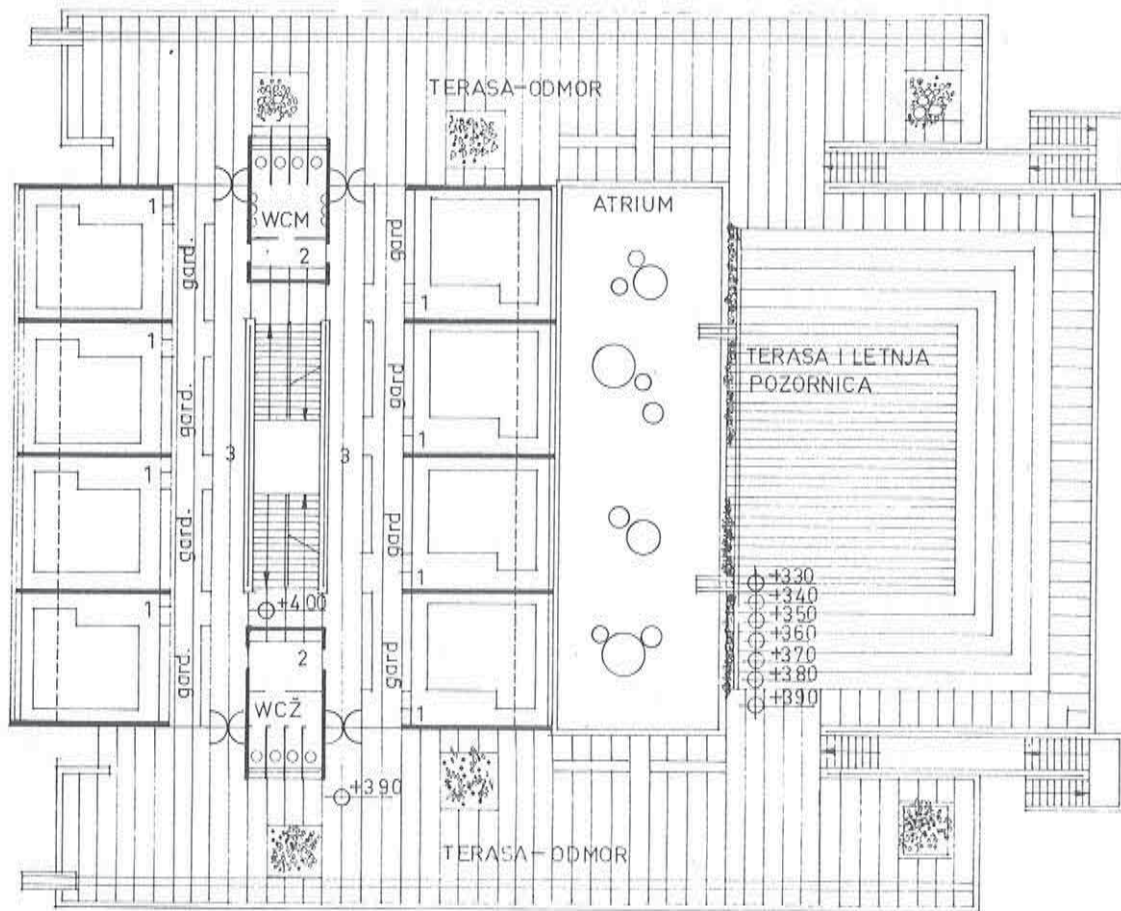
u Eng
sami.
pu bi
polož
seriju
zili za
u Nov
Novor
na Bu

Konkursni rad za Blok 22 na Novom Beogradu, (III nagrada)

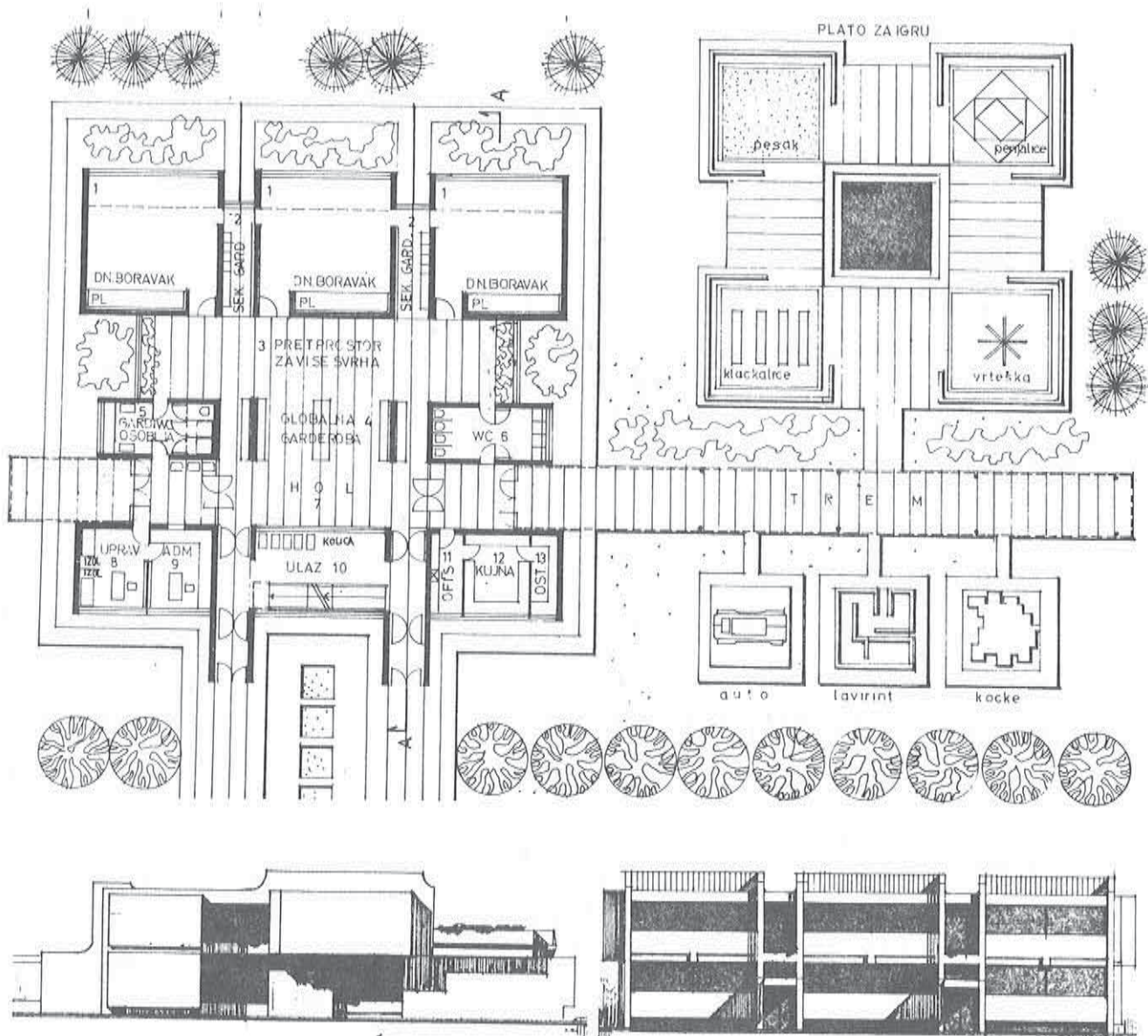
Kada je posle Petrovića i Simovića 1967. godine u Englesku otišao i Leon Lenarčić, Miša i ja smo ostali sami. Ovo ga je dosta duboko kosnulo jer je za celu grupu bio emotivno jako vezan. Neko vreme nije bio raspoložen ni za kakav rad, a onda smo se bacili na jednu seriju stambenih konkursa koji su nam, za čudo polazili za rukom. Bio je tu prvo konkurs za stambene kule u Novom Sadu (II nagrada), zatim za blokove 22 i 23 na Novom Beogradu (II i III nagrada), za stambene objekte na Bulevaru Vojvode Stepe u Beogradu (III nagrada) itd.

Tu nije bilo nekih novih i snažnih ideja, pre bi se moglo reći da su već poznati uzorci i koncepti, čijem smo stvaranju u svoje vreme i mi doprineli, maksimalno brižljivo obrađivani i oplemenjivani. Međutim, sam rad s jedne strane i rezultati s druge, ponovo su mu otvorili apetit za projektovanje. Iz dana u dan postajao je sve zainteresovaniji i aktivniji i već nakon prvog uspeha opet je bio onaj stari, počinjao je opet da veruje kako će uspeti da nadoknadi onih „sedam gladnih godina“, koje su, nadao se, postajale prošlost.

Konkursni rad za osnovnu školu u Bloku 21 na Novom Beogradu, 1968/69

nje
obje
njeg
nek
tim
vanj
tra
uspe
ima
i de
izmi

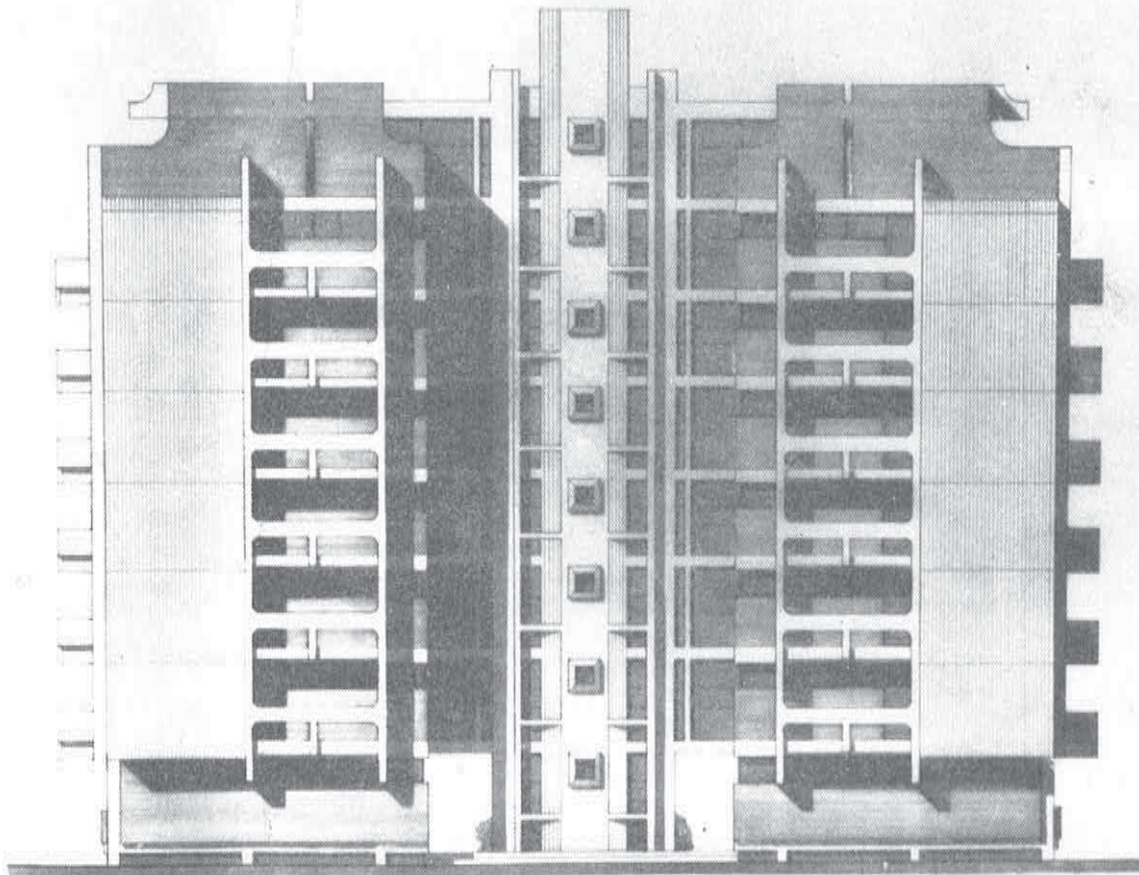
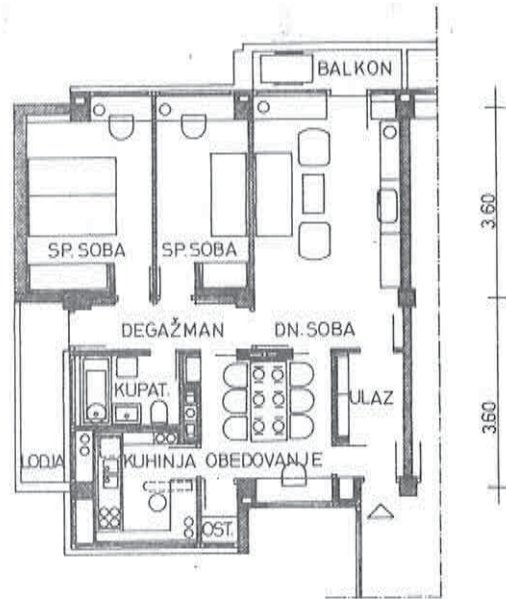
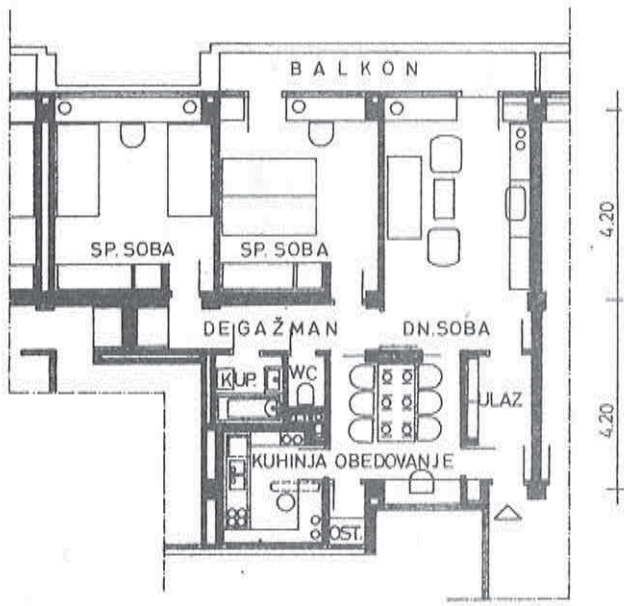

Dečje ustanove u Bloku 29 na Novom Beogradu 1968/69

Blok 29 na Novom Beogradu, bio je naše poslednje zajedničko ostvarenje, bar što se tiče stambenih objekata. Arhitektonsko oblikovanje ovih zgrada je njegovo i taj koncept je, kad se ostavi po strani veoma nekvalitetno izvođenje, dosta verno i realizovan. Međutim, Miša je maksimalnu pažnju usmerio na projektovanje pretećih objekata: škola, dečjih ustanova i centra mesne zajednice čije je idejne projekte sam radio i uspeo da ih završi pre smrti. Na žalost ni ovde nije imao sreće. Škola uopšte nije izvedena, dok su centar i dečje ustanove daljim programskim izmenama jako izmenjeni.

Pridržavajući se striktno postavke da preteći

objekti, ukoliko su locirani u sredini bloka, moraju biti što sabijeniji i udaljeni od stambenih objekata, Miša kod škole i dečjih ustanova zadržava kao i kod svojih prethodnih projekata krajnje pojednostavljene, simetrične gabarite. U školi sa 14 učionica svi sadržaji se koncentrišu oko centralnog atrijuma. Sale su na spratu tako da je prizemlje transparentno i bogato osvetljeno. Obrada fasadnih površina kako škole tako i obdaništa korespondira sa arhitekturom okolnih stambenih objekata daleko veće spratnosti. Dečje ustanove su relativno mali objekti po vertikalni diferenciran na vrtić u prizemlju i jase na spratu, lepo povezan sa atraktivno zamišljenim eksterijerom i funkcionalno krajnje jednostavan.

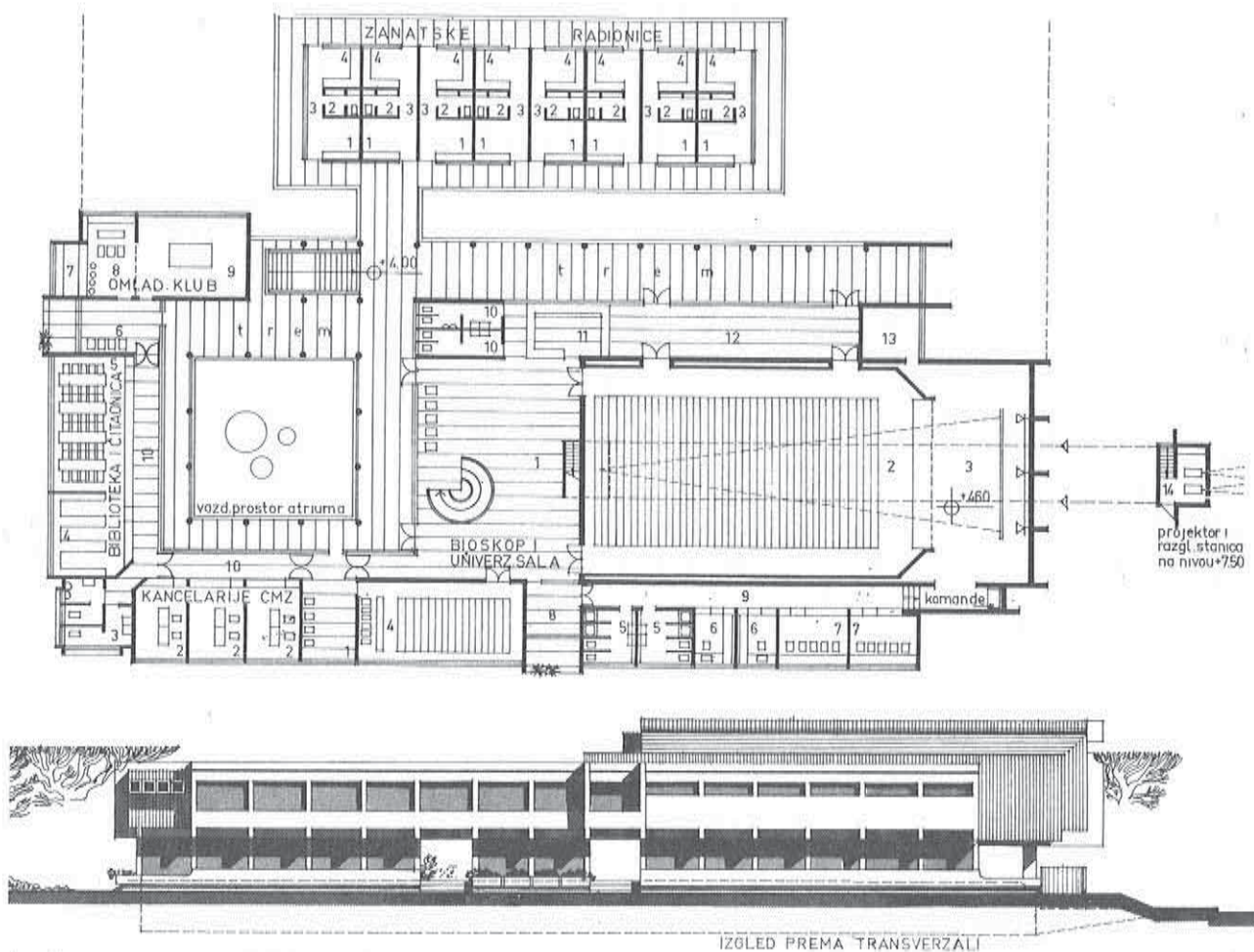
Stambene zgrade u Bloku 29 na Novom Beogradu 1968/69

I var

Beo
je f
da
ercij
kov
den,
cent
tanc
Ino
a s
oko
se g
zast
tren
den.
nov
osirc
cept
misl

kata

I varijanta centra mesne zajednice u Bloku 29 na Novom Beogradu 1968/69

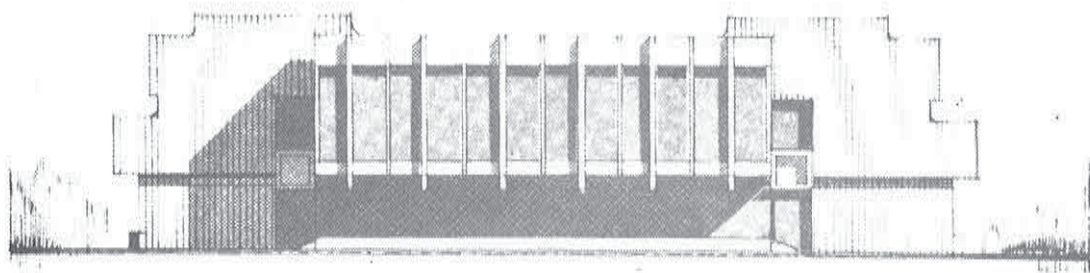
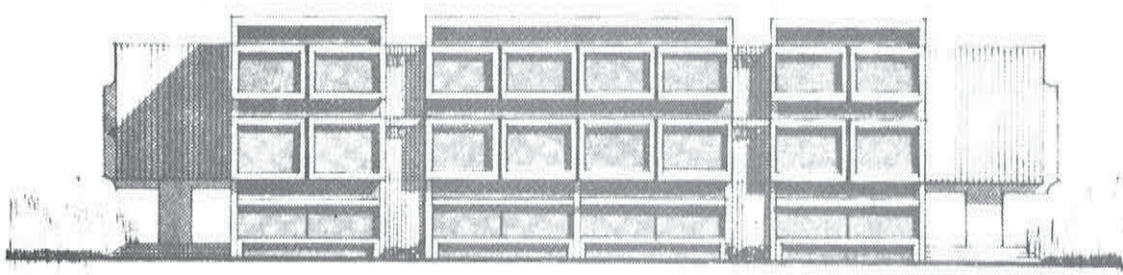
Centar mesne zajednice u Bloku 21 na Novom Beogradu projektovan je na samom ulazu u blok, gde je frekvencija stanovnika najveća. Iako je bio voljan da ga linearno razvije u vidu jedne žive pešačke komercijalne ulice (što su projektanti nekih okolnih blokova kasnije uspešno i realizovali), Miša je bio prinuđen, prvenstveno zbog nedostatka prostora da ga koncentriše u jednu žižu, kao i objekte škole i dečjih ustanova. Objekat je projektovan u dve etaže, ambijentalno atraktivan i dosta bogato programski koncipiran, a spoljno oblikovanje je bilo prilagođeno arhitekturi okolnih stambenih objekata. Objekat je već počeo da se gradi, kada je zbog različitih razloga došlo prvo do zastoja, a zatim do nagle redukcije programa i to u trenutku kada je suteran bio već u potpunosti izgrađen. Nakon Mišine smrti objekat je završen prema novom programu, znatno programski i arhitektonski osiromašen, tako da je sem globalnog prostornog koncepta, malo šta ostalo od prvobitne projektovane zamisli.

* * *

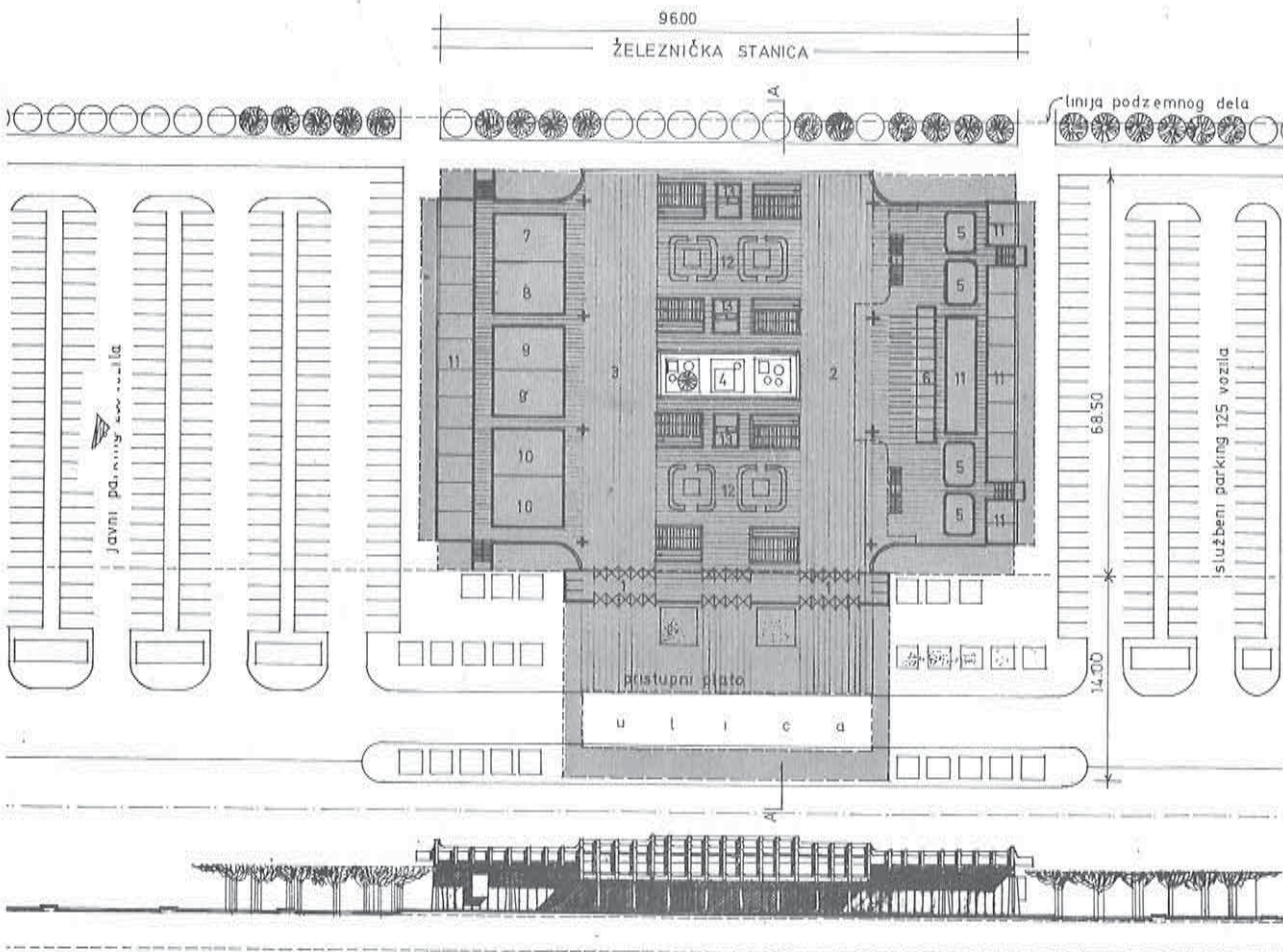
Prilikom rada na eksterijerima stambenih objekata u bloku, Miša je kombinovao prefabrikaciju svih

većih fasadnih površina gde je tipizacija bila celishodna, i zidanje u fasadnoj opeci netipičnih delova, kao što su prizemlja, potkrovlja i delovi kalkana. Mirne gabarite umerene visine (P+6), Miša je uspeo da učini atraktivnim i uzbudljivim; bila je to sveža i originalna arhitektura. Izvođač se trudio da projekat realizuje bez izmena, što se vidi upoređenjem crteža i stvarnog stanja, ali je vidljive betonske površine i pasaže u objektima do mere loše izveo da su zgrade mnogo izgubile u kvalitetu.

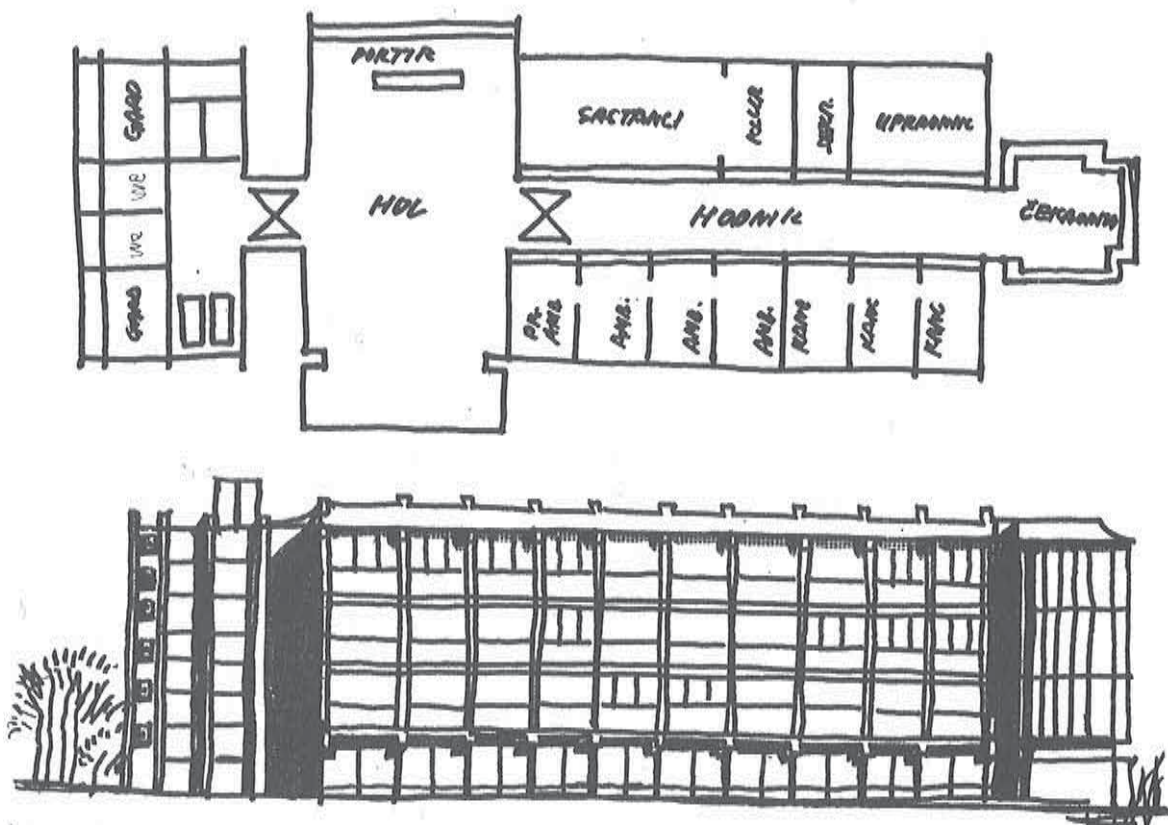
Miša je umro tokom realizacije bloka 29 ne sačekavši završetak nijednog objekta. Izgradnja je trajala još godinama i mi koji smo rad nastavili, neprestano smo bili suočeni sa njegovim, gotovo fizičkim prisustvom. Stalno smo se pitali, kako bi on uradio ovo ili ono i da li bi se složio sa svim onim što radimo. Na žalost, kad je sve bilo gotovo, konstatovali smo da nemamo razloga za neko veliko zadovoljstvo. Realizacija bloka je bila ispod zadovoljavajućeg nivoa, a takođe su nedostajali mali fini detalji, koji bloku udahnuju dušu i čine ga jedinstvenim staništem, oni detalji po kojima je Miša bio poznat i koje ovde nije stigao da uradi, a niko nije bio dorastao da ga na tom poslu dostojno zameni.

Projekat osnovne škole u Bloku 29 na Novom Beogradu

Idejne skice za Beogradsku Železničku stanicu (varijanta Sava-D), 1968/69

Idejne skice za Institut za nefrologiju JNA, kraj 1969

Tokom rada na bloku 29, Miša se sam angažovao na izradi idejnih skica za još nekoliko većih i manjih objekata. Tako je po pozivu učestvovao na užem konkursu za drugu osnovnu školu u Bloku 21 na Novom Beogradu. Slično prvom, već realizovanom rešenju, ponudio je sažetu simetričnu koncepciju, u želji da obezbedi više prostora oko zgrade. Međutim, nije imao uspeha, nagradu i pravo na realizaciju odnelo je drugo rešenje.

* * *

U toku natezanja oko izbora lokacije nove železničke stanice u Beogradu, Prof. Žeželj se sa grupom stručnjaka zalagao za zadržavanje stare lokacije uz ukopavanje koloseka. Da bi se ovaj predlog ilustrovao, Miša je izradio programske skice za varijantu „Sava D”. Čist i jednostavan koncept sa mogućnošću daljeg faznog širenja osnovna je karakteristika ovih interesantnih skica. Svakako, konačni program je tek mnogo kasnije razrađen, nakon donošenja odluke o današnjoj lokaciji, ali ono što je zanimljivo, to je da su ove skice pružile značajnu dozu fleksibilnosti, uz mogućnost prilagođavanja veoma različitim programskim opredeljenjima.

* * *

Sredinom 1969. godine zdravlje mu je odjednom

popustilo, a neizlečiva bolest, koja je godinama podmuklo tinjala u njemu, uzela je maha. Otišao je u bolnicu, vratio se kući na kratko vreme i ponovo otišao da više iz nje ne izađe.

Krajem godine, ležao je u bolnici priključen na veštački bubreg i još se nadao poboljšanju. Planirali smo gde da montiramo novi aparat za dijalizu koji je Institut poručio specijalno za njega i tada ga je Prof. Suša, njegov lekar obavestio o svojim planovima za izgradnju novog instituta za nefrologiju (u kome bi bilo mesta i za ovaj aparat). Na bolesničkoj postelji prionuo je na rad i to su bile njegove poslednje skice. Na njima je radio sve do svog odlaska na lečenje u London, gde je iznenada preminuo početkom 1970. godine od embolije u prisustvu Lenarčića, Petrovića i Simovića koji se od njega nisu razdvajali do poslednjeg trenutka.

* * *

Centru za stanovanje nikad nije nedostajalo dobrih arhitekata. Ljudi iz Centra su isprojektovali hiljade stanova, iza kojih stoje mnoga društvena priznanja i nagrade, ali ipak, praznina koja je u Centru nastala smrću Miše Mitića ni do danas nije popunjena. Nadamo se da smo ovom skromnom publikacijom uspeli da bar delimično prikažemo rad i lik čoveka koji nam je bio drag, koga se sećamo i danas, i za koga verujemo da to sećanje i zaslu- žuje.

Konkursi

- Zdravstvene stanice u BiH (I nagrada)
- Zdravstvene stanice u SR Hrvatskoj (IV nagrada)
- Trg palih boraca u Čačku (sa grupom koautora – III nagrada)
- Stambeno naselje „Lepenica“ u Kragujevcu (sa grupom koautora – nagrade van konkurencije)
- Centralna zona novog Beograda (sa grupom koautora II povišena nagrade)
- Tipski stanovi za Zavod komunalnih delatnosti SRS (sa grupom koautora – I, II i III nagrada)
- Tri stambene kule u Novom Sadu (sa Čankom – II nagrada)
- Blok 22 na Novom Beogradu (sa Čankom – III nagrada)
- Blok 23 na Novom Beogradu (sa Čankom – II nagrada)
- Ul. Vojvode Stepe u Beogradu (III nagrada)
- Kompleks autotransportnog preduzeća „Vojvodina“ u Novom Sadu (sa grupom autora – I nagrada)
- Veći broj otkupa na javnim i internim konkursima

Realizovani objekti

- Stambeno-poslovna zgrada u Nušićevoj ul.
- Nadgradnja stambene zgrade u Njegoševoj ulici
- Stambeni objekti B.9 i A.7 u Bloku 21, Novi Beograd (sa timom)
- Osnovna škola u Bloku 21, Novi Beograd
- Dečje ustanove u Bloku 21, Novi Beograd
- Stambeni objekti u naselju Liman I u Novom Sadu (sa timom)
- Stambeni objekti u naselju Liman II u Novom Sadu (sa timom)
- Stambeni objekti u Bloku 29, Novi Beograd (sa Čankom)
- Centar mesne zajednice u Bloku 29, Novi Beograd
- Dečje ustanove u Bloku 29, Novi Beograd